

**ULUSLARARASI
MARDİN ARTUKLU MULTİDİSİPLİNER
ÇALIŞMALAR KONGRESİ
19-21 Nisan 2019
MARDİN**

Editörler:
Dr. Tülay AKBULAK
Öğr. Gör. Yasemin AĞAOĞLU

ISBN: 978-605-7875-61-7
İKSAD YAYINEVİ

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ 19-21 NİSAN 2019 MARDİN/TÜRKİYE

ÖZET KİTABI

Editörler

Dr. Tülay AKBULAK

Öğr. Gör. Yasemin AĞAOĞLU

ISBN 978-605-7875-61-7

KONGRE ÖZET KİTABI

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

Editörler

Dr. Tülay AKBULAK

Öğr. Gör. Yasemin AĞAOĞLU

İKSAD YAYINEVİ®

(TC. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINEVİ RUHSAT NUMARASI: 2014/31220)

TÜRKİYE

TR: +90 342 606 06 75 USA: +1 347 257 9863

E-mail: info @iksad.com

Bu kitabın tüm hakları İKSAD Yayınevi'ne aittir.

Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerinden sorumludurlar.

Iksad Publications - 2019©

Yayın Tarihi: 01.04.2019

ISBN 978-605-7875-61-7

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

KONGRE KÜNYESİ

KONGRE ADI

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER
ÇALIŞMALAR KONGRESİ

TARİHİ VE YERİ

19-21 Nisan 2019 MARDİN

DÜZENLEYEN KURUMLAR

İKSAD- İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Derneği

BİLİM KURULU BAŞKANI

Prof. Dr. Sarash KONYRBAYEVA

DÜZENLEME KURULU

Doç. Dr. Veysi ÜNVERDİ

Dr. Adnan OKTAY

Sefa Salih BİLDİRİCİ

Yasemin AĞAOĞLU

Damezhan SADYKOVA

Ahmad Awad RASLAN

Zeynep KARAÇOBAN

Kaldygul ADILBEKOVA

Bircan TAŞKESER

KOORDİNATÖR

Öğr. Gör. Yasemin AĞAOĞLU

ULUSLARARASI KATILIMCI KONUŞMACILAR

Эльза Мигранова, кандидат исторических наук- Уфимского федерального
исследовательского центра Российской академии наук

Проф. Гезалов Ариз Авяз оглы- Azerbaijan

Проф. Мамедов Агамали Куламович- Rusya (МГУ имени М.В. Ломоносова
(Россия, Москва).

Dr. Akbar VALADBİGİ- İran

Dr. Natela POPKHADZE- Gürcistan

Н.Т. Кулданов- Kazakistan (Университет им. Абая, Алматы)

KONGRE DİLLERİ

Türkçe, İngilizce

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

- Dr. Adil AKINCI**
Kırklareli Üniversitesi
- Dr. Alma T. AKAJANOVA**
Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi
- Dr. Alla A. TIMOFEVA**
Vladivostok Devlet Ekonomi Üniversitesi
- Dr. Ali Rıza GÜL**
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
- Dr. Alia R. MASALİMOVA**
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi
- Dr. Amanbay MOLDİBAEV**
Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi
- Dr. Anatoliy LOGİNOV**
Ukrayna Şevçenko Lugan Milli Üniversitesi
- Dr. A.S. KIDIRŞAYEV**
Makhambet U. Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi
- Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA**
Orleu Milli Kalkınma Enstitüsü
- Dr. Bahit KULBAEVA**
S.Baybeşev Aktobe Üniversitesi
- Dr. Bakit OSPANNOVA**
H.Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi
- Dr. Bayram BOLAT**
Ömer Halisdemir Üniversitesi
- Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA**
K.Zhubanov Aktobe Devlet Bölge Üniversitesi
- Dr. Barış YILDIZ**
Gümüşhane Üniversitesi
- Dr. Bahtiyar MEHMETOĞLU**
Tokat Üniversitesi
- Dr. Barış AYTEKİN**
Kırklareli Üniversitesi
- Dr. Bekzhan B. MEYRBAEV**
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi
- Dr. Berrin GÜZEL**
Adnan Menderes Üniversitesi
- Dr. B.K.ZAYADAN**
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi
- Dr. Botagul TURGUNBAEVA**
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
- Dr. Caner KARAVİT**
Mimar Sinan Üniversitesi
- Dr. Cemal İNCE**
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA

Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Dr. D.K.TÖLEGENOVA

Makhambet U. Batı Kazakistan Devlet Üniversitesi

Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA

Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Dr. Dursun KÖSE

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Dzhakipbek A. ALTAEV

Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Dr. Elvan YALÇINKAYA

Ömer Halisdemir Üniversitesi

Dr. Elena Belik VENIAMINOVNA

Vladivostok Devlet Ekonomi Üniversitesi

Dr. Erkan ALSU

Gaziantep Üniversitesi

Dr. F. Zişan KARA

Aksaray Üniversitesi

Dr. Fethi DEMİR

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Fujimaki HARUYUKI

Tottori University

Dr. George RUDIC

Montreal Pedagoji Enstitüsü

Dr. Gönül ERDEM NAS

Bartın Üniversitesi

Dr. Guzel SADYKOVA

Kastamonu Üniversitesi

Dr. Gulmira ABDİRASULOVA

Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Gulşat ŞUGAYEVA

Dosmukhamedov Atyrau Devlet Üniversitesi

Dr. Hacer ARSLAN KALAY

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Hacer MUTLU DANACI

Akdeniz Üniversitesi

Dr. Hakan CANDAN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Dr Halil AKMEŞE

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Hasan COŞKUN

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr. Hasan TUTAR

Sakarya Üniversitesi

Dr. Hüseyin ÇETİN

Selçuk Üniversitesi

Dr. İbrahim BOZACI

Kırıkkale Üniversitesi

Dr. İbrahim KILIÇ

- Afyon Kocatepe Üniversitesi*
Dr. İlker YAKIN
Mersin Üniversitesi
Dr. İsaevna URKİMBAEVA
Abılay Han Uluslararası İlişkiler Üniversitesi
Dr. İskender ASKEROV
Giresun Üniversitesi
Dr. Kemal EROL
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Kenjehan MEDEUBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
Dr. Kenan İLARSLAN
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Keles Nurmaşılı JAYLIBAY
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
Dr. Mahabbat OSPANBAEVA
Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi
Dr. Malik YILMAZ
Atatürk Üniversitesi
Dr. Mavlyanov ABDİGAPPAR
Kırgızistan Elaralık Üniversitesi
Dr. Maira ESİMBOLOVA
Kazakistan Narkhoz Üniversitesi
Dr. Maira MURZAHMEDOVA
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Dr. Mehmet AVCI
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Mehmet AKSARAYLI
Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Mehmet GÜNGÖR
Mersin Üniversitesi
Dr. Mehmet Recep TAŞ
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Merina B. VLADIMIROVNA
Vladivostok Devlet Ekonomi Üniversitesi
Dr. Mehmet GÜLLÜ
Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Metin KOPAR
Adıyaman Üniversitesi
Dr. Miraç EREN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Mustafa GÜLEÇ
Ankara Üniversitesi
Dr. Mustafa TALAS
Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Nadejda HAN
E.A. Buketov Karaganda Devlet Üniversitesi
Dr. Necati DEMİR
Gazi Üniversitesi

- Dr. Nihan BİRİNCİOĞLU*
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Nobuaki TAKEDA
Sapparo City Üniversitesi
Dr. Nuran AKŞİT AŞIK
Balıkesir Üniversitesi
Dr. N.N. KERMANOVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
Dr. Orhan ELMACI
Dumlupınar Üniversitesi
Dr. Osman Kubilay GÜL
Cumhuriyet Üniversitesi
Dr.Ömer Okan FETTAHLIOĞLU
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Dr. Ömer UĞUR
Gümüşhane Üniversitesi
Dr. Özlem GÜZEL
Akdeniz Üniversitesi
Dr. Özkan AYDOĞDU
Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Rustem KOZBAGAROV
M. Tınışbayev Kazak Araç ve İletişim Akademisi
Dr. Sarash KONYRBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi
Dr. Selahattin KAYNAK
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Seden DOĞAN
Samsun 19 Mayıs Üniversitesi
Dr. Shigeko KAMISHIMA
Sapparo City Üniversitesi
Dr. Sibel BAYRAM
Düzce Üniversitesi
Dr. Sibel Mehter AYKIN
Akdeniz Üniversitesi
Dr. Suat KOLUKIRIK
Akdeniz Üniversitesi
Dr. Sevcin YILDIZ
Akdeniz Üniversitesi
Dr. Şara MAJITAYEVA
E.A. Buketov Karaganda Devlet Üniversitesi
Dr. Takashi HASUNI

KONGRE PROGRAMI

SALON 1 OTURUM-1	20.04.2019- CUMARTESİ	SAAT 09:00 - 11:00
	OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Rauf AMİROV	
Prof. Dr. Rauf AMİROV Doç. Dr. Selma GÜLYAZ ÖZYURT	1.BİLDİRİ: Yarı Eksende Singüler Shrödinger Denkleminin Çözümlerinin Davranışları 2.BİLDİRİ: Yarı Eksende Shrödinger Operatörünün Spektral Özellikleri	
Prof. Dr. Orhan ERMAN Doç. Dr. Abdullah ASLAN Özlem GÖK Seda BEYAZ Lütfiye DALKILIÇ	1.BİLDİRİ: Sıçanlarda Karbon Tetraklorür İle Kas Dokusunda Oluşturulmuş Hasara Karşı Ellagik Asit'in Koruyucu Etkilerinin Araştırılması 2.BİLDİRİ: Saccharomyces Cerevisiae'de Hidrojen Peroksit İle Oluşturulan Oksidatif Hasara Karşı Karadut (Morus nigra L.) ve Kızılcık(Cornusmas L.)'ın Koruyucu Etkisi	
Doç. Dr. Olcay GENÇYILMAZ (2. Oturum Başkanı) Doç. Dr. Seniye KARAKAYA	1.BİLDİRİ: Effect Of pH On The Produced Of Co Doped ZnO Films By Spray Pyrolysis 2.BİLDİRİ: Synthesis And Characterization Of B-Doped Nanostructured ZnO Thin Films	
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün BECENEN Özlem NOURİ	Atık Biyomalzemelerden Zeytin Yapraklarının Tekstil Renklendirilmesinde Kullanımın Araştırılması	
Dr. Natela POPKHADZE	A Mosaic Floor At Gaziantep Depicting Pasiphae	

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

SALON 2 OTURUM-1	20.04.2019- CUMARTESİ OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. İbrahim ARSLAN	SAAT:09:00 - 11:00
Prof. Dr. İbrahim ARSLAN Öğr. Gör. İlyas BAYAR	1.BİLDİRİ: İkiz Açıklar Hipotezinin Geçerliliği: Türkiye Üzerine Bir Çalışma(1980-2018) 2.BİLDİRİ: Türkiye Ekonomisinde Doğrudan Yabancı Yatırımın Ekonomik Büyüme Ve İşsizliğe Etkisi: Toda-Yamamoto Nedensellik Yaklaşımı	
Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ Dr. Öğr. Üyesi Görkem ÖRÜK (2. Oturum Başkanı) Zir. Yük. Müh. Gizem ÖZÇİNGİRAK Zir. Yük. Müh. Cansu BAŞARAN	1.BİLDİRİ: İzmir'deki Tüketicilerin Sera Sebzesi Satın Alma Yeri Tercihini Etkileyen Faktörlerin Analizi 2.BİLDİRİ: Aydın'ın Efeler İlçesindeki Üreticilerin Arazi Alma Ve Satmaya Yönelik Tutum Ve Davranışlarının Analizi	
Öğr. Gör. Serkan D. KOŞOÇAYDAN	Türkiye'de Nükleer Enerji Santrali Kurulmasının Getireceği Riskler ve Avantajlar	
Melike KAYIRAL	Sürdürülebilir Bir Dünyada Küresel Çevre Politikalarının Oluşumunda Uluslararası Aktörlerin Rolü: Avrupa Birliği Çevre Eylem Programları Üzerine Bir İnceleme	
Dr. Öğretim Üyesi Ahmet İlker AKBABA	1.BİLDİRİ: Dijital Para Bitcoin Algısı: Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma 2.BİLDİRİ: Finansal Stres Düzeyinin Tespiti: Atatürk Üniversitesi Örneği	

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

**SALON 3
OTURUM-1**

20.04.2019- CUMARTESİ

SAAT 09:00 - 11:00

OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Hasan YILMAZ

**Prof. Dr. Hasan YILMAZ
Buse AVKIRAN
Dursun BOĞA**

1.BİLDİRİ: Türkiye’de Çeltik Üretim Politikaları Ve Dış Ticaretindeki Gelişmeler
2.BİLDİRİ: Türk Tarımında Kadın İstihdamının Ve İşgücüne Katılmasının Değerlendirilmesi

**Doç. Dr. İhsan Erdem SOFRACI
Dr. Ergül HALİŞÇELİK
Özgün Serhat GÜNDEŞ**

Türkiye’de Yenilenebilir Enerji Sektörünün Gelişiminde Kamunun Rolü

**Öğr. Üyesi Dr. Ayşe EDİZ
Öğr. Gör. Nihal GÖKÇE
Esra ÇELİK**

1.BİLDİRİ: Türkiye’de Sektörel Bağınlaşmanın Dönemler Arası Karşılaştırılması
2.BİLDİRİ: Türkiye’deki İllerin Kentsel Yaşam Kalitesi Açısından Karşılaştırılması

**Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Orkun ORAL
(2. Oturum Başkanı)**

Kırılgan Beşli Ülkelerinde Savunma Harcamaları İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Analiz

**Dr. Öğr. Üyesi Kürşad Emrah
YILDIRIM**

Bir Yerel Kamu Girişimciliği Olarak Belediye Şirketleri: Erzurum Büyükşehir Belediyesi Örneği

H.T. Кулданов

**БОЛАШАҚ МУЗЫКА МҰҒАЛІМІН ДАЙЫНДАУДА ДАУЫС ҚОЮ
ЖОЛДАРЫНЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ**

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah TOPCUOĞLU

Türki Cumhuriyetlerde Sağlık Harcamaları Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda

Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

20.04.2019- CUMARTESİ 20.04.2019- CUMARTESİ		SAAT 11:00 – 13:00 SAAT 11:00 – 13:00
SALON 2 OTURUM-2		OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Murat GÖK
Doç. Dr. Gaye ATİLLA Arş. Gör. Cumali KILIÇ	1.BİLDİRİ: Dördüncü Sanayi Devrimi Ve İş Gücü Yapısı Üzerindeki Olası Etkileri Üzerine Niteliksel Bir Araştırma: İş Gücü: 4.0 2.BİLDİRİ: Algılanan Örgütsel Desteğin Duygusal Emek Ve Örgütsel Sessizlik İle İlişkisi; Banka Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama	
Dr. Öğr. Üyesi Erkan DUMAN (2. Oturum Başkanı) Furkan AKIN	1.BİLDİRİ: VGG16-CNN Parametrelerinin Model Başarısına Etkilerinin Değerlendirilmesi 2.BİLDİRİ: Yüz Tanıma Sürecinde Farklı CNN Modellerinin Performans Karşılaştırılması	
Arş. Gör. Cumali KILIÇ Alp Eren GÜNEY Aydın YILDIRIM	1.BİLDİRİ: Tedarik Zincirinde Dijital Dönüşüm: Tedarik Zinciri 4.0 2.BİLDİRİ: Tüketicilerin İkinci El Araç Alımlarında Karar Alma Süreci Ve Sürece Etki Eden Faktörler Üzerine Niteliksel Bir Araştırma	
Dr. Çiğdem KAVAK ÇEKEN	Toprak Mahsulleri Vergisi İle İlgili Bir Değerlendirme (1943-1946)	
Kezban BÖYÜKYILMAZ	Küresel Isınmanın Türkiye Su Yönetimi Üzerine Etkisi	
Doç.Dr. Murat GÖK Yüksek Lisans Öğr.Murat ESER	Antimikrobiyal Peptidlerin Makine Öğrenmesi Yöntemler ile Tahmin Edilmesi	
Doç.Dr. Didem PAŞAOĞLU BAŞ	Toptan Ticaret Sektöründe Bist 100’de İşlem Gören Firmaların Finansal Performanslarının Bulanık Shannon Entropi Tabanlı Bulanık Vikor İle İncelenmesi	

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

OTURUM-2

OTURUM BAŞKANI: **Prof. Dr. Sedat İLHAN**

Prof. Dr. Sedat İLHAN	1.BİLDİRİ: Some Results In A Class Of Symmetric Numerical Semigroups 2.BİLDİRİ: The Results On A Family Of Telescopic Numerical Semigroups
Dr. Öğr. Üyesi Yıldırım İsmail TOSUN <i>(2. Oturum Başkanı)</i>	1.BİLDİRİ: Microwave Combustion of Municipal Waste, Manure and Sırnak asphaltite slime pellets in fluidized bed chamber 2.BİLDİRİ: Emission control with Ca Ferrite pellets for waste combustion in fluidized bed chamber
Dr. Öğretim Üyesi Yavuz ELİTOK Dr. Uyum ELİTOK	1.BİLDİRİ: Tüketicilerin Aktüel (Güncel İndirimli)Ürünleri Satın Alma Davranışı Üzerine Batman İlinde Bir Araştırma 2.BİLDİRİ: Batman Üniversitesi Öğrencilerinin Aktüel(Güncel İndirimli) Ürünleri Satın Alma Davranışı Üzerine Bir Araştırma
Coğrafya Öğrt. Nermin AKSAN KANAT	Midyat İlçesi(Mardin) Kırsal Yerleşmelerinin Ekonomik Yapısı
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman ADAK Dr. Hasan CANGİ	1.BİLDİRİ: Güç Sistemlerinde Harmonik Rezonansın Analizi ve Modellemesi 2.BİLDİRİ: Tarihi Mardin Yapılarında Dış Cephe Aydınlatması
Doç. Dr. Ezgi GÜNAY Umut DOĞAN	Traktör Kabin Numunesi Eğilme Testlerinin Sonlu Elemanlar Metodu Ve Deneysel Çalışmalarla Modellenerek Yapılması
Dr. Akbar VALADBİGİ	Sustainable Development Challenges

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

SALON 3 OTURUM-2		20.04.2019- CUMARTESİ	SAAT 11:00 – 13:00
OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Yunus Levent EKİNCİ			
Prof. Dr. Aydın BÜYÜKSARAÇ Doç. Dr. Yunus Levent EKİNCİ Doç. Dr. Özcan BEKTAŞ Jeofizik Müh. Rezzan EKİNCİ Doç. Dr. Ercan IŞIK	1. <i>BİLDİRİ</i> : Bir Yanardağın Anatomisi: Nemrut Volkanı, Bitlis 2. <i>BİLDİRİ</i> : Mardin Ve Civarının Depremselliği		
Prof. Dr. Ali UZUN İdris KAPLAN	Yerel Coğrafi Şartların Geleneksel Midyat Evlerine Etkisi		
Dr. Öğr. Üyesi Tahir ATEŞ	Metruk Alana Dönüştürmüş Kızıltepe Şahkulubey Kümbetinin Restorasyonu Ve Mardin Tarih, Kültür Ve Turizmine Yeniden Kazandırılması İçin Bir Öneri		
Doç. Dr. Üyesi Serap ÜNAL Öğr.El. Dilek DEMİR	Göller Bölgesi Seramik Dokuma Aletleri		
Öğr. Gör. Serdar YEŞİL Göksel COŞKUN Dr.Öğr.Üyesi Gürol ZIRHLIOĞLU	1. <i>BİLDİRİ</i> : Kişisel Özellikler ve Mesleki Yeterlikler Açısından Etkili Öğretmen 2. <i>BİLDİRİ</i> : Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi		
Doç Dr. Ahmet ÇOBAN Öğrt. Sait ÇAKAN	1. <i>BİLDİRİ</i> : Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Değerlendirilmesi 2. <i>BİLDİRİ</i> : Taşınabilir Eğitim Açısından Türkiye’de Bölgelerarası Farklılıklar		
Dr. Öğr. Üyesi Mahire ÖZÇALIK (2. Oturum Başkanı)	1. <i>BİLDİRİ</i> : Uygur Kültüründe Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Yeri ve Günümüzdeki Önemi 2. <i>BİLDİRİ</i> : Gürültü Kirliliğinin Önlenmesinde Şehir İçi Yeşil Alanların Önemi		

SALON 3 OTURUM-2		20.04.2019- CUMARTESİ	SAAT 11:00 – 13:00
OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Yunus Levent EKİNCİ			
Prof. Dr. Aydın BÜYÜKSARAÇ Doç. Dr. Yunus Levent EKİNCİ Doç. Dr. Özcan BEKTAŞ Jeofizik Müh. Rezzan EKİNCİ Doç. Dr. Ercan IŞIK	1. <i>BİLDİRİ</i> : Bir Yanardağın Anatomisi: Nemrut Volkanı, Bitlis 2. <i>BİLDİRİ</i> : Mardin Ve Civarının Depremselliği		
Prof. Dr. Ali UZUN İdris KAPLAN	Yerel Coğrafi Şartların Geleneksel Midyat Evlerine Etkisi		
Dr. Öğr. Üyesi Tahir ATEŞ	Metruk Alana Dönüştürmüş Kızıltepe Şahkulubey Kümbetinin Restorasyonu Ve Mardin Tarih, Kültür Ve Turizmine Yeniden Kazandırılması İçin Bir Öneri		

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

Doç. Dr. Üyesi Serap ÜNAL Öğr.Elm. Dilek DEMİR	Göller Bölgesi Seramik Dokuma Aletleri
Öğr. Gör. Serdar YEŞİL Göksel COŞKUN Dr.Öğr.Üyesi Gürol ZIRHLIOĞLU	1. <i>BİLDİRİ</i> : Kişisel Özellikler ve Mesleki Yeterlikler Açısından Etkili Öğretmen 2. <i>BİLDİRİ</i> : Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi
Doç Dr. Ahmet ÇOBAN Öğrt. Sait ÇAKAN	1. <i>BİLDİRİ</i> : Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Değerlendirilmesi 2. <i>BİLDİRİ</i> : Taşınabilir Eğitim Açısından Türkiye’de Bölgelerarası Farklılıklar
Dr. Öğr. Üyesi Mahire ÖZÇALIK (2. Oturum Başkanı)	1. <i>BİLDİRİ</i> : Uygur Kültüründe Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Yeri ve Günümüzdeki Önemi 2. <i>BİLDİRİ</i> : Gürültü Kirliliğinin Önlenmesinde Şehir İçi Yeşil Alanların Önemi

SALON 1 OTURUM-3

20.04.2019- CUMARTESİ

SAAT 13:30 – 15:30

OTURUM BAŞKANI: **Doç. Dr. Fulya ÖNER ARMAĞAN**

Doç. Dr. Fulya ÖNER ARMAĞAN Uzm. Nagehan DEMİR	Ortaokul Öğrencilerinin Gözlemine Yönelik Düşünceleri
Doç. Dr. Ayşe ÇEVİRME, Öğr. Gör. Seda GÖGER	Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Düzeylerinin Belirlenmesi
Öğr.Gör.Mine AYANOĞLU Öğr.Gör.Fatih AYDOĞDU	1. <i>BİLDİRİ</i> : Ortaokulda Görev Yapan Öğretmenlerin “Suriyeli Çocuk” Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi 2. <i>BİLDİRİ</i> : Suriye’li Çocuklara Eğitim Veren İlkokul Öğretmenlerinin Suriyeli Çocuklarla İlgili Yaşadıkları Sorunların İncelenmesi
Öğr. Gör. Zeynep ATA	Çocuğa Yönelik Cinsel İstismarın Çocukta Yarattığı Etkiler Ve Çocuğun Cinsel Sömürü Aracı Olarak Kullanılması
Öğr. Gör. Onur KESKİN	Gençlerle Sosyal Hizmet Uygulamalarında Okul-dışı Öğrenmenin Koruyucu-Önleyici Etkisi
Öğr. Gör. Gözde Özdemir Arş. Gör. Büşra Emir	Sağlık Alanında Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin, Sağlık Okuryazarlık Düzeyi ve İlişkili Faktörlerin Belirlenmesi
Doç. Dr. Füsun KÜÇÜKBAY (2. Oturum Başkanı)	1. <i>BİLDİRİ</i> : Katılım Bankalarının Kârlılığını Etkileyen İçsel Faktörler: Türkiye Örneği

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

Öğr. Gör. Sevda GÜLER	2.BİLDİRİ: Bilgi Teknolojileri Yatırımlarının Değerlendirilmesi: Yatırımın Geri Dönüş Oranı
Др. Эльза Мигранова	ЕДА КАК ЛЕКАРСТВО У БАШКИР В ПРОШЛОМ И НАСТОЯЩЕМ

SALON 2 OTURUM-3	20.04.2019- CUMARTESİ	SAAT 13:30 – 15:30
OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. İsmail ULUTAŞ		
Prof. Dr. İsmail ULUTAŞ Safiye GÜNDÜZ Rabia TÜKENMEZ Hacer ÖNÜL	1.BİLDİRİ: Dilbilgiselleşme Ve Türkçede Dilbilgiselleşme Örnekleri Üzerinde Bir İnceleme 2.BİLDİRİ: Türkçede Dilbilimsel Boşluklar Üzerine Düşünceler 3.BİLDİRİ: Şehrsel Toponimi Adıyaman Mahalle Adları Üzerine Bir İnceleme	
Selver MERTOĞLU Arş. Gör. Meryem ALTINTAŞ	1.BİLDİRİ: Sosyal Medyada E-Güruhlar Ve Linç Kültürünün Yükselişi: Instagram Örneği 2.BİLDİRİ: Üniversite Web Sitelerinin Halkla İlişkiler Bağlamında Kullanımına Yönelik Bir Çalışma	
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ERDAL (2. Oturum Başkanı)	Televizyon İçeriğinin Gençleşmesinde Blu TV Örneği	
Nevzat NARÇİÇEK Hasan AKAY	Çağdaşlaşma Yolunda Yapılan Harf Devrimi Üzerine Bir Değerlendirme	
Dr. Mustafa Yiğitoğlu	1.BİLDİRİ: Sinekli Bakkal Romanında Tarihî Arka Plan 2.BİLDİRİ: Ahımlama Estetiği ve Faruk Nafiz Çamlıbel'in "ali" Şiiri	
Öğr. Gör. Pelin YOLCU	1.BİLDİRİ: Aşık Veysel'in Hayatı Filmi Özelinde Türk Sinemasında Sansür Uygulamalarına Eleştirel Bir Bakış 2.BİLDİRİ: Gişe Memuru Filmi Özelinde Gösterge Bilimsel Çözümleme Ve Anlamlandırma	

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
19-21 Nisan 2019
MARDİN

SALON 3	20.04.2019- CUMARTESİ	SAAT 13:30 – 15:30
OTURUM-3	OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğrt. Üyesi Maşallah TURAN	
Prof. Dr. Ayşegül BAYKAN Aylin Uzun	Açık Kent Bağlamında Kültürel Çeşitliliğin Önemi: İki Kozmopolit Merkez, Kadıköy ve Mardin	
Dr. Öğr. Üyesi Maşallah TURAN	1.BİLDİRİ: Batıda, Kur'an Vahyi ve Peygamberlik Konusunda Sergilenen Olumsuz Algı (Rudi Paret Örneği) 2.BİLDİRİ: Hz. Âdem'in Peygamberliği Konusundaki Tartışmaların Kitiği	
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman ŞANLI (2. Oturum Başkanı) Dr. Öğr. Üyesi Devrim ERTÜRK	1.BİLDİRİ: Yörüklük Kültüründe Bir Dayanışma Ve Eğlence Geleneği: Deve Güreşleri 2.BİLDİRİ: Yerleşik Yaşam Sonrası Yörük Kültüründe El Sanatları Ve Zanaatları	
Dr. Öğrt. Üyesi İlbey DÖLEK	1.BİLDİRİ: Aliya İzzetbegović'in Eserlerinde Batı, Hristiyanlık Ve Hz.İsa 2.BİLDİRİ: Cemil Meriç'in Eserlerinde Batı, Hristiyanlık Ve Hz.İsa	
Dr. Öğr. Üyesi Ali YILDIRIM	Liyakat Esaslı Devlet Yönetiminde Enderun Mektebinin Rolü	
Öğrt. Görv. Ahmet Yusuf CEVHER Öğrenci Aliye Hilal CEVHER	1.BİLDİRİ: Türkiye'de Kullanılan Bilişsel Zorluk Örnekleri 2.BİLDİRİ: "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sorunu"Konusunda Rastgele Taranan Yayınlar Üzerine Doküman Analizi	
Yük.Lisans Öğr. İbrahim TURHAN	"Heyeti Sabikai Konstantinie" Adlı Esere Göre Karamanlı Türkçesinin Ses Bilgisi Özellikleri	
Проф. Гезалов Ариз Авяз оглы Проф. Мамедов Агамали Куламов	БЛИЖНИЙ ВОСТОК: ВРЕМЯ НОВЫХ АКТОРОВ ПРИШЛО	

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

SALON 1 OTURUM-4	
20.04.2019- CUMARTESİ SAAT 15:30 – 17:30 OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr.Üyesi Hediye UTLİ	
Doç. Dr. Şule GÖKYILDIZ SÜRÜCÜ Dr. Öğr. Üyesi Meltem AKBAŞ Uzm. Hemş. Şirin ÇELİKKANAT	1.BİLDİRİ: Gebelerde Distres Düzeyinin Belirlenmesi 2.BİLDİRİ: Yetişkin Kadınların Sağlık Algısı Ve Sağlık Okuryazarlığı Düzeylerinin Belirlenmesi
Dr. Öğr.Üyesi Vasfiye BAYRAM DEĞER (2. Oturum Başkanı) Dr. Öğr. Gör. Sema ÇİFÇİ Dr. Öğr. Üyesi Hediye UTLİ Dilan ACAR Hemşire Mensure TURAN	1.BİLDİRİ: Gebe Kadınların Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Bilgi Ve Tutum Düzeylerinin Belirlenmesi 2.BİLDİRİ: Çocuk Polikliniğine Başvuran Ebeveynlerin Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Tutumları Ve Etkileyen Faktörler
Dr. Öğr. Üyesi, Yasemin SEZGİN	Sağlık Alanında Mesleki Teknik Eğitim Sorunları Ve Çözüm Öneri Modelleri
Dr. Öğr. Üyesi, Şeyda ÖKDEM	Depresyon: Çağımızın En Önemli Halk Sağlığı Sorunu
Arş. Gör. Sedat COŞKUNSU	1.BİLDİRİ: Endokanabinoid Sistem Ve Obezite 2.BİLDİRİ: Nörotransmitter Dopamin Ve Obezite
Arş. Gör. Şükrü AKMEŞE	1.BİLDİRİ: Obezite Tedavisinde Yeni Bir Peptid(Hormon): Obestatin 2.BİLDİRİ: Hedonik Açlık, Obezite Ve Ghrelin Arasındaki İlişki
Uzm. Dr. Nilüfer Matur OKUR Uzm. Dr. Nurettin OKUR	1.BİLDİRİ: Karbamazepin Ve Valproik Asit İle Tedavi Edilen Epilepsili Çocuklarda, Serum Lipidleri Ve Karaciğer Fonksiyon Testlerinin İncelenmesi 2.BİLDİRİ: Amitriptilin zehirlenmesi nedeniyle yatan olguların değerlendirilmesi

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

SALON 2 OTURUM-4		20.04.2019- CUMARTESİ	SAAT : 15:30-17:30
OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir AYANOĞLU			
Dr. Arş. Gör. Gediz UĞUZ Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir AYANOĞLU Dr. Öğr. Üyesi Erdal KARADURMUŞ		1. BİLDİRİ : Laboratuvar Ölçekli Deneysel Çalışmalarda Ölçüm Belirsizliğinin Önemi 2. BİLDİRİ : Mühendislik Eğitiminde Metroloji Bilincinin Önemi	
Yüksek Mühendis Erdoğan KARİP Prof. Dr. Mehtap MURATOĞLU		1. BİLDİRİ : Genleştirilmiş Perlit Takviyeli Sentetik Hidroksiapatit Ve Koyun Kemiğinden Elde Edilen Doğal Hidroksiapatit Biyoseramik Kompozitlerin İncelenmesi 2. BİLDİRİ : Hibrit Bioseramik Kompozitlerin Karakterizasyonu	
Prof. Dr.Mehtap MURATOĞLU Yüksek Lisans Öğr. Tuğçe ÖZCAN Yüksek Lisans Öğr. Selin BAYDEMİR Yüksek Lisans Öğr. Büşra ÖNCE		1. BİLDİRİ : Genleştirilmiş Perlit, P 2 O 5 , MgO ve ZrO 2 Takviyesi ile Elde Edilen Doğal ve Sentetik Hidroksiapatit Kompozitlerin İncelenmesi 2. BİLDİRİ :Toz Metalürjisi Yöntemi ile Farklı Takviyeler Kullanarak Hibrit Alüminyum Köpük Üretimi	
Dr. Öğrt. Üyesi Faraz AFSHARI (2. Oturum Başkanı) Prof. Dr.Bayram ŞAHİN Prof. Dr.Alessia ARTECONI Prof. Dr.Fabio POLONARA Prof. Dr.Giovanni Di NİCOLA		A Literature Review on Energy and Exergy Aspects of Heat Pumps	
Қырықбаева Қ.С.		НҰРҒИСА ТІЛЕНДИЕВ ШЫҒАРМАЛАШЫЛЫҒЫНЫҢ ҚАЗАҚ МӘДЕНИЕТİNДЕГІ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.	

NOT: Sunum sıralaması, kahve arası verilmesi ve oturuma ilişkin tüm hususlarda Oturum Başkanı yetkilidir. Katılım belgesi oturum sonunda oturum başkanı tarafından verilecektir. Birden çok sunumunuz varsa, 1. Sunum için en fazla 15 dk. Diğer sunumlarınız için en fazla 10 dk. süre kullanabilirsiniz

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

FOTOĞRAF GALERİSİ

Tüm fotoğraflara FACEBOOK sayfamızdan ulaşabilirsiniz
(İKSAD KONGRE TOPLULUĞU)

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ

19-21 Nisan 2019

MARDİN

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
19-21 Nisan 2019
MARDİN

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
19-21 Nisan 2019
MARDİN

MARDİN ARTUKLU ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER ÇALIŞMALAR KONGRESİ
19-21 Nisan 2019
MARDİN

İÇİNDEKİLER	
KONGRE KÜNYESİ	iii
BİLİM KURULU	iv-vii
PROGRAM	viii-xviii
FOTOĞRAFLAR	xix-xxv
METİNLER	xxvii-xxxi

METİNLER

YAZAR VE BİLDİRİ İSİMLERİ	Sayfa No
Rauf AMİROV, Selma GÜLYAZ ÖZYURT	
Yarı Eksende Singüler Shrödinger Denkleminin Çözümlerinin Davranışları	1
Yarı Eksende Shrödinger Operatörünün Spektral Özellikleri	2
Abdullah ASLAN, Özlem GÖK, Lütfiye DALKILIÇ, Seda BEYAZ, Abdullah ASLAN, Orhan ERMAN,	
Sıçanlarda Karbon Tetraklorür İle Kas Dokusunda Oluşturulmuş Hasara Karşı Ellagik Asit'in Koruyucu Etkilerinin Araştırılması	3
Saccharomyces Cerevisiae'de Hidrojen Peroksit İle Oluşturulan Oksidatif Hasara Karşı Karadut (Morus nigra L.) ve Kızılcık (Cornus mas L.)'in Koruyucu Etkisi	4
Olca GENÇYILMAZ, Seniye KARAKAYA	
Effect Of pH On The Produced Of Co Doped ZnO Films By Spray Pyrolysis	5
Synthesis And Characterization Of B-Doped Nanostructured ZnO Thin Films	6
Nilgün BECENEN, Özlem NOURİ	
Atık Biyomalzemelerden Zeytin Yapraklarının Tekstil Renklendirilmesinde Kullanımın Araştırılması	7
Natela POPKHADZE	
A Mosaic Floor At Gaziantep Depicting Pasiphae	8
İbrahim ARSLAN, İlyas BAYAR	
İkiz Açıklar Hipotezinin Geçerliliği: Türkiye Üzerine Bir Çalışma (1980-2018)	9
Türkiye Ekonomisinde Doğrudan Yabancı Yatırımın Ekonomik Büyüme Ve İşsizliğe Etkisi: Toda-Yamamoto Nedensellik Yaklaşımı)	10
Sait ENGİNDENİZ, Görkem ÖRÜK, Gizem ÖZÇİNGİR, Cansu BAŞARAN	
İzmir'deki Tüketicilerin Sera Sebzesi Satın Alma Yeri Tercihini Etkileyen Faktörlerin Analizi	11
Aydın'ın Efeler İlçesindeki Üreticilerin Arazi Alma Ve Satmaya Yönelik Tutum Ve Davranışlarının Analizi	12
Serkan D. KOŞOÇAYDAN	
Türkiye'de Nükleer Enerji Santrali Kurulmasının Getireceği Riskler ve Avantajlar	13
Melike KAYIRAL	
Sürdürülebilir Bir Dünyada Küresel Çevre Politikalarının Oluşumunda Uluslararası Aktörlerin Rolü: Avrupa Birliği Çevre Eylem Programları Üzerine Bir İnceleme	14
Ahmet İlker AKBABA	
Finansal Stres Düzeyinin Tespiti: Atatürk Üniversitesi Örneği	15
Dijital Para Bitcoin Algısı: Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma	16

Hasan YILMAZ, Buse AVKIRAN, Dursun BOĞA	
Türkiye’de Çeltik Üretim Politikaları Ve Dış Ticaretindeki Gelişmeler	17-18
Türk Tarımında Kadın İstihdamının Ve İşgücüne Katılmasının Değerlendirilmesi	19-20
İhsan Erdem SOFRACI, Ergül HALİŞÇELİK, Özgün Serhat GÜNDEŞ	
Türkiye’de Yenilenebilir Enerji Sektörünün Gelişiminde Kamunun Rolü	21
Ayşe EDİZ, Nihal GÖKÇE, Esra ÇELİK	
Türkiye’de Sektörel Bağınlaşmanın Dönemler Arası Karşılaştırılması	22
Türkiye’deki İllerin Kentsel Yaşam Kalitesi Açısından Karşılaştırılması	23-24
İbrahim Orkun ORAL	
Kırılğan Beşli Ülkelerinde Savunma Harcamaları İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Analiz	25
Kürşad Emrah YILDIRIM	
Bir Yerel Kamu Girişimciliği Olarak Belediye Şirketleri: Erzurum Büyükşehir Belediyesi Örneği	26
Н.Т. Кулданов	
БОЛАШАҚ МУЗЫКА МУҒАЛІМІН ДАЙЫНДАУДА ДАУЫС ҚОЮ ЖОЛДАРЫНЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ	27
Abdullah TOPCUOĞLU	
Türki Cumhuriyetlerde Sağlık Harcamaları Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi	28
Gaye ATİLLA, Cumali KILIÇ	
Dördüncü Sanayi Devrimi Ve İş Gücü Yapısı Üzerindeki Olası Etkileri Üzerine Niteliksel Bir Araştırma: İş Gücü: 4.0	29
Algılanan Örgütsel Desteğin Duygusal Emek Ve Örgütsel Sessizlik İle İlişkisi; Banka Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama	30
Erkan DUMAN, Furkan AKIN	
VGG16-CNN Parametrelerinin Model Başarısına Etkilerinin Değerlendirilmesi	31
Yüz Tanıma Sürecinde Farklı CNN Modellerinin Performans Karşılaştırılması	32
Cumali KILIÇ, Alp Eren GÜNEY, Aydın YILDIRIM	
Tedarik Zincirinde Dijital Dönüşüm: Tedarik Zinciri 4.0	33
Tüketicilerin İkinci El Araç Alımlarında Karar Alma Süreci Ve Sürece Etki Eden Faktörler Üzerine Niteliksel Bir Araştırma	34
Çiğdem KAVAK ÇEKEN	
Toprak Mahsulleri Vergisi İle İlgili Bir Değerlendirme (1943-1946)	35
Kezban BÖYÜKYILMAZ	
Küresel Isınmanın Türkiye Su Yönetimi Üzerine Etkisi	36
Murat GÖK, Murat ESER	
Antimikrobiyal Peptidlerin Makine Öğrenmesi Yöntemler ile Tahmin Edilmesi	37
Didem PAŞAOĞLU BAŞ, Çağlar KARAMAŞA	
Toptan Ticaret Sektöründe Bist 100’de İşlem Gören Firmaların Finansal Performanslarının Bulanık Shannon Entropi Tabanlı Bulanık Vikor İle İncelenmesi	38-39

Sedat İLHAN	
Some Results In A Class Of Symmetric Numerical Semigroups	40-41
The Results On A Family Of Telescopic Numerical Semigroups	42-43
Yıldırım İsmail TOSUN	
Emission control with Ca Ferrite pellets for waste combustion in fluidized bed chamber	44
Microwave Combustion of Municipal Waste, Manure and Sırnak asphaltite slime pellets in fluidized bed chamber	45
Yavuz ELİTOK, Uyum ELİTOK	
Tüketicilerin Aktüel (Güncel İndirimli) Ürünleri Satın Alma Davranışı Üzerine Batman İlinde Bir Araştırma	46
Batman Üniversitesi Öğrencilerinin Aktüel (Güncel İndirimli) Ürünleri Satın Alma Davranışı Üzerine Bir Araştırma	47
Nermin AKSAN KANAT	
Midyat İlçesi (Mardin) Kırsal Yerleşmelerinin Ekonomik Yapısı	48
Süleyman ADAK, Hasan CANGİ	
Güç Sistemlerinde Harmonik Rezonansın Analizi ve Modellemesi	49
Tarihi Mardin Yapılarında Dış Cephe Aydınlatması	50
Ezgi GÜNAY, Umut DOĞAN	
Traktör Kabin Numunesi Eğilme Testlerinin Sonlu Elemanlar Metodu Ve Deneysel Çalışmalarla Modellenerek Yapılması	51
Akbar VALADBİGİ	
On The Study Of The Role Of Capable Teachers; As The Most Efficient Human Capital In The Process Of Transition Into The Stable Communities	52
Aydın BÜYÜKSARAÇ, Yunus Levent EKİNCİ, Özcan BEKTAŞ, Rezzan EKİNCİ, Ercan IŞIK	
Bir Yanardağın Anatomisi: Nemrut Volkanı, Bitlis	53
Mardin Ve Civarının Depremselliği	54
Ali UZUN, İdris KAPLAN	
Yerel Coğrafi Şartların Geleneksel Midyat Evlerine Etkisi	55
Tahir ATEŞ	
Metruk Alana Dönüştürmüş Kızıltepe Şahkulubey Kümbetinin Restorasyonu Ve Mardin Tarih, Kültür Ve Turizmine Yeniden Kazandırılması İçin Bir Öneri	56
Kızıltepe Şahkulubey Kümbetinin Rölöve Ve Restorasyonu Çalışması POSTER	57
Serap ÜNAL, Dilek DEMİR	
Göller Bölgesi Seramik Dokuma Aletleri	58
Serdar YEŞİL, Göksel COŞKUN, Gürol ZIRHLIOĞLU	
Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi	59
Kişisel Özellikler ve Mesleki Yeterlikler Açısından Etkili Öğretmen	60

Ahmet ÇOBAN, Sait ÇAKAN	
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Değerlendirilmesi	61
Taşımali Eğitim Açısından Türkiye’de Bölgelerarası Farklılıklar	62
Mahire ÖZÇALIK	
Uygur Kültüründe Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Yeri ve Günümüzdeki Önemi	63
Gürültü Kirliliğinin Önlenmesinde Şehir İçi Yeşil Alanların Önemi	64
Fulya ÖNER ARMAĞAN, Nagehan DEMİR	
Ortaokul Öğrencilerinin Gözlemesine Yönelik Düşünceleri	65
Ayşe ÇEVİRME, Seda GÖGER	
Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Düzeylerinin Belirlenmesi	66-67
Mine AYANOĞLU, Fatih AYDOĞDU	
Ortaokulda Görev Yapan Öğretmenlerin ‘Suriyeli Çocuk’ Kavramına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi	68
Suriye’li Çocuklara Eğitim Veren İlkokul Öğretmenlerinin Suriyeli Çocuklarla İlgili Yaşadıkları Sorunların İncelenmesi	69
Zeynep ATA	
Çocuğa Yönelik Cinsel İstismarın Çocukta Yarattığı Etkiler Ve Çocuğun Cinse Sömürü Aracı Olarak Kullanılması	70
Onur KESKİN	
Gençlerle Sosyal Hizmet Uygulamalarında Okul-dışı Öğrenmenin Koruyucu-Önleyici Etkisi	71
Gözde ÖZDEMİR, Büşra EMİR	
Sağlık Alanında Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin, Sağlık Okuryazarlık Düzeyi Ve İlişkili Faktörlerin Belirlenmesi	72
Fusun KÜÇÜKBAY, Sevdâ GÜLER	
Bilgi Teknolojileri Yatırımlarının Değerlendirilmesi: Yatırımın Geri Dönüş Oranı	73
Katılım Bankalarının Kârlılığını Etkileyen İçsel Faktörler:Türkiye Örneği	74
Др. Эльза Мигранова	
ЕДА КАК ЛЕКАРСТВО У БАШКИР В ПРОШЛОМ И НАСТОЯЩЕМ	75
İsmail ULUTAŞ, Safiye GÜNDÜZ, Rabia TÜKENMEZ, Hacer ÖNÜL	
Şehirsel Toponimi Adıyaman Mahalle Adları Üzerine Bir İnceleme	76
Türkçede Dilbilimsel Boşluklar Üzerine Düşünceler	77
Dilbilgiselleşme Ve Türkçede Dilbilgiselleşme Örnekleri Üzerinde Bir İnceleme	78-79
Selver MERTOĞLU, Meryem ALTINTAŞ	
Sosyal Medyada E-Güruhlar Ve Linç Kültürünün Yükselişi: Instagram Örneği	80
Üniversite Web Sitelerinin Halkla İlişkiler Bağlamında Kullanımına Yönelik Bir Çalışma	81

Çiğdem ERDAL	
Televizyon İçeriğinin Gençleşmesinde Blu TV Örneği	82
Nevzat NARÇİÇEK, Hasan AKAY	
Çağdaşlaşma Yolunda Yapılan Harf Devrimi Üzerine Bir Değerlendirme	83
Mustafa YİĞİTOĞLU	
Sinekli Bakkal Romanında Tarihî Arka Plan	84
Alımlama Estetiği ve Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Ali" Şiiri	85
Pelin YOLCU	
Aşık Veysel'in Hayatı Filmi Özelinde Türk Sinemasında Sansür Uygulamalarına Eleştirel Bir Bakış	86
Gişe Memuru Filmi Özelinde Gösterge Bilimsel Çözümleme Ve Anlamlandırma	87
Ayşegül BAYKAN, Aylin UZUN	
Açık Kent Bağlamında Kültürel Çeşitliliğin Önemi: İki Kozmopolit Merkez, Kadıköy ve Mardin	88
Maşallah TURAN	
Batıda, Kur'an Vahyi ve Peygamberlik Konusunda Sergilenen Olumsuz Algı (Rudi Paret Örneği)	89-90
Hz. Âdem'in Peygamberliği Konusundaki Tartışmaların Kritiği	91-92
Süleyman ŞANLI, Devrim ERTÜRK	
Yörüklük Kültüründe Bir Dayanışma Ve Eğlence Geleneği: Deve Güreşleri	93
Yerleşik Yaşam Sonrası Yörük Kültüründe El Sanatları Ve Zanaatları	94
İlbey DÖLEK	
Aliya İzzetbegoviç'in Eserlerinde Batı, Hristiyanlık ve Hz. İsa	95
Cemil Meriç'in Eserlerinde Batı, Hristiyanlık ve Hz. İsa	96
Ali YILDIRIM	
Liyakat Esaslı Devlet Yönetiminde Enderun Mektebinin Rolü	97-98
Ahmet Yusuf CEVHER, Aliye Hilal CEVHER	
"Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sorunu" Konusunda Rastgele Taranan Yayınlar Üzerine Doküman Analizi	99
Türkiye'de Kullanılan Bilişsel Zorluk Örnekleri	100-101
İbrahim TURHAN	
"Heyeti Sabikai Konstantinie" Adlı Esere Göre Karamanlı Türkçesinin Ses Bilgisi Özellikleri	102
Проф. Гезалов Ариз Авяз оглы, Проф. Мамедов Агамали Куламов	
БЛИЖНИЙ ВОСТОК: ВРЕМЯ НОВЫХ АКТОРОВ ПРИШЛО	103-104-105-106-107
Şule GÖKYILDIZ SÜRÜCÜ, Meltem AKBAŞ, Şirin ÇELİKKANAT	
Gebelerde Distres Düzeyinin Belirlenmesi	108
Yetişkin Kadınların Sağlık Algısı Ve Sağlık Okuryazarlığı Düzeylerinin Belirlenmesi	109

Vasfiye BAYRAM DEĞER, Sema ÇİFÇİ, Hediye UTLİ, Dilan ACAR, Mensure TURAN	
Gebe Kadınların Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Bilgi Ve Tutum Düzeylerinin Belirlenmesi	110-111-112
Çocuk Polikliniğine Başvuran Ebeveynlerin Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Tutumları Ve Etkileyen Faktörler	113
Yasemin SEZGİN	
Sağlık Alanında Mesleki Teknik Eğitim Sorunları Ve Çözüm Öneri Modelleri	114
Şeyda ÖKDEM	
Depresyon: Çağımızın En Önemli Halk Sağlığı Sorunu	115
Sedat COŞKUNSU, Şükrü AKMEŞE	
Endokanabinoid Sistem Ve Obezite	116
Nörotransmitter Dopamin Ve Obezite	117-118
Obezite Tedavisinde Yeni Bir Peptid(Hormon): Obestatin	119-120
Hedonik Açlık, Obezite Ve Grelin Arasındaki İlişki	121-122
Nilüfer Matur OKUR, Nurettin OKUR	
Karbamazepin Ve Valproik Asit İle Tedavi Edilen Epilepsili Çocuklarda, Serum Lipidleri Ve Karaciğer Fonksiyon Testlerinin İncelenmesi	123-124
Amitriptilin zehirlenmesi nedeniyle yatan olguların değerlendirilmesi	125
Gediz UĞUZ, Abdülkadir AYANOĞLU, Erdal KARADURMUŞ	
Laboratuvar Ölçekli Deneysel Çalışmalarda Ölçüm Belirsizliğinin Önemi	126
Mühendislik Eğitiminde Metroloji Bilincinin Önemi	127
Erdoğan KARİP, Mehtap MURATOĞLU	
Genleştirilmiş Perlit Takviyeli Sentetik Hidroksiapatit Ve Koyun Kemiğinden Elde Edilen Doğal Hidroksiapatit Biyoseramik Kompozitlerin İncelenmesi	128
Hibrit Bioseramik Kompozitlerin Karakterizasyonu	129
Mehtap MURATOĞLU, Tuğçe ÖZCAN, Selin BAYDEMİR, Büşra ÖNCE	
Genleştirilmiş Perlit, P 2 O 5 , MgO ve ZrO 2 Takviyesi ile Elde Edilen Doğal ve Sentetik Hidroksiapatit Kompozitlerin İncelenmesi	130
Toz Metalürjisi Yöntemi ile Farklı Takviyeler Kullanarak Hibrit Alüminyum Köpük Üretimi	131
Faraz AFŞARİ, Bayram ŞAHİN, Alessia ARTECONİ, Fabio POLONARA, Giovanni Di NİCOLA	
A Literature Review on Energy and Exergy Aspects of Heat Pumps	132
Қырықбаева Қ.С.	
НҮРҒИСА ТІЛЕНДИЕВ ШЫҒАРМАЛАШЫЛЫҒЫНЫҢ ҚАЗАҚ ӘДЕНІЕТІНДЕГІ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.	133

YARI EKSENDE SİNGÜLER SHRÖDİNGER DENKLEMİNİN ÇÖZÜMLERİNİN DAVRANIŞLARI

Rauf AMİROV

Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Selma GÜLYAZ ÖZYURT

Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ÖZET

Sürekli veya toplanabilir katsayılı lineer diferansiyel denklemler teorisinin önemli problemlerinden birisi uygun integral denklemlerin yardımıyla verilen diferansiyel denklemin daha geniş fonksiyonlar sınıfında çözümünün varlığını ispatlamaktır. Bu yöntem regüler diferansiyel denklemler için olduğu gibi singüler diferansiyel denklemlere de uygulanabilir. Son zamanlarda uygulamalı bilimlerde ortaya çıkan önemli problemlerin çözümü singüler diferansiyel denklemler için konulan çeşitli problemlere indirgendiği bu tip problemlerin çözümüne integral denklemleri yöntemlerin uygulanması ciddi sonuçların elde edilebilmesi için önem taşımaktadır. Sunulan çalışmada yarı eksen de singüler Shrödinger diferansiyel denklemi için konulan çeşitli problemlerin çözümleri için farklı değişkenlere göre davranışları öğrenilecektir. $(a, b) \in \mathbb{R}$ aralığında $\ell(y) \equiv -y'' + q(x)y$ diferansiyel ifadenin ürettiği klasik Sturm-Liouville operatörleri teorisinde genelde $q(x) \in L1,loc(a, b)$ koşulunun, yani $q(x)$ fonksiyonunun (a, b) aralığının her bir kompakt alt aralığında toplanabilir olduğu varsayılmaktadır. Singüler Sturm-Liouville operatörleri ise bu operatörlerle ilgili klasik teoride $q(x)$ fonksiyonunun $[a, b]$ aralığında toplanabilir olmadığı veya (a, b) aralığının sonsuz aralık olduğu varsayımlarıyla birlikte karakterize edilmektedir. Diferansiyel operatörlerin spektral teorisi uygulamalı bilimlerde önemli bir yere sahip olduğu gibi matematik, fizik ve mekaniğin çeşitli alanlarında da geniş bir şekilde kullanılmaktadır. Özellikle kuantum teorisinde singüler Shrödinger operatörünün birçok uygulamaları vardır. Örneğin, hidrojen atomu ve benzeri atoma sahip yapıların enerji seviyeleri, bu seviyelere karşılık gelen dalga fonksiyonların bulunması problemlerin Coulomb ve benzeri potansiyelli singüler Shrödinger operatörünün özdeğerlerinin ve bu özdeğerlere karşılık gelen özfonksiyonların davranışlarının öğrenilmesi problemine indirgenmektedir. Bu yüzden de sunulan çalışmamızda özel tipte potansiyele sahip singüler Shrödinger operatörünün özellikleri incelenecektir.

$\sigma(x) \equiv \int q(t)dt \in BV[0, +\infty)$ olmak üzere, $[0, +\infty)$ aralığında $\ell(y) \equiv -y'' + q(x)y = \lambda y$, $\lambda = k^2$ (1) diferansiyel denklemi ve $y(0) = 0$ koşulunun ürettiği operatörü $L(q)$ ile gösterelim. Bilindiği gibi, $q(x)$ fonksiyonu $[0, +\infty)$ aralığında gerçel değerli olup, Lebesgue anlamında integrallenebilir ise bu operatörün spektrumunu öğrenilmiş ve saçılma teorisinin ters problemi incelenmiştir. Bu çalışmada $q(x)$ fonksiyonu regülerlik mertebesi negatif indekse sahip Sobolev uzayına ait olan dağılım fonksiyonları sınıfının bir alt uzayını oluşturan, yani $\sigma(x) \equiv \int q(t)dt \in BVc[0, +\infty)$ koşulunu sağlayan fonksiyonlar sınıfında $[0, +\infty)$ aralığında $\ell(y) \equiv -y'' + q(x)y$ diferansiyel ifadenin ürettiği singüler Shrödinger operatörünün önemli özellikleri incelenecektir. Burada, $BVc[0, +\infty)$ ile $[0, +\infty)$ aralığında sınırlı salınımlı ve süreksizlik noktalarında sağdan sürekli fonksiyonlar kümesi gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: singüler Shrödinger operatörü, özdeğer, özfonksiyon, Sobolev uzayı.

YARI EKSENDE SHRÖDİNGER OPERATÖRÜNÜN SPEKTRAL ÖZELLİKLERİ

Rauf AMİROV

Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Selma GÜLYAZ ÖZYURT

Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ÖZET

Lineer operatörler teorisinin önemli konularından birisi spektral özelliklerinin öğrenilmesidir. Lineer operatörlerin spektral teorisi fonksiyonel analizde olduğu kadar uygulamalı bilimlerde ortaya çıkan problemlerin çözümü açısından bu bilim dallarında da önemli bir yere sahiptir. Özellikle, Kuantum teorisinde ortaya çıkan saçılma teorisinin problemlerinin çözümü için problemin yapısına bağlı olarak regüler veya singüler Shrödinger operatörü için konulan ters problemin çözümüne indirgenmektedir. Bunun içinde Shrödinger operatörünün spektral özelliklerinin öğrenilmesi önem kazanmaktadır.

Sunulan çalışmada olmak üzere, $\sigma(x) \equiv \int q(t)dt \in BV[0, +\infty)$ olmak üzere,

$\ell(y) \equiv -y'' + q(x)y = \lambda y$ (1) diferansiyel denklemi ve $y(0) = 0$ (2) koşulunun ürettiği singüler Shrödinger operatörünün spektral özellikleri incelenecektir. [1] çalışmasında gerçel değerli $q(x)$ fonksiyonunun $[0,1]$ sonlu aralığında toplanabilir iken (1) denkleminin (2) koşulunu sağlayan çözümünün aranması problemi ile ortaya çıkan operatörün özdeğerleri ve özfonksiyonları için $n \rightarrow \infty$ iken

$$\lambda_n = \lambda_{n,m}(q) + Q_{n,m}$$

$$S_n = S_{n,m}(q) + \psi_{n,m}$$

$y_n(x) = y_{n,m}(q, x) + \Delta y_{n,m}(x)$ (3) şeklinde davranışlar elde edilmiştir. Daha sonra [2] çalışmasında $\sigma(x) = \int q(t)dt$ durumunda (1)-(2) problemine denk olan

$y(x, \lambda) = x - \int \vartheta(x-t)y(t, \lambda)d(\lambda t + \sigma(t))$ (4) integral denkleminin ürettiği operatörün özellikleri öğrenilmiştir. Burada $\vartheta(\xi) = \max_{t \geq 0} \{0, \xi\}$. Sunulan çalışmada öncelikle [2] çalışmasından farklı olarak $[0, +\infty)$ aralığında sınırlı salınımlı ve süreksizlik noktalarında sağdan süreklilik özelliğine sahip $\sigma(x)$ fonksiyonu yardımıyla (1)-(2) problemine denk olan

$$y(x, \lambda) = x - \int_0^{\infty} \vartheta(x-t)y(t, \lambda)d(\lambda t + \sigma(t))$$

lineer integral denkleminin özellikleri öğrenilecek ve daha sonra (1)-(2) problemin ürettiği operatörün spektral özellikleri incelenecektir. Spektrumun yapısına bağlı olarak ise ters saçılma probleminin çözümü verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Shrödinger operatörü, spektrum, saçılma teorisi, ters problemler.

Kaynaklar

[1] Vinokurov V. A., Sadovnychii V.A., Doklady RAN, 1998, vol.358, no.3, pp.298-301.

[2] Vinokurov V. A., Sadovnychii V.A., Dif. Equation, 2002, vol.38, no.6, pp.735-751. Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından "F-581" proje numarası ile desteklenmiştir.

**SIÇANLARDA KARBON TETRAKLORÜR İLE KAS DOKUSUNDA
OLUŞTURULMUŞ HASARA KARŞI ELLAGİK ASİT'İN KORUYUCU
ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

Seda BEYAZ

Doktora öğrencisi, Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü,

Özlem GÖK

Doktora öğrencisi, Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü,

Doç. Dr. Abdullah ASLAN

Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Moleküler Biyoloji ve Genetik

Prof. Dr. Orhan ERMAN

Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü,

ÖZET

Kasın metabolizmayı düzenleyen salgılayıcı bir organ olarak işlev gördüğü bilinmektedir. Son yapılan çalışmalarla; antioksidan özelliği ile bilinen ellagik asitin (EA) lipid peroksidasyonuna ve iskelet kasında oluşan hasara karşı koruyucu rol oynadığı belirlenmiştir. İskelet kası iskemisi-reperfüzyon hasarına karşı antioksidan etkisi olduğu, vasküler düz kas hücre proliferasyonunu inhibe ettiği belirtilmiştir. Karbon tetraklorür (CCl₄) ile sıçanlarda oluşturulan kas dokusundaki hasara karşı, EA'nın koruyucu bir rolünün olup olmadığının araştırıldığı bu çalışmada, 36 adet Wistar albino (n=36, 8 haftalık) sıçan kullanılmıştır. Bu çalışmanın hayvan deneyleri bölümü, F.Ü. Hayvan Deneyleri Etik Kurulu'nun 27.02.2019 toplantı tarihli, 2019-28 protokol numaralı, 2019-04 toplantı sayısı ve 44 karar nolu izni ile F.Ü. Deney Hayvanları Araştırma Merkezi'nde (FÜDAM) yürütülmüştür. Sıçanlar 4 gruba ayrılmış ve her grupta 9 sıçan yer almıştır. Gruplar: (i) Kontrol Grubu: Standart diyet; (ii) EA Grubu: Standart diyet + EA verilen grup; (iii) CCl₄ Grubu: Standart diyet + CCl₄ verilen grup; (iv) CCl₄ + EA Grubu: Standart diyet + CCl₄ + EA verilen grup. Hayvanlar 8 hafta sonradekapite edilerek kas dokuları alınıp incelenmiştir. Kas dokusunda Tnf- alfa, Cox-2, Nrf-2, NF-kB, kaspaz-3 ve Bcl-2 proteinlerinin ekspresyon düzeyleri Western blotlama tekniğiyle, lipid peroksidasyonu MDA (malondialdehit) analizleri ile katalaz ve GSH düzeyi spektrofotometre ile belirlenmiştir. Elde ettiğimiz bulgulara göre; EA uygulamasıyla, CCl₄ grubuna kıyasla, EA+CCl₄ grubunda, Nrf-2 ve kaspaz-3 protein ekspresyon düzeyleri ile GSH ve katalaz aktivitelerinde artış, NF-kB, Tnf-alfa, Bcl-2 ve Cox-2 protein ekspresyon düzeyleri ile MDA seviyelerinde azalış görülmüştür. Bu sonuçlar, EA'nın sıçanlarda kas dokusundaki hasar oranını azalttığını ve ayrıca EA'nın gelecekte kas dokusundaki hasara karşı koruyucu potansiyel bir ilaç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Bu çalışma FÜBAP, F.F. 16.42 nolu proje ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ellagik Asit, Karbon tetraklorür, Kas, Tnf- alfa, Cox-2, Nrf-2, NF-kB, Kaspaz-3, Bcl-2

**Saccharomyces cerevisiae’de HİDROJEN PEROKSİT İLE OLUŞTURULAN
OKSİDATİF HASARA KARŞI KARADUT (*Morus nigra* L.) VE
KIZILCIK’ (*Cornusmas* L.)’İN KORUYUCU ETKİSİ**

Özlem GÖK

Doktora öğrencisi, Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü,

Lütfiye DALKILIÇ

Doktora öğrencisi, Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü,

Seda BEYAZ

Doktora öğrencisi, Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü,

Doç. Dr. Abdullah ASLAN

Fırat Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Moleküler Biyoloji ve Genetik

ÖZET

Son yıllarda antosiyanin bakımından zengin meyvelere ve bu meyvelerden üretilen ürünlere olan ilgi gittikçe artmaktadır. Yüksek antosiyanin ve diğer fitokimyasallar açısından karadut ve kıızılcık tercih edilen bu meyveler sınıfına girmektedir. Karaduta kırmızı rengi veren antosiyaninlerle yapılan çalışmalarda; ağız gırtlak, yemek borusu, mide ve kolon gibi sindirim sistemi kanser tiplerinde koruyucu ve tedavi edici özellikleri gözlemlenmiştir. Özellikle de çocuklarda pamukçuk olarak bilinen ve Candida türü mikroorganizmaların sebep olduğu infeksiyonların iyileştirilmesinde kullanılır Kıızılcık yüksek antioksidan kapasiteye sahip olup reaktif oksijen formlarının veya serbest radikallerin neden olduğu hastalıkların gelişmesinde veya önlenmesinde olumlu yönde etki ettikleri bilinmektedir. Bu çalışma da *Saccharomyces cerevisiae*’ye hidrojen peroksit (H_2O_2) verilerek hasar oluşturulmuş ve oluşturulan bu hasara karşı karadut ve kıızılcığın koruyucu etkileri araştırılmıştır. Bu çalışmada 6 grup oluşturulmuştur. Gruplar: (i) Kontrol Grubu: Sadece maya ekilen grup; (ii) H_2O_2 Grubu: H_2O_2 (15 milimolar) verilen grup; (iii) Karadut Grubu: Karadut (%10) verilen grup; (iv) Kıızılcık Grubu: Kıızılcık (%10) verilen grup; (v) Karadut + Kıızılcık Grubu: Karadut (%10) ve Kıızılcık (%10) verilen grup; (vi) H_2O_2 + Karadut + Kıızılcık Grubu: H_2O_2 (15 milimolar), Karadut (%10) ve Kıızılcık (%10) verilen grup. *S. cerevisiae* kültürleri 1 saat, 3 saat, 5 saat ve 24 saat boyunca 30 °C’de geliştirildi. Hücre gelişimi ve lipid peroksidasyonu MDA (malondialdehit) analizleri spektrofotometre ile belirlendi. Total protein değişiklikleri SDS-PAGE elektroforezi ile tespit edildi ve Bradford metodu ile hesaplandı. Elde edilen sonuçlara göre; H_2O_2 grubu ile kıyaslandığında hücre gelişimi ve total protein sentezi, karadut ve kıızılcık gruplarında (1, 3, 5 ve 24 saat) artarken, MDA seviyesi azalış göstermiştir. Sonuç olarak karadut ve kıızılcık *S. cerevisiae* kültüründe oksidatif hasarı azaltmasının yanı sıra, hücre büyümesini ve total protein sentezini teşvik edici bir role sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Saccharomyces cerevisiae*, SDS-PAGE, Karadut, Kıızılcık, H_2O_2

EFFECT OF pH ON THE PRODUCED OF Co DOPED ZnO FILMS BY SPRAY PYROLYSIS

Assoc. Prof. Dr. Olcay GENÇYILMAZ 1 and Assoc. Prof. Dr. Seniye KARAKAYA 2

1 Department of Material and Material Processing Technologies,
Çankırı Karatekin University

2 Department of Physics, Eskişehir Osmangazi University

ÖZET

In this work, optical and surface properties of as-produced ultrasonic spray pyrolysis (USP) cobalt (Co)-doped zinc oxide (ZnO) films were investigated. Un-doped and Co doped ZnO films were produced at different pH values and the optical and surface properties were investigated as a function of pH values. The effects of the pH value on the optical parameters such as thickness, refractive index and extinction coefficient were investigated by spectroscopic ellipsometry technique using Cauchy–Urbach model. The thickness values of undoped and Co doped ZnO films were found to be in the range of 137 to 199 nm. For investigation, the transmittance, absorbance and reflectance spectra of the films, U-Vis spectrophotometer were used. The optical method was used for determination of the band gap values of Co doped ZnO films. Also, the surface properties and roughness values of the films were taken by atomic force microscopy (AFM) and these results indicated that the surface morphology and roughness values were prominently changed with change of pH value. Finally, the pH values have a significant effect on the mentioned properties of ultrasonic spray pyrolysis produced Co doped ZnO films.

Keywords: pH Effect, Co dDoped ZnO Films, Spray Pyrolysis, Spectroscopic Ellipsometry, Atomic Force Microscopy

SYNTHESIS AND CHARACTERIZATION OF B-DOPED NANOSTRUCTURED ZnO THIN FILMS

Assoc. Prof. Dr. Seniye KARAKAYA 1 and Assoc. Prof. Dr. Olcay GENÇYILMAZ2

1 Department of Physics, Eskişehir Osmangazi University

2 Department of Material and Material Processing Technologies
Çankırı Karatekin University

ÖZET

ZnO and B doped ZnO thin films (ZnO:B) were deposited on glass substrates with different doping concentrations by using the ultrasonic spray pyrolysis technique. A number of techniques, including X-ray diffraction (XRD), scanning electron microscopy (SEM), atomic force microscopy (AFM), UV-VIS spectroscopy were used to characterize the obtained ZnO:B thin films. The effect of B doping concentration on structural, optical and surface properties of the ZnO thin films was studied. XRD analyses confirm that all the films are polycrystalline zinc oxide with the hexagonal wurtzite structure. The average optical transmittance for all prepared samples was higher than 80 % in the visible region scanning electron microscope and atomic force microscope characterization showed dense and homogeneous film morphology. In order to evaluate the electrical properties of films, four-probe measurements were carried out. B-doping process has a significant effect especially on the electrical properties of ultrasonic spray pyrolysis-derived ZnO:B thin films.

Keywords: Ultrasonic Spray Pyrolysis, ZnO and B doped ZnO thin films, XRD, AFM, Four Point Probe, UV-Vis

ATIK BİYOMALZEMELERDEN ZEYTİN YAPRAKLARININ TEKSTİL RENKLENDİRİLMESİNDE KULLANIMININ ARAŞTIRILMASI

Nilgün BECENEN ,Özlem NOURİ

*Dr.Öğretim Üyesi,Trakya Üniversitesi, Edirne Teknik Bilimler
MYO,Tekstil,Giyim,Ayakkabı ve Deri Bölümü, Edirne /TÜRKİYE
**Yüksek Lisan Öğrencisi ,Trakya Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü
Uygulamalı Bilimler ve Teknoloji Ana Bilim Dalı,
Edirne/TÜRKİYE

ÖZET

Küresel nüfusun ve kimyadaki yeniliklerin artmasıyla birlikte tekstil üretimi büyük ölçüde artmıştır. Tekstil sanayi, üretim aşamalarında kimyasal madde kullanımının en fazla olduğu üretim alanlarından biridir. Tekstil endüstrisi atık sularının önemli parametrelerinden biri renktir. Atık sulardaki boyar maddeler ışık geçirgenliğini ve fotosentetik aktiviteyi azaltarak çözünmüş oksijen konsantrasyonunu düşürmektedir. Boya, baskı atık suları, yüksek konsantrasyonda boyar madde, içerdiğinden ve boyar maddeler zor ayrıştırılabildiğinden arıtımı problemlidir. Son yıllarda, tekstil terbiye işletmelerinde, üretim faaliyetlerinde yapılan araştırmalar ile bir yandan hammadde ve enerji kullanımının minimuma indirilmesi diğer yandan da biyo maddeler kullanarak hem kaynak kullanımından tasarruf yapılması hem de çevre kirliliğinin kaynağında önlenmesi planlanmaktadır. Biyo madde kullanımında, sürdürülebilirlik ve geri dönüşüm öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, doğal bitkisel bir materyal olan zeytin yapraklarını tekstil boyama işlemlerinde kullanarak, üretimden kaynaklanan çevresel kirlilik etkilerini azaltmaktır. Çevresel fayda yanında, atıkların kullanımı ile ekonomik getirileri de olan bir tekstil üretimi oluşturmaktır. Ayrıca, biyo uyumlu, biyo bozunur, non toksik özelliklere sahip doğal bitkisel kaynaklı boyaların tekstil renklendirilmesinde kullanımını arttırmak, üretimde kullanılabilir reçetelerini araştırmaktır. Bu amaçla, taze zeytin yapraklarından elde edilen pigmentlerle yün, pamuk ve ipek ipliklere, laboratuvar şartlarında boyama işlemi yapılmıştır. Boyanmış örneklerde spektrofotometre ile renk ölçümü yapılarak zeytin yaprağının yün, pamuk ve ipek iplikler üzerindeki renk değerleri belirlenmiştir. Zeytin yaprağının tekstil endüstrisinde kullanılabilirliğini tespit etmek amacıyla, yıkama, sürtme ve ışık haslığı testleri ISO tekstil standartlarına uygun olarak yapılmıştır. Çalışma da mordanlı ve mordansız boyamalardan elde edilen veriler zeytin yaprağından elde edilen pigmentlerin yün, pamuk ve ipek ipliklerin boyama işlemlerinde kullanılabileceğini göstermiştir. Zeytin yaprakları ile mordansız sarı-yeşil tonları elde edilmiş, ancak yün ve ipek iplikleri üzerinde pamuk ipliklerinden daha koyu tonların olduğu görülmüştür. Haslık test sonuçları, boyamaların mordansız olarak ta yeterli haslık değerlerine sahip olduğunu göstermiştir. Kimyasal kullanmadan, zeytin yaprağı gibi doğal atık bitkisel kaynaklardan elde edilen pigmentlerin eko boyama üretimine katlı sağlanabileceği ve sürdürülebilir bir doğal boyarmadde kaynağı alabilecekleri düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tekstil renklendirme, biyo malzeme, haslık, zeytin yaprağı

A MOSAIC FLOOR AT GAZİANTEP DEPICTING PASIPHAE

Dr. Natela POPKHADZE

ABSTRACT

Googling the name Pasiphae yields many pictures of mosaics discovered at Zeugma near Gaziantep in 2000. Pasiphae was the wife of Minos king of Crete. She was the Sister of the king of Kolkheti. I have recently revealed the information in publications made in Paris in 1948 and 1956 about three clay tablets sent by Kibri Dagan from Kolkheti to king Zimri-Lim of Mari and Hana in 2000-s BCE concerning local affairs. I shall demonstrate pictures of those tablets discovered in Zimri-Lim's palace's library room in 1936. I shall analyze the video film made at the BBC Horizon program in 2000 about how a small team of Turkish, French and Italian scholars searched for artifacts that might be buried under the ground - to save them from being inundated by water of the great famous river called the Puranunu in the Sumerian and Acadian cuneiform writings and called the Euphrates later by the Helens. I was at its source in 2013 near Sirnak that is a 30year old city at the south-east border of Turkey with Iraq. I had an oral presentation in Sirnak at the International Conference on Noah and the Judi Mountain. That mountain is near Sirnak and a relief of a king that ruled there in 11 th c. BCE is carved near the top of that hill with cuneiform inscriptions. The locals and many scholars claimed that it was there that the famous Arc of Noah – called not Noah but Utunopistim in cuneiform writings - stopped after the Deluge and that Noah sowed seeds of a grapevine there. The video shows the moment when the French archaeologist watches with expectation the cleaning of the floor in a large hall of a large building built in around 300 BCE in a city that flourished there and was called Apamea after the queen Apamea. I shall talk about this queen's history rendered by the Greek authors. The video is accompanied by a very informative explanatory speech in English and has subtitles in Turkish appearing on the screen. The name of a nearby ancient city pronounced Silusha by the reader of the text appeared to be Seleucia//Selevkia. I insist that ancient names be written and pronounced in every language closer to the original writing. The operator of the video lets spectators witness the emotion of the archaeologist at the moments that names of persons depicted appeared in Greek letters, those of Dedalus, his son Icarus, queen Pacifah//Phasiphae etc. This mosaic is so famous that all popular videos made in Paris by the International Organization on important archaeological discoveries in Mesopotamia, Egypt etc. have the photo of this mosaic on their front cover. I have seen them at the French video center at the Parliamentary library in Tbilisi. I shall talk about the scenes depicted on this and other mosaics recovered, restored, saved from being flooded after building the Bircek Dam in Turkey and placed in the Gaziantep Museum that is the richest museum in mosaics in the world. The motivation of the owner of the building at Apamea was surely to defame the members of the royal family of Kolkheti//Colchis and their relatives. This vicious activity has been apparent in the writings of Euripides and survives to our days in the form of staging Euripides's tragedy Medeia in many cities of the world. There was an international Psychological Congress held in Tiflis/Tbilisi abusing the memory of Medeia. Medeia is a sacred person for us – ethnic Kolkhetians. This is evident by the fact that her statue has been erected in Sokhumi and in Batumi. Our poets have dedicated to Medeia poetical works in 20 th century. Parents in our Republic give their daughters the name Medeia. Medeia Japaridze and Medeia Chakhava were most famous actresses in Tbilisi recently. Ancient Medeia' abuse traumatizes our feelings and ought to be nipped in the bud.

**TÜRKİYE EKONOMİSİNDE DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMIN EKONOMİK
BÜYÜME VE İŞSİZLİĞE ETKİSİ : TODA-YAMAMOTO NEDENSELLİK
YAKLAŞIMI**

Prof. Dr. İbrahim ARSLAN

Gaziantep Üniversitesi

Öğr. Gör. İLYAS BAYAR

Mardin Artuklu Üniversitesi

ÖZET

İktisat politikalarının temel amaçlarından biri konjonktürel dalgalanmaları kontrol ederek hem ekonomik büyümeyi sağlamak hem de istihdam yaratmaktır. Bu bağlamda makro ekonominin iki kötüsünden biri olarak kabul edilen işsizliği (diğeri enflasyon) azaltmak ve dolayısıyla milli geliri arttırmak suretiyle toplumsal refahın artmasına zemin hazırlamak hem politika yapıcılar tarafından arzu edilen hem de iktisadi yazında halen çalışılan/tartışılan konular arasında yer almaktadır. Küreselleşme ile birlikte sermaye ve emeğin mobilitesi ve gelişmekte olan ülkelerde tasarruf eksikliğinin yatırımları bir bütün olarak olumsuz olarak etkilemesinin gelişmiş ülkelerin sahip olduğu sermaye fazlası birlikte düşünüldüğünde söz konusu durumlar Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) önemini arttırmıştır. Bazı dezavantajlarına rağmen doğrudan yabancı yatırımlarla katma değeri yüksek ve yoğun teknoloji eksenli üretim hatları, düşük maliyetli, kaliteli mal ve ürün üretilmesinin yanı sıra yeni üretim ve yönetim süreçlerinin yatırım yapılacak ülkelere transfer edilmesi başlıca avantajlardan bazıları olarak görülmektedir. Bu avantajlarla birlikte DYY'den beklenen en önemli etki alanlarından biri de istihdam oluşturmaktır. Doğal işsizlik oranı haricinde kırılgan ülkelerde işsizlik oranlarının devresel dalgalanmaları ve potansiyel büyüme oranlarında meydana gelen sapmalar ekonominin istikrarsız bir hal almasına sebebiyet vermektedir. Gelişmekte olan ülkelere yatırımlara kaynak sağlayan portföy yatırımları ile birlikte doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının direkt olarak üretime sevk edilmesi ekonominin stabil bir hal almasına ve dolayısıyla iktisadi büyüme ve kalkınmanın gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır. Yapılan çalışmada Türkiye'de ithal ikame ekonomik anlayıştan ihracata dayalı ekonomik anlayışa geçişin başlangıç dönemi olarak kabul edilen 1980'den günümüze doğrudan yabancı yatırımların ekonomik büyüme ve işsizlikle olan ilişkisi ele alınmaya çalışılmıştır. Türkiye için 1980-2017 dönemine ait yıllık verilerin esas alındığı ve Toda-Yamamoto nedensellik testinin kullanıldığı çalışmada doğrudan yabancı yatırımların işsizlikle ilgili herhangi bir nedensellik ilişkisine ulaşılmamıştır. Fakat aynı dönemde doğrudan yabancı yatırımlarla ekonomik büyüme ile pozitif ve anlamlı bir nedensellik ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğrudan Yabancı Yatırım, Ekonomik Büyüme, İşsizlik

**İKİZ AÇIKLAR HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİ: TÜRKİYE ÜZERİNE
BİR ÇALIŞMA (1980-2018)****Prof. Dr. İbrahim ARSLAN**

Gaziantep Üniversitesi

Öğr. Gör. İLYAS BAYAR

Mardin Artuklu Üniversitesi

ÖZET

Bütçe açığı ve cari açığın eşanlı olarak ortaya çıkması ikiz açık olarak ifade edilir. Gelişmekte olan ve de yükselen piyasalar ekonomisi sınıflandırmasına dahil edilen Türkiye gibi ülkelerde hem bütçe açığı hem de cari açık kronik bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu durumun varlığı ekonomik istikrarın oluşmasını sektöre uğratan faktörlerden bazılarını ifade etmektedir. Bu bağlamda iki açık arasındaki ilişkinin yönü ve etkileşim derecesi önem kazanmaktadır. İki ana akım yaklaşımdan biri olan Geleneksel görüş (Keynesyen) ikiz açık hipotezinin geçerli olduğunu savunurken, diğer yaklaşım olan Ricardo Denklik hipotezi ikiz açık hipotezinin geçersiz olduğu savını dile getirmektedir. Çalışmanın amacı İkiz açıklar hipotezinin geçerliliğini sınamak amacıyla 1980-2018 dönemi bütçe açığı ve cari açık arasındaki ilişkinin yönünü ve etkileşim derecesini test etmektir. Zaman serileri analizi yönteminin kullanıldığı çalışmada yıllık veriler esas alınarak değişkenler arasındaki ilişki için regresyon analizi, söz konusu dönemde veri değişken seti arasında nedensellik ilişkisinin belirlenmesi amacıyla da Granger-Nedensellik sınaması yapılmıştır. İki açık arasında herhangi bir nedensellik ilişkisine ulaşılmamış dolayısıyla da Ricardo Denklik Hipotezinin geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İkiz Açıklar Hipotezi, Ricardo Denklik Hipotezi, Bütçe Açığı, Cari İşlemler Dengesi

İZMİR'DEKİ TÜKETİCİLERİN SERA SEBZESİ SATIN ALMA YERİ TERCİHİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ

Gizem Özçingirak 1 Sait Engindeniz 2 Görkem Örük 3

1 Zir. Yük. Müh., Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü

2 Prof., Dr., Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü

3 Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü

ÖZET

Sera sebzeciliğinde gerek üretim, gerekse pazarlama faaliyetlerine yön verebilmek için tüketicilerin sera sebzelerini satın alma kararını etkileyen faktörlerin incelenmesi konusunda araştırmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu yönde yapılacak araştırmalarla tüketicilerin sera sebzelerine yönelik tutumları belirlenebilecek ve elde edilecek sonuçlar üreticilerin ve girişimcilerin kararlarında yönlendirici olabilecektir. Türkiye’de sera sebzeleri tüketimi zaman içerisinde ve bölgeler düzeyinde farklılık gösterebilecektir. Dolayısıyla farklı bölgelerde yapılacak araştırmalar sera sebzeciliğine verilecek yön açısından da yararlı olabilecektir. Ayrıca yapılacak araştırmalar diğer bölgelerde yapılacak araştırmalar için örnek de teşkil edebilecektir. Bu araştırmanın amacı; İzmir’in Konak, Karşıyaka ve Bornova ilçelerin yaşayan tüketicilerin taze sera sebzesi satın alma yeri tercihini etkileyen faktörleri analiz etmektir. Bu amaçla oransal örnekleme ile 139 hane halkı üyesinden anket yöntemiyle veriler derlenmiştir. Toplanan verilerin analizinde, öncelikle hane halklarının demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri ortaya konulmuş, daha sonra sera sebzeleri satın almaya yönelik tutum ve davranışları analiz edilmiştir. Tutum ve davranış analizinde beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, görüşülen hane halkı üyelerinin %67.63’ü kadın, %32.37’si ise erkektir. Ortalama eğitim süresi 11.88 yıldır. Hane halklarının ortalama aylık geliri 4554.32 TL olarak hesaplanmıştır. Hane halklarının %71.22’si sera sebzesi tüketmektedir. Görüşülen hane halkı üyeleri sera sebzesi satın alırken sebzelerin tazeliğine, sağlık açısından güvenli olmasına, ilaç, hormon ve katkı maddesi içermemesine önem vermektedir. Sera sebzesi satın alma yeri belirlenirken sağlık şartları, tazelik, seçerek alabilme, ürün ve fiyat çeşitliliği ile alışkanlık belirleyici olmaktadır. Sera sebzeleri en çok semt pazarlarından satın alınmaktadır, bunu manavlar ve süper/hipermarketler izlemektedir.

Anahtar kelimeler: Sera sebzesi, Sebze satın alma, Tüketici tercihi, Tutum ve davranış analizi.

AYDIN'IN EFELER İLÇESİNDEKİ ÜRETİCİLERİN ARAZİ ALMA VE SATMAYA YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARININ ANALİZİ**Cansu Başaran 1 Sait Engindeniz 2 Görkem Örük 3**

1 Zir. Yük. Müh., Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü,

2 Prof. Dr. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü,

3 Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü,

ÖZET

Arazi sahibi olma isteğinin en önemli nedenleri, arazinin riski en düşük yatırım aracı olması, sahibine sosyal ve politik güç vermesi, işsizliğin yüksek olduğu kırsal alanda istihdam olanağı sağlaması, kırsal kesimde çalışma ve yaşama arzusunun hızla artması ve kırsal alanda tarım dışı gelir kaynağının kısıtlı olmasıdır. Türkiye’de tarım işletmelerinin küçük ve parçalı arazilere sahip olması nedeniyle tarımsal üretimde rasyonel çalışmaları güç olmakta ve maliyetler yükselmektedir. Buna karşın, satışlar ve miras paylaşımları nedeniyle arazi parçalılığı da artmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Aydın’ın efeler ilçesindeki üreticilerin arazi alım-satımıyla ilgili tutum ve davranışlarını analiz etmektir. Araştırma verileri oransal örnekleme ile 73 üreticiden anket yöntemiyle derlenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde önce üreticilerin sosyo-ekonomik özellikleri incelenmiş, daha sonra arazi alım-satımıyla ilgili tutum ve davranışları ortaya konulmuştur. Tutum ve davranış analizinde beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, üreticilerin ortalama yaşı 54.97, ortalama eğitim süresi ise 7.68 yıldır. Üreticilerin ortalama arazi genişliği 73.01 dekar, ortalama parsel sayısı ise 3.42’dir. Üreticilerin arazi satın almada en fazla dikkate aldıkları hususlar; devlet destekleri, ekonomik koşullar, uygun arazi fiyatı ve arazinin aynı mahallede bulunmasıdır. Diğer taraftan, üreticilerin büyük çoğunluğu koşullar ne olursa olsun arazi satmayı düşünmemektedir. Arazi satmaları durumunda işletmelerinin küçüleceğine inanmaktadırlar. Bu nedenle işlemedikleri arazileri satmaktansa kiraya vermeyi tercih etmektedirler. Ancak satma durumunda kaldığında peşin olarak satabileceklerini ve alan kişinin hangi amaçla kullanacağı ile ilgilenmeyeceklerini belirtmektedirler. Üreticilere göre bir tarım arazisinin fiyatı üzerinde etkili olan en önemli faktörler; büyüklüğü, toprak yapısı ve verimliliği, tapu ve kadastro durumu, yol-ulaşım durumu ve konumudur.

Anahtar kelimeler: Tarım arazisi, Arazi piyasası, Arazi fiyatı, Tutum ve davranış analizi

TÜRKİYE'DE NÜKLEER ENERJİ SANTRALİ KURULMASININ GETİRECEĞİ RİSKLER VE AVANTAJLAR

Öğr. Gör. Serkan D. KOŞOÇAYDAN

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma MYO

ÖZET

Petrol, doğal gaz, kömür gibi yenilenemez enerji kaynaklarının yakın bir gelecekte tükeneyeceği öngörülmektedir. Nükleer enerji, yenilenemez enerji kaynakları arasında en uzun ömürlü olanıdır. Türkiye'nin enerji politikası ihtiyaç duyulan enerjinin ekonomik büyümeyi destekleyecek şekilde zamanında ve yeterli oranda sağlanması olarak belirlenmiştir. Enerji sektöründe yerli ve ithal bütün enerji kaynakları ekonomik olmak kaydıyla değerlendirilecektir. Enerji kullanımı ile ortaya çıkan çevre kirliliğinin azaltılması ile ilgili önlemler alınacaktır. Enerji kaynakları bakımından %70 dışa bağımlı olan Türkiye, Mersin-Akkuyu, Sinop ve Kırklareli-İğneada'da nükleer enerji santralleri kurarak bu bağımlılığı kırmayı hedeflemektedir. Nükleer enerji, sadece enerji üretimi açısından değil bir silah olarak da önemlidir. Nükleer enerji keşfedildiğinden itibaren uluslararası ilişkilerde güç dengelerini değiştirme özelliğine sahip olmuştur. Nükleer enerji düşük maliyeti nedeniyle ülkelerin kalkınmasında da önemli bir yere sahiptir. Nükleer enerjinin çevreye etkilerini anlamak için üretim aşamalarını bilmek gerekmektedir. Nükleer enerji atomların kimyasal birleşimleri sonucu ortaya çıkan ısı enerjisinin suyu buharlaştırarak elektriğin elde edildiği jeneratör tribünlerin iletilmesi yoluyla elde edilmektedir. Dünya enerji ihtiyacının %11'i nükleer santraller aracılığı ile sağlanmaktadır. Kömür, petrol ve doğal gaz iki yüzyıldır kullanılmakta ve küresel ısınmayı arttırmaktadır. Nükleer enerjinin olumlu yanlarından birisi de atmosfere küresel ısınmayı arttıran gazlar bırakmamasıdır. Nükleer enerji yaygınlaştırılırsa hava kirliliği ve küresel ısınma azalacaktır. Diğer yandan Dünyada elektrik talebinin 2020 yılına kadar iki katına çıkacağı tahmin edilmektedir. Bu talep nükleer enerjiye olan ilgiyi arttırmaktadır. Kamuoyu, konuya ülkenin enerji ihtiyacının karşılanması açısından baktığında nükleer enerjiyi destekler gözüktürken, çevreye zararları konusunda bilgilendiğinde bu desteğini geri çekmektedir. Nükleer enerji, enerjide dışa bağımlılığı azaltma açısından faydalı gibi görünse de bir takım riskleri de beraberinde getirmektedir. Nükleer enerji üretiminin yüksek kurulum maliyeti ve atık sorunu gibi riskleri bulunmaktadır. Nükleer atıkların yıllarca radyoaktivitesini kaybetmemesi ve yüksek kurulum maliyetleri gibi nedenlerle Dünyada birçok ülke nükleer santrallerden vazgeçme eğilimindedir. Almanya nükleer santrallerin getireceği riskler dolayısıyla 2020 yılına kadar eski reaktörlerini kapatacağını beyan etmiştir. Bu ve benzeri sorunlar ülkeleri yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneltmiştir. Yenilenebilir enerji günümüzde en çok elektrik enerjisi üretiminde kullanılmaktadır. Öte yandan rüzgâr, güneş, dalga enerjisi gibi kaynaklar enerji açığını karşılamada yetersizdir. Bu çalışmanın amacı halkı nükleer enerjinin olumlu ve olumsuz yönleri konusunda daha fazla aydınlatmaktır.

Anahtar Kelimeler: Nükleer Enerji, Güvenlik Riskleri, Sürdürülebilir Enerji

**SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR DÜNYADA KÜRESEL ÇEVRE
POLİTİKALARININ OLUŞUMUNDA ULUSLARARASI AKTÖRLERİN ROLÜ:
AVRUPA BİRLİĞİ ÇEVRE EYLEM PROGRAMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Melike KAYIRAL
TC SAĞLIK BAKANLIĞI

ÖZET

Bugünün dünyasında ekolojik sorunlar, devletlerin ivedi olarak çözüm bulması gereken başlıca sorun alanları arasında ilk sıralarda yer almaktadır. 1960'lı yıllarla birlikte gündemimize yerleşen çevre sorunlarının, adeta ekolojik bir kriz olarak karşımıza çıktığı, bu sorunun sadece ulusal ve yerel düzeyde değil, uluslararası boyutta insanlığı tehdit eden ciddi bir sorun olarak gündemimizi meşgul ettiği görülmektedir. Çünkü tükenmez ve sınırsız olarak tanımlanan doğal kaynakların tükenmeye başladığı, hatta yok olamaya yüz tuttuğu gerçeği ile karşı karşıya bulunmaktayız. Bu gerçek, hem insan sağlığını olumsuz etkilemekte hem de birçok canlı türünün ve kaynakların yok olmasına sebebiyet verip, gelecek kuşaklarımıza insana yaraşır şekilde yaşayacak bir çevre bırakmamaktadır. Bu noktada sorunlar, devletlerin bireysel olarak altından kalkabilecekleri boyutun çok üstünde olmaktadır ve bugün çevre kavramı tüm toplumlarca kabul edilen küresel bir sorun boyutuna ulaşmıştır. Çevre sorunlarının küresel olduğunu vurgulayan aktörler, bu sorunsala küresel çözümler üretilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Devletlerce kaynakları tükenmeye başlayan evrenimize dair farklı çözümler ve stratejiler geliştirilmiş bulunsa da çözüm önerilerinin özünde aynı hedef bulunmaktadır; Bizim seçiminiz, Bizim Geleceğimiz, Evrenimizin geleceğini korumak, Gezegenimizin sınırları içinde daha iyi yaşamak. Bu konuda öncül rol üstlenen AB çevre politikalarının temel hedefinde; daha kaliteli çevresel şartların sağlanması, ekolojik dengenin bozulmasına neden olan faktörlerin kaynağında önlenmesi, doğal kaynakların sömürülmesinin engellenmesi, ekonomik gelişim kaydedilirken çevrenin kirlenmesinin önüne geçilmesi ve gelecek nesillere temiz bir çevre bırakılması amacı ile ülkeler bütünsel olarak harekete geçmiş ve bu doğrultuda çeşitli sözleşmeler, anlaşmalar, politika araçları ve çevre eylem programları ile birlikte topyekûn bir yeniden yapılanma sürecini başlatmış bulunmaktadırlar. Bu kapsamda çalışmada, çeşitli etkenlerin sebep olduğu çevre sorunlarına çözüm önerileri olarak geliştirilen politikaların hangi yönde olduğunu ortaya koymak, aynı zamanda Avrupa Birliği Çevre Eylem Programları ve bu programların küresel çevre politikaları üzerindeki etkileri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Çevre Politikaları, Avrupa Birliği, Çevre Eylem Programı

FINANSAL STRES DÜZEYİNİN TESPİTİ: ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Abdulkadir KAYA

Erzurum Teknik Üniversitesi

İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

Prof. Dr. Mehmet Suphi ÖZÇOMAK

Atatürk Üniversitesi

İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Ahmet İlker AKBABA

Erzurum Teknik Üniversitesi

İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

ÖZET

Finansal refah kavramı genel olarak birey veya bakmakla yükümlü olduğu kişilerin işsizlik, borçlarını ödeyebilme, yoksulluk gibi risklere karşı kendisini korunmuş hissetmesi ve finansal açıdan yeterli ve güvende bulmasıdır. Bu çalışmanın amacı Atatürk Üniversitesi bünyesinde çalışan akademik personelin finansal stress düzeylerinin tespit edilerek, finansal stress düzeyleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkileri tespit etmektir. Yapılan analiz sonucunda akademisyenlerin finansal stress düzeylerinin 6,90 olduğu, akademisyenlerin düşük finansal sıkıntı düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yaş, unvan, hizmet süresi, aylık gelir ve ortalama tasarruf değişkenleri ile finansal stress düzeyleri arasında %1 önem seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal stress, finansal refah, Atatürk Üniversitesi

DETERMINATION OF FINANCIAL STRESS LEVEL: ATATURK UNIVERSITY EXAMPLE

ABSTRACT

The concept of financial prosperity is that the individual or his dependents generally feel protected against risks such as unemployment, repayment of their debts, poverty, and financially adequate and secure. The aim of this study is to determine the financial stress levels of academic staff working at Atatürk University and to determine the relationship between financial stress levels and demographic characteristics. As a result of the analysis, it was determined that the financial stress levels of academicians were 6,90 and academicians were at low financial distress level. In addition, age, title, duration of service, monthly income and average savings variables and financial stress levels were statistically significant at 1% significance level.

Keywords: Financial stress, financial prosperity, Ataturk Univetsity

DİJİTAL PARA BITCOIN ALGISI: LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğretim Üyesi Ahmet İlker AKBABA

Erzurum Teknik Üniversitesi

İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

ÖZET

Teknoloji hızla hayatımızdaki birçok şeyi etkilemesine rağmen, yüzyıllardır bu değişimden etkilenmeyen araçlardan biri olan para, itibari değeri yanında dijitalleşmiştir. Dijital para biriminin ilk örneği olan Bitcoin geleceğe dair birçok şeyi de etkileyebilecek gibi gözükmektedir. Bu çalışma ile lisans öğrencilerinin Bitcoin ile ilgili ne kadar bilgi sahibi olduğu, güvendiği, ileriye dönük tahminleri, alım-satım ve sahiplik oranları, yatırım aracı olma özelliği ve bunların demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmaya çalışılmıştır. Atatürk Üniversitesi ve Erzurum Teknik Üniversitesi bünyesindeki fakültelerin İktisat-İşletme, Mühendislik, Yönetim Bilişim Sistemleri, Bankacılık ve Finans bölümlerinde öğrenim gören 880 öğrenci ile yüz yüze anket yöntemiyle kapsamlı bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Anketten elde edilen veriler istatistiki yöntemler ile analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Bitcoin, Dijital para, Lisans, Öğrenci, Algı

PERCEPTION OF DIGITAL MONEY BITCOIN: A RESEARCH ON UNDERGRADUATE STUDENTS

ABSTRACT

Although technology has influenced many things in our lives rapidly, money, which is one of the tools that has not been affected by this change for centuries, has been digitized along with its nominal value. Bitcoin, the first example of digital currency, seems to be able to influence many things about the future. The aim of this study is to determine how much knowledge the undergraduate students have about Bitcoin, how much they trust them, their prospective estimates, purchase-sell and ownership ratios, and whether they differ according to demographic characteristics. A comprehensive survey was conducted with face-to-face survey method with 880 students in the departments of Economics-Management, Engineering, Management Information Systems, Banking and Finance of the faculties of Atatürk University and Erzurum Technical University. The data obtained from the questionnaire were analyzed with statistical methods.

Keywords: Bitcoin, Digital Money, Undergraduate, Students, Perception

TÜRKİYE’DE ÇELTİK ÜRETİM POLİTİKALARI VE DIŞ TİCARETİNDEKİ GELİŞMELER

Prof.Dr., Hasan YILMAZ

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi, Buse AVKIRAN

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye’de ve Dünyada çeltik üretim, pazarlama ve ticaretinde yaşanan gelişmeler ile Türkiye’de çeltik üretimini artırmaya yönelik politikalar incelenmiştir. Çalışmanın verileri FAO, TÜİK ve diğer ikincil kaynaklardan elde edilmiştir. Çeltik, gelişmekte olan ülkelerin en önemli gıda ürünü ve dünya nüfusunun yarısından fazlasının temel gıda maddesidir. Pirinç, Buğday gibi günlük gıda olarak yaygın olarak kullanılan bir üründür. Çeltik aynı zamanda gıda güvenliğinin sağlanmasında önemli rol oynayan bir üründür. Hükümetlerin gıda güvenliğini sağlama çabaları, tarımsal üretimin planlanması ve gıda arzı, pazarlama, ihracat, ithalat ve ticaretin izlenmesinde politika yapıcılar için kritik öneme sahiptir. 2016 yılı verilerine göre Dünya’da yaklaşık 160 milyon hektar alanda 741 milyon ton çeltik üretilmektedir. Dünya çeltik üretiminde önemli ülkeler; Çin (%28,5), Hindistan (%21,4), Endonezya (%10,4) ve Bangladeş (%7,1)’tir. Dünya çeltik üretiminin %23,2’si ihracata konu olmaktadır. Çeltik ihracatında en yüksek paya sahip ülke Hindistan (%30,4)’dır. Hindistan’ı sırasıyla Tayland, Vietnam, Pakistan ve ABD takip etmektedir. Türkiye’de çeltik ekim alanı, üretim miktarı ve verimi yıllar itibariyle istikrarlı bir şekilde artmaktadır. 1990 yılında 53 bin hektar olan Türkiye çeltik üretim alanı incelenen dönem boyunca 2.27 kat artış göstererek 2018 yılında 120 bin hektara, 230 bin ton olan çeltik üretimi ise 4 kat artış göstererek 2018 yılında 940 bin tona ulaşmıştır. Çeltik üretimindeki bu artışta verimdeki artışın katkısı önemlidir. Nitekim aynı dönemde verimde yaklaşık %89,2 oranında artış gerçekleşmiştir. Türkiye çeltik üretimi için uygun ekolojik koşullara sahip olmasına rağmen, mevcut üretim düzeyi yurtiçi tüketimi karşılayamamaktadır. Son yıllarda Türkiye’nin pirinç ithalatında artışlar yaşanmaktadır. Üretimdeki bu açığı gidermek için çeltik ekim alanları ve üretiminin artırılmasına ihtiyaç vardır. Öncelikle, üretim maliyetlerini azaltarak ucuz, hedef pazar isteklerini karşılayacak kalite ve miktarda çeltik üretmeye yönelik tedbirler alınmalı ve üretim cazip hale getirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Çeltik, Pirinç, Ticaret, Üretim, Politikalar, Destek, Türkiye, Dünya

POLICIES FOR PADDY PRODUCTION IN TURKEY AND DEVELOPMENTS IN THE FOREIGN TRADE

ABSTRACT

In this study, the paddy production, marketing, and trade was examined in the world and Turkey. Also, in Turkey, policies aimed at increasing rice production in were examined. The data of the study were obtained from FAO, TURKSTAT and other secondary sources. Paddy is the most important food crop of the developing countries and the staple food of more than half of the world’s population. Rice is of the food crop that widely used as daily food like

wheat. Also, paddy is a crop that plays an important role in achieving food security. Governments' efforts to ensure food security are of critical importance to policymakers for the planning of agricultural production and monitoring of food supply, marketing, export, import, and trade. According to 2016 data, 741 million tons of paddy of produced from 160 million hectares of land in the World. Shares of the most important countries in paddy production in the world are China (28, 5%), India (21,4%), Indonesia (10,4%) and Bangladesh (7,1%). Statistic data shows that 23,2% of paddy produced in the World is export. The highest share in paddy export values is in the India (30.4%). The India is followed by Thailand, Vietnam, Pakistan and USA, respectively. Statistics data show that in Turkey, there has been a steady increase in the paddy production area, production quantity, and yield. The paddy production area was increased by about 2,27 times from 53 thousand ha to 120 thousand ha from 1990 to 2018 in Turkey, production amount increased by about 4 times from 230 thousand tones reached to 940 thousand tones in the same period.

The contribution of the increase in productivity per area in this increase in paddy production is important. As a matter of fact, the paddy yield increased by 89,2% in the same period. Although most regions in Turkey are ecologically suitable for paddy cultivation, current paddy production in Turkey is insufficient for domestic consumption. Therefore, paddy imports have increased in recent decades. To overcome that deficiency, the area of cultivated paddy would need to be increased. Primary precautions should be taken to decrease production costs and obtain cost-effective, high quantity and quality of paddy that suffice the demands of domestic market, thus make the production more attractive.

Key words: Paddy, Rice, Trade, Production, Policies, Support, Turkey, World

**TÜRK TARIMINDA KADIN İSTİHDAMININ VE İŞGÜCÜNE KATILMASININ
DEĞERLENDİRİLMESİ****Prof.Dr., Hasan YILMAZ**

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi, Dursun BOĞA

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

ÖZET

Tarım sektöründe, kadın işgücünün işgücü piyasasındaki durumu, işgücü piyasasına katılımı özel bir çalışma gerektirmektedir. Kadın işgücü, tarım sektöründe düşük ücretli bir güç olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmada, Türk tarımında kadının işgücüne katılımı değerlendirilmiştir. Çalışmanın verileri TÜİK ve diğer ikincil kaynaklardan elde edilmiştir. Türkiye’de istihdam edilen 27,2 milyon kişinin %19,5’i tarım sektöründe çalışmaktadır. Toplam istihdam edilen işgücü içinde kadın işgücünün payı %30,5’dir. İstihdam edilen toplam 8,3 milyon kadın işgücünün %28,7’ si tarım sektöründe çalışmaktadır. Tarım sektöründe istihdam edilen 5,3 milyon kişinin %44,9’u kadın işgücünden oluşmaktadır. Tarımda istihdam edilen kadınların %80,9’u ücretsiz aile işçisi statüsünde istihdam edilirken, sadece %10,4’u kendi hesabına çalışmaktadır. Tarımda istihdam edilen kadınların oranı 1990 yılında %50,1 iken, 2013 yılında %44,9’a düşmüştür. Türkiye’de 11.4 milyon kadın ev kadını olduğu ve iş aramadığı için işgücü piyasasından izole yaşamaktadır. Kadınlar işgücü piyasasına, iş dünyasına daha fazla katıldıkça ve kadınların sosyal statüleri geliştikçe, kadınlar ekonomik büyüme ve kalkınmadan daha fazla pay alacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Tarım sektörü, kadın işgücü, kırsal, istihdam, katılım**EVALUATING WOMEN’S EMPLOYMENT AND PARTICIPATION IN THE
LABOR FORCE IN TURKISH AGRICULTURE****ABSTRACT**

In the agricultural sector, the status of the women labor force in the labor market requires a specific study in terms of their participation in the labor market. The women labor force has been recognized as a low paid force in the agricultural sector. In this study, women labor force participation in Turkish agriculture is evaluated. The data are obtained from labor force statistics published by TURKSTAT and other secondary sources. According to statistical data, 19.5% of the 27.2 million people employed in Turkey are working in the agricultural sector. The share of the female labor force in the total employed labor force is 30.5%. Calculations show that 28.7% of the total of 8.3 million employed women are working in the agricultural sector. The share of women’s labor force in the 5.3 million people employed in the agricultural sector is 44.9%. While 80,9% of the women employed in agriculture are employed as unpaid family workers, only 10,4% are self-employed.

Women's employment rate in the agricultural sector decreased to 44.9% by the end of 2013 from 50,1 % in 1990. In Turkey 11,4 million women are isolated from the labor force market as they do not seek a job and get engaged in housework. As more women participate in the labor market, business, and their social status is improved, they will have a bigger share from development and economic growth.

Keywords: agriculture sector, women labor force, rural, employment, participation

TÜRKİYE’DE YENİLENEBİLİR ENERJİ SEKTÖRÜNÜN GELİŞİMİNDE KAMUNUN ROLÜ

1 İhsan Erdem SOFRACI

2 Ergül HALİŞCELİK

3 Özgün Serhat GÜNDEŞ

1 Doç.Dr, Mersin Üniversitesi Maliye Bölümü.

2 Dr, Hazine Başkontrolörü, Hazine ve Maliye Bakanlığı.

3 Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye A.B.D.

ÖZET

Ülkelerin kalkınma hedeflerini gerçekleştirmelerinde temel sektörlerden biri enerji sektörüdür. Aynı zamanda enerji üretimi ve verimliliği bakımından yeterli potansiyeli olmayan ülkelerin, enerji ithalatı yapma ve bunu sürdürülebilir bir politikaya dönüştürme zorunluluğu vardır. Bu anlamda enerji ithalatı yüksek, buna bağlı olarak diğer değişkenlerle birlikte-alternatif enerji kaynaklarına yatırım gereksinimi artan ülkelerden birisi de Türkiye’dir. Yenilenebilir enerji kaynakları açısından önemli potansiyeline sahip ülkemizin var olan enerji kaynaklarını etkin kullanabilmesi, uygulanacak kamu politikalarıyla yakından ilişkilidir. Diğer taraftan, yenilenebilir enerji açısından ülke uygulamaları ve yapılan yeni yatırımlar dikkat çekici ölçüde artmıştır. Bu süreçte hangi enerji kaynaklarına yatırım yapıldığı kadar, kamu sektörünün bu alanda etkinliği konusu da öne çıkan unsurlardan biridir. Bu süreçte uygulanacak temel enerji politikası yanında, vergisel ve diğer teşviklerin değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu konuda uluslararası uygulamalar değerlendirilerek bir yol haritası belirlemek öncelikli bir konudur. Biz bu çalışmamızda, mevcut enerji politikamızın tarihsel gelişimini izleyerek, uygulanan yenilenebilir enerji politikamıza, özellikle kamu sektörü açısından değerlendirilmesi noktasında, dikkat çekmeyi amaçlıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Yenilenebilir Enerji Kaynakları-Enerji Politikası-Vergisel Teşvikler Ve Diğer Uygulamalar.

TÜRKİYE’DE SEKTÖREL BAĞINLAŞMANIN DÖNEMLER ARASI KARŞILAŞTIRILMASI

1 Ayşe EDİZ 2 Nihal GÖKÇE

1 Öğr. Üyesi Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İİBF, Ekonometri Bölümü
2 Öğr.Gör., Hitit Üniversitesi Sungurlu MYO

ÖZET

Bir ekonomik yapının varlığını sorunsuz olarak devam ettirmesi her şeyden önce tüm faaliyetlerinin etkin planlanması ile olanaklıdır. Bu nedenle ekonomik planlama geçmişten günümüze tüm ekonomik birimlerin ilgilendikleri önemli bir kavram olmuştur. Ekonomik planlama, uzun dönemde ekonomik karar vermeyi koordine etmek ve daha önceden belirlenen hedeflere ulaşabilmek için sistemin temel değişkenlerini kullanma, yönetme ve denetlemek adına karar vericilerin giriştiği teşebbüs olarak tanımlanabilir. Tüm ekonomik sistemlerin kalkınma planlarının oluşturulması politikalarının belirlenmesi, bu planların uygulamaya konulması ve hedeflere ulaşılmasında nicel verilerin ve uygulanabilir modellerin varlığı son derece önemlidir. Bu öneminden dolayı tarihsel sürece bakıldığında ekonomik planlamaya ilişkin birçok modelin geliştirildiği görülmektedir. Bu süreç içerisinde ekonomik yapıyı oluşturan tüm birimler arasındaki bağınlaşma kavramı ilk defa François Quesnay tarafından kullanılmış ve devamında diğer iktisatçılar tarafından geliştirilmiştir. Quesnay’ın başlattığı bu akıma en büyük katkıyı Wassily Leontief yapmıştır. Leontief’in geliştirdiği Girdi-Çıktı modelleri bugün ekonominin önemli bir dalı olup bir planlama aracı olarak tüm dünya ülkelerinde kullanılmaktadır. Girdi-Çıktı modelleri, ekonomide yer alan sektörler arasındaki mal ve hizmet akımını yani sektörel bağınlaşmayı ölçülmeyi hedeflemektedir. Bu modeller günümüzde bir çok ülkede sektörel tutarlılık planlaması, bölgesel planlama, beşeri planlama, gelir dağılımı, yapısal çözümleme, uluslararası ticaret, çevre kirliliği, uluslararası karşılaştırma, servet ve fon akımları, politika benzetimleri ve bunun gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye ekonomisi için 2002 ve 2012 yılları Girdi-Çıktı tabloları kullanılarak her iki döneme ait sektörel bağınlaşmalar hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Hirschman tarafından tanımlanan kilit sektör ayrıştırması kullanılarak sınıflandırılmıştır. Sektörel sınıflandırma her iki dönem için yapılarak, her iki dönem için sektörel karşılaştırmalar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Girdi-Çıktı modelleri, Sektörel Bağınlaşma , Türkiye Ekonomisi
Jel Kodu: C67, D57

**TÜRKİYE'DEKİ İLERİN KENTSEL YAŞAM KALİTESİ AÇISINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI****1 Nihal GÖKÇE 2 Ayşe EDİZ 3 Esra ÇELİK**

1 Öğr.Gör., Hitit Üniversitesi Sungurlu MYO,

2 Öğr. Üyesi Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF,
Ekonometri Bölümü3 Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Ekonometri ABD, Yöneylem BD**ÖZET**

İnsanların birçok soruna tek başına çözüm üretmede yaşadığı zorluklar ve imkânsızlıklar onları bir arada yaşamaya ve bir yere yerleşmeye yöneltmiştir. Bu yerleşim yerleri başlangıçta daha dar kapsamda olurken insanlığın gelişmesi ile yeni bir yapılanmaya dönüşmüştür. Kent olarak tanımlanan bu yapılanmada yerleşim alanındaki tüm ekonomik, toplumsal, siyasal, yönetsel alanların ortak kullanımı söz konusu olmuştur. Kent tanımı yapılırken kenti bu şekilde salt bir yerleşim yeri olarak tanımlamak yetersizdir. Çünkü kent aynı zamanda insanın sosyal, kültürel, ekonomik, psikolojik gelişimi üzerinde etki eden onun davranış ve düşüncelerini etkileyen bir sosyal düzeni de ifade etmektedir. İnsan nüfusunun başta ekonomik gerekçeler olmak üzere birçok nedenden dolayı bir yerleşim yerlerinden başka bir yerleşim yerine kayması kentlerin yapısını ve içeriğini de değiştirmiştir. Bu yeni yapılanma beraberinde kent kavramı ile birlikte çarpık kentleşme, eşitsizlik, suç, gibi olumsuz kavramların bir arada kullanılmasına yol açmıştır. Bu olumsuzlukları en aza indirmek ve kentsel yaşam koşullarının düzeltilmesi ise hem yöneticilerin hem de birçok disiplinin ele aldığı ve üzerinde çalıştığı önemli bir konu olmuştur. Tüm bu çalışmalarda kentlerde yaşanabilirlik ve kentsel yaşam kalitesi kavramları önem kazanmıştır. Kentsel yaşam kalitesi bir kentin, insan yaşamını etkileyen, toplumsal, ekonomik, kültürel, siyasal, mekânsal ve bunun gibi tüm faktörlere yeterli ve standart ölçüde sahip olması ve bunu kentte yaşayanlara etkin, eşit ve dengeli sunabilme durumunu ifade etmektedir. Bir kentin kentsel yaşam kalitesinin düşüklüğü sadece o kentte yaşayanları değil diğer kentte yaşayanları da yakından ilgilendiren bir konudur. Çünkü kentler arasında oluşacak bir dengesizlik bireylerde yer değiştirme eğilimini ortaya çıkaracak bu da beraberinde başka problemlerin doğmasına neden olacaktır. Bu problemlere önceden cevap aramanın etkin yollarından biri de kentlerin yaşam kalitelerini sayısal olarak ifade etmektir. Bir kentin yaşam kalitesinin ölçülebilmesi için birçok faktörün bir arada değerlendirilmesi gerekir. Değişken sayısının çok olduğu bu tür problemlerde kullanılan matematiksel yöntemlerden bir tanesi de çok değişkenli analiz yöntemlerinden biri olan faktör analizidir. Faktör analizinde var olan çok sayıdaki değişken ile çalışmak yerine birbiriyle ilişkili olan değişkenler bir araya getirilerek faktör adı altında toplanır ve analize bu faktörler ile devam edilir. Bu çalışmada, Türkiye'deki tüm şehirlerin kentsel yaşam kalitesi Faktör analizi kullanılarak hesaplanmış ve şehirler bir sıralamaya tabi tutulmuştur. Kentsel yaşam kalitesini etkileyen tüm faktörler sağlık, güvenlik, alt yapı ve ulaşım, konut, istihdam, eğitim, gelir, çevre, temsil gücü, sosyal yaşam, toplumsal cinsiyet ve yaşam memnuniyeti olmak üzere 12 ana başlık altında toplanmıştır. Her ana başlık kendi altında alt değişkenleri içermektedir. Alt değişkenler toplamda 43 tanedir ve tüm bu değişkenler her il bazında derlenmiştir. Tüm veriler 2014 yılına ait olup SEGE ve TÜİK'ten temin edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Türkiye’de bulunan büyük illerin küçük illere göre daha yaşanabilir olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada ilk sırada İstanbul’un, ikinci sırada Ankara’nın üçüncü sırada ise İzmir’in daha yaşanabilir şehirler olduğu görülürken Hakkâri, Şırnak ve Ağrı illerinin kentsel yaşam kalitesi anlamında yaşanabilirliği en düşük şehir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çok Değişkenli Analiz, Faktör Analizi, Kentsel Yaşam Kalitesi

KIRILGAN BEŞLİ ÜLKELERİNDE SAVUNMA HARCAMALARI İLE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK BİR ANALİZ

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Orkun ORAL

Ardahan Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü

ÖZET

Kamu harcamaları ülkelerin sosyo-ekonomik yapısı ve kalkınması açısından önemli olan temel harcamaların başında gelmektedir. Kamu harcamalarının alt kalemlerinden birisi olan savunma harcamaları, yapısı itibarıyla birçok kamu malına benzemekle birlikte sahip olduğu bazı farklı özellikleri açısından ekonomik etkileri olduğu da tartışılmaktadır. Savunma harcamaları, ülkelerin ulusal güvenliğinin sağlanması açısından vazgeçilmez olarak görülen harcama kalemlerinden birisi olarak da nitelendirilebilir. Bu bağlamda kamu harcamaları içerisinde ciddi bir paya sahip olan savunma harcamaları ülkelerin ekonomilerini de etkileyebilmektedir. Savunma harcamaları, bu hizmet ile görevlendirilmiş personele yönelik harcamalar, araç ve gereçlerin üretimi, satın alınması ve amortisman harcamaları ile ar-ge gibi harcamalardan oluşmaktadır. Ülkelerin yapısını, konumunu, coğrafi koşullarının ve küresel konjonktürün yapılan savunma harcamaları üzerinde etkili olabileceği ifade edilebilir. Diğer taraftan yapılan bu savunma harcamaları ile sağlanan caydırıcılık ve koruma sayesinde egemenlik ve ulusal varlığın korunması da sağlanabilmektedir. Bir ülkenin ekonomi, siyasi, sosyal vb. alanlardaki başarısı öncelikle o ülkenin varlığının devam ettirebilmesine bağlı olduğundan, kamu harcamaları içerisinde önemli bir paya sahip olan savunma harcamaları ülkeler için büyük önem arz etmektedir. Buradan hareketle ekonomik büyüme için gerekli olan kaynak bütünlüğünün sağlanması sürecinde yapılan savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi iki farklı görüşe dayanmaktadır. İlk görüşe göre, diğer ekonomik faaliyetlere ayrılabilen kaynakların askeri harcamalar için kullanılması ekonomik büyümeyi engelleyebileceği söylenirken, diğer görüşe göre ise askeri harcamalar, talebi artırarak ve yatırım ortamını iyileştirerek ekonomik büyümeyi olumlu etkileyebileceği ifade edilmektedir (Gökbunar ve Yanıkkaya, 2004: 161). Bu bağlamda askeri harcamalar ile ekonomik büyüme arasında bir ilişkinin var olduğu belirtilebilir. Çalışmada Kırılgan Beşli Ülkeleri olarak ifade edilen Türkiye, Brezilya, Endonezya, Hindistan ve Güney Afrika'ya ait 2000-2017 dönemine ait savunma harcamaları ve ekonomik büyüme verileri kullanılarak değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişki panel eşbütünleşme testi yardımıyla analiz edilmiştir. Öncelikle ülkelere ait verilerin durağanlık sınamalarının yapılabilmesi için paneli oluşturan ülke grubunda yatay kesit bağımlılığı analiz edilmiştir. Buradan hareketle uygun birim kök testi belirlenmiş ve sonrasında eşbütünleşme testi uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Büyüme, Savunma Harcamaları, Kırılgan Beşli, Panel Eşbütünleşme.

**BİR YEREL KAMU GİRİŞİMCİLİĞİ OLARAK BELEDİYE ŞİRKETLERİ:
ERZURUM BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Kürşad Emrah YILDIRIM

Dr. Öğr. Üyesi

Anadolu Üniversitesi

ÖZET

Küresel değişim, teknolojik gelişmeler ve toplumsal farklılaşmaya ayak uydurabilmek kurumların yaşam süresini etkileyen önemli unsurlardır. Bu unsurlar sadece özel sektör için değil kamu sektörü için de aynı anlamı içermektedir. Artık kamu kurum ve kuruluşları değişimi yakından takip etmekte, teknolojiyi uygulanabileceği her alanda aktif olarak kullanmaktadır. Kamu kurumlarının görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi, hedeflerine ulaşabilmesi, katma değeri olan ürün ve hizmetler sunabilmesi ancak bu yeni gereksinimleri sağlaması ile mümkündür. Kamu kurumları içerisinde özellikle yerel yönetimlerin siyasi olarak yaşam sürelerini uzatabilmesi yine bu gereksinimlere bağlıdır. Yapılacak değişim ve yenilikler birer rekabet aracı olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda kamusal alanda hem rekabet aracı olarak kullanmak hem de topluma sağlanan faydayı artırmak amacıyla sıklıkla kullanılan başarılı girişimcilik uygulamaları değişime ayak uydurmaya verilebilecek önemli bir örnektir. Çalışmada, yerel yönetimlerin kamu girişimciliği faaliyetlerinden hareketle belediye şirketleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Kamu Girişimciliği, Yerel Yönetimler

БОЛАШАҚ МУЗЫКА МҰҒАЛІМІН ДАЙЫНДАУДА ДАУЫС ҚОЮ ЖОЛДАРЫНЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ

Н.Т. Кулданов

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті
Алматы қаласы (Қазақстан)

АНДАТПА

Мақалада болашақ музыка мұғалімінің ән айту дағдыларын дамытудың маңызды сұрақтары талқыланып, олардың кәсіби қызметін жүзеге асыру кезіндегі дайындығын қалыптастыру мәселері қарастырылады. Студенттерге дауыс қою сабағында заманауи тәсілдерді қолдана отырып вокалдық техникамен жұмыс жасау әдістері көрсетіледі. Дауыс аппаратының сырқаттарының алдын алу және дауыс гигиенасы бойынша пайдалы ұсыныстар беріледі. Қазіргі таңдағы көптеген жастардың ән өнеріне деген үлкен қызығушылығын айта келе, олардың шығармашылық белсенділігін ынталандыруда, дауыс қою пәні бойынша жұмыс негізінде болашақ музыка мұғалімінің орындаушылық қабілеттерін дамытуда, олардың ой-өрісін, қиялын, эстетикалық талғамын, музыкалық есту қабілетін, ырғақты сезінуін және кейбір музыкалық бағыттарға бағдарлануын дамытуға, әр болашақ музыка маман иелерінің жеке даралығын бекітуге ықпал етуге болатын жолдары айқын көрсетіледі. Дауысты кәсіби деңгейде қою және оны дамыту кезеңінде теориялық дайындық пен практикалық жұмысты біріктіретін оқу әдісі арқылы болашақ музыка мұғалімінің ән айту шеберлігі мен кәсіби дағдыларын игеру жолдарын көздейді. Музыкалық білім беру саласындағы қазіргі ғылыми зерттеулер мен көптеген ғылыми тәжірибелерге сүйене келе ән айту өнері - Болашақ музыка мұғалімдерінің тұлғалық кәсіби өсуі мен өзін-өзі жетілдіруде жан-жақты білімді болуына үлкен септігін тигізетін негізгі педагогикалық сауалдарға тиімді жауаптар көрсетілген. Түйін сөздер: Болашақ музыка мұғалімі, дауыс қою, вокалдық өнер, дауыс аппараты

SOME OF THE ISSUES OF VOTING IN THE PREPARATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS

ABSTRACT

The article discusses topical issues of development of singing skills of the future music teacher, discusses the formation of their readiness in the implementation of professional activities. In the classroom vote on the students demonstrates techniques for working with vocal technique with the use of modern techniques. Useful recommendations for the prevention of diseases of the vocal apparatus and voice hygiene are given. At present, many young people have a great interest in the art of singing, contribute to the stimulation of their creative activity, the development of performing abilities of the future music teacher based on the work on the subject of voting, the development of their Outlook, imagination, aesthetic taste, musical hearing, rhythmic perception and orientation to some musical directions, strengthening the individuality of each future music teacher. In the period of voice production at the professional level and its development involves the acquisition of singing skills and professional skills of the future music teacher through the method of training, combining theoretical training and practical work. Based on modern scientific research and many scientific experiences in the field of music education, effective answers to the main pedagogical questions contributing to the comprehensive professional growth and self-improvement of the personality of future music teachers were shown.

Key Words: The future teacher of music, voice training, vocal art, the apparatus of the voice

TÜRKİ CUMHURİYETLERDE SAĞLIK HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ

Abdullah TOPCUOĞLU

Ardahan Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü

ÖZET

Beşeri sermayenin büyüme modellerine dahil edildiği İçsel Büyüme Teorilerinde, ekonomik büyüme sürecinde beşeri sermayenin önemli bir role sahip olduğu ileri sürülmektedir. Beşeri sermaye kavramı ifade edilirken bireyin ya da toplumun eğitim düzeyi, bilgi seviyesi, yetenekleri ve sağlık durumu gibi faktörler kullanılmaktadır. Beşeri sermayenin belirlenmesi sürecinde yararlanılan faktörlerin başında bireyin ya da toplumun eğitim düzeyi ve kalitesi, iş gücü verimliliği ile ilgili göstergelere ağırlık verilmektedir. Beşeri sermayenin temel kaynağı eğitim olmasına rağmen söz konusu toplumun sağlık durumuna ait göstergeler de beşeri sermayeyi etkileyen ve geliştiren önemli bir unsur olarak büyüme modelleri içerisinde kendisine yer bulmaktadır. Bu açıdan sağlık harcamaları değerlendirilirken sadece bireyin veya toplumun hastalıktan uzak olmasının yanı sıra kişilerin yaşam kalitesinin artırılması ve potansiyellerinin geliştirilmesi sürecinde de önemli bir faktör olduğu da dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda yapılan sağlık harcamalarının ekonomik büyümenin sağlanması noktasında öneminin yadsınamaz olduğu ifade edilebilir. Sağlık, hem bireylerin hem de toplumun yaşam kalitesini etkileyen ve bu açıdan da ülkelerin gelişmişlik düzeyleri üzerinde etkisi olan önemli bir faktördür. Bir yıllık süreçteki üretim miktarındaki ya da kişi başına düşen gelirdeki artış olarak tanımlanan ekonomik büyüme, ister gelişmiş isterse gelişmekte olsun tüm ülkelerin üzerinde durduğu ve önem verdiği konuların başında yer almaktadır. Sağlık harcamaları ile ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ve ekonomik büyüme düzeyleri arasında yakın bir ilişki olduğu literatürde yer alan çalışmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Bu bağlamda çalışmanın amacı sağlık harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki uzun dönemli ilişkinin varlığının tespit edilmesidir. Çalışmada Dünya Bankası gelir sınıflandırmasına göre Türkiye ile aynı gelir grubunda yer alan Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan ve Türkiye'ye ait 2000-2015 dönemindeki sağlık harcamaları ve ekonomik büyüme verileri kullanılarak değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişki panel eşbütünleşme testi yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışmada öncelikle analize dahil edilen Türkiye Cumhuriyetlerine ait verilerin birim kök testi sınamalarının yapılabilmesi için paneli oluşturan ülke grubunda yatay kesit bağımlılığı testi uygulanmıştır. Elde edilen yatay kesit bağımlılığı testine göre uygun birim kök testi belirlenmiş ve sonrasında eşbütünleşme testi uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Harcaması, Ekonomik Büyüme, Panel Eşbütünleşme Testi.

DÖRDÜNCÜ SANAYİ DEVRİMİ VE İŞ GÜCÜ YAPISI ÜZERİNDEKİ OLASI ETKİLERİ ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA: İŞ GÜCÜ 4.0**Gaye ATİLLA**

Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi,

Cumali KILIÇ

Arş. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi,

ÖZET

Endüstriyel devrimler her zaman etkiledikleri toplumları dönüşüme uğratmış, bireyler ve işletmeler üzerinde önemli sonuçlar meydana getirmiştir. İlk endüstriyel devrim olan sanayi devrimi ile başlayan örgütsel değişim ve gelişim günümüze kadar farklı endüstriyel gelişimlere ve devrimlere maruz kalmıştır. Son yıllarda ortaya atılan ve konuşulmaya başlanan “Endüstri 4.0” kavramı içerisinde bulunduğumuz 21. yüzyılda bireyler ve örgütler açısından neler getirecek, ne gibi değişimlere neden olacak henüz bilinmemektedir. Kavram günümüz itibarıyla pek yaygın olmasa da bireysel ve örgütsel yaşantının geliştirilebilmesi adına çok büyük bir potansiyele sahiptir. Bireysel gelişmeye yaptığı katkıdan ziyade bünyesinde, örgütsel anlamda işletmeleri; üretim süreci modelleri, üretim ve tedarik zincirleri, çalışanlar, müşteriler ile olan ilişkiler gibi hemen her alanda etkileyecek değişimlere gebe bir konsept barındırmaktadır. Temel olarak Endüstri 4.0, günümüzde yaşanan teknolojik ilerlemenin getirdiği yeniliklerin bir birleşimi olarak düşünmek mümkündür çünkü kavram; bilgi ve iletişim teknolojileri, siber sistemler, ağ iletişimleri, bulut teknoloji sistemi, simülasyon, modelleme ve insan-bilgisayar etkileşimi ve bu şekilde bir çok kavramdan etkilenmiştir. Dördüncü sanayi devrimi ile birlikte nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyacın artacağı ön görülmektedir. Örgütlerin sahip oldukları nitelsiz iş gücünü ne şekilde değerlendirecekleri ve ihtiyaç duydukları nitelikli iş gücünü nasıl temin edecekleri gibi sorular iş gücü açısından değişen koşulların beraberinde getirmesi beklenen temel sorunlardır. Bunun yanında istihdam açısından da yaşanması beklenen değişimler şimdiden örgütleri değişen endüstriyel koşullara uyma gereksinime itmekte; üretim teknolojilerini etkin bir biçimde yönetebilmek adına gerekli koşullara şimdiden uyum sağlama çabalarını gündeme getirmektedir. Örgütsel anlamda işletmeleri hemen her alanda etkilemesi beklenen kavramın “iş gücü” kavramı üzerinde olası etkileri ya da sonuçları, kavramın iş gücü ve değişen istihdam yapısı ile ilişkisi bu çalışmada araştırılmaya çalışılacaktır. Endüstri 4.0 konseptinin ortaya atılması ile birlikte gündeme gelen iş gücü 4.0 kavramı ile ilgili yapılan yazın taramasında bu kavrama odaklanan çalışmaların sınırlı sayıda olması ve henüz dönüşümünü tamamlamayan bir konsept ile karşı karşıya olunması bu çalışma adına bir sınırlılık oluşturmaktadır. Bu nedenle, konunun araştırılabilmesi adına, niteliksel araştırma yöntemlerinden “içerik analizi” tekniği tercih edilmiş; Endüstri 4.0 ve iş gücü 4.0 kavramlarını ele alan akademik, süreli, süresiz, ulaşılabilen tüm literatür taranmaya çalışılarak niteliksel bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Endüstri, Endüstriyel devrim, Endüstri 4.0, İş gücü, İş gücü 4.0.

**ALGILANAN ÖRGÜTSEL DESTEĞİN DUYGUSAL EMEK VE ÖRGÜTSEL
SESSİZLİK İLE İLİŞKİSİ; BANKA ÇALIŞANLARI ÜZERİNDE BİR UYGULAMA****Gaye ATİLLA**Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi,
gayeatilla@sdu.edu.tr**Cumali KILIÇ**

Arş. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi,

ÖZET

Endüstriyel değişim ve dönüşümlerle birlikte iş hayatında istihdam ve üretim gibi kavramlarda meydana gelen değişimler, bazı kavramların tekrar değerlendirilmesi gerekliliğini gündeme getirmiş ve diyalektik açıdan yeni tartışma zeminleri oluşturmuştur. Endüstriyel değişim ve dönüşümlerle giderek artan örgütsel rekabet koşullarında, çalışanların beklentilerinin karşılanmasının örgütsel etkinlik ve verimlilik gibi unsurlara etki etmesi çalışanlar açısından örgütsel destek kavramının tartışılmasına yol açmış ve bireyin örgüt içindeki yerinin daha detaylı değerlendirilmesi gerekliliğini gündeme getirmiştir. Bireyler, çalışma ortamındaki tüm değişkenlerden dolayı ya da doğrudan etkilenebilmekte ve içerisinde bulundukları örgüt tarafından algıladıkları destek düzeyi örgüt içi davranışlarını şekillendirebilmektedir. Bu araştırmada, örgütsel destek kavramının duygusal emek ve örgütsel sessizlik kavramları ile ilişkisi incelenmeye çalışılmış; katılımcılara, çalışma amaçları doğrultusunda bilgi toplamak adına anket uygulaması yapılmıştır. Kullanılan ankette yer alan ölçeklerden ilki; Rhoades ve Eisenberger (2002) tarafından geliştirilen “Algılanan Örgütsel Destek Ölçeği”dir. Örgütsel destek ile ilişkisinin değerlendirilmesi açısından çalışmaya dahil edilen diğer boyutlar, duygusal emek ve örgütsel sessizlik kavramlarıdır. Bu bağlamda ölçüm yapılabilmesi adına ise; Van Dyne ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilen, Taşkiran (2011) tarafından uyarlanan “örgütsel sessizlik ölçeği” ve Diefendorff ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilen, Basım ve Begenirbaş (2012) tarafından bir takım değişiklikler yapılarak son haline kavuşan “duygusal emek ölçeği” kullanılmıştır. Belirlenen ölçekler bir ilde faaliyette bulunan banka çalışanlarına uygulanmış, algılanan örgütsel desteğin örgütsel sessizlik ve duygusal emek ile ilişkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler neticesinde, algılanan örgütsel destek ile duygusal emeğin alt boyutlarından Yüzeysel Davranış boyutu arasında ters yönlü anlamlı; algılanan örgütsel destek ile duygusal emeğin alt boyutlarından Samimi Davranış boyutu arasında aynı yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır fakat algılanan örgütsel destek ile duygusal emeğin alt boyutlarından Derinlemesine Davranış boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca, algılanan örgütsel destek ile örgütsel sessizliğin alt boyutlarından Kabullenici ve Korunmacı sessizlik boyutları arasında ters yönlü anlamlı bir ilişki bulunmakta; algılanan örgütsel destek ile örgütsel sessizliğin alt boyutlarından Korunmacı Sessizlik boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel destek, duygusal emek, örgütsel sessizlik, bankacılık, banka çalışanları.

VGG16-CNN PARAMETRELERİNİN MODEL BAŞARISINA ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Erkan DUMAN

Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi,

Furkan AKIN

Yük. Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi,

ÖZET

Derin öğrenme fikri 1986 da Rina Dechter ve 2000 yılında Igor Aizenberg ve arkadaşları tarafından tanıtılmıştır. Derin öğrenme, insan beyninin çalışma yapısından iltam alan algoritmalar ve yapay sinir ağlarının, büyük miktarda veriden öğrendiği bir makine öğrenmesi alt kümesidir. Derin öğrenmede kullanılan verisetleri ile binlerce veya onbinlerce resim sisteme verilir ve sinir ağı bizim için yüz tanıma konusunda hangi özelliklerin daha önemli olduğunu kendisi otomatik olarak bulur. Yani derin öğrenmede makine öğrenmesinin akisne görsellerden çıkarılması gereken özellikler etiketleme kullanılarak otomatik olarak çıkarılır. Derin öğrenmenin günümüzdeki başarısı 2006 yılından sonraki veri miktarlarının artışı ve teknolojiye gelişmeler sayesinde olmuştur. İnternet sayesinde büyük miktardaki veriler saklanır hale geldi ve verinin artması derin öğrenmenin başarısına önemli ölçüde katkıda bulundu. Teknolojik gelişmeler sonucunda CPU'lar yerine GPU'ların kullanımı eğitim aşamalarının hızlanmasına olanak sağladı. Bu gelişmelere paralel olarak, işlem gücünün artması modellerdeki katman sayısının artmasına ve daha fazla verinin işlenmesine imkan sağladı. İlk mimarilerde 5 katman varken şu anda 152 katman ile çalışan mimariler kullanılmaktadır. Derin öğrenme çalışmalarında TensorFlow, Theano, Keras, Torch ve Caffé gibi kütüphaneler kullanılmaktadır. TensorFlow, 2015 yılında Google ürünü olan geliştirilmiş ve derin öğrenme işlemlerinde kullanılan açık kaynak kodlu bir makine öğrenmesidir. Keras, Theano veya Tensorflow'u backend olarak kullanır. Eğitim ve test aşamaları Google'ın geliştiricilere sunduğu ücretsiz bulut servisi olan Google Colab üzerinde gerçekleştirilebilir. Colab kullanıcılara Tesla K80 GPU üzerinde keras, tensorflow gibi kütüphaneleri kullanarak derin öğrenme uygulamaları geliştirme imkanı verir. Bu çalışmada, Karen Simonyan ve Andrew Zisserman'ın 2015 yılında ortaya koydukları VGG16 derin öğrenme mimarisi ile vision & interaction group tarafından hazırlanan FaceScrub veri seti kullanılarak, yüz tanıma işlemi gerçekleştirilmiştir. FaceScrub veri seti ünlü aktör ve aktris resimleri ile oluşturulmuştur. Veri setinde 265 erkek ve 265 kadın olmak üzere 530 sınıf vardır. Herbir sınıf için de farklı sayıda resim bulunmaktadır. Keras kütüphanesi kullanılarak veriseti üzerinde eğitim ve test aşamaları uygulanmıştır. Bu aşamalar esnasında hiper-parametrelerindeki değişikliklerin, düzenleyicilerin, optimizasyon yöntemlerinin, eğitim ve test setlerindeki başarı oranlarındaki etkisi ortaya koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Derin öğrenme, Keras, VGG16, FaceScrub.

YÜZ TANIMA SÜRECİNDE FARKLI CNN MODELLERİNİN PERFORMANS KARŞILAŞTIRMASI

Erkan DUMAN

Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi,

Furkan AKIN

Yük. Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi,

ÖZET

Derin öğrenme, belirli yaklaşımlar kullanarak, makine öğrenimi problemlerini çözmeyi ifade eder ve en popüler yaklaşımdır. Makine öğrenme algoritmamızı bir dizi ayrı katmandan oluşturmamıza dayanmaktadır. Bunu yapabilmenin birçok yolu vardır ve çeşitli katman türlerine sahiptir. Odaklanıldığı amaçlarda başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Günümüzde, önemli araştırma kuruluşları ve şirketler derin öğrenme yöntemlerini kullanarak çalışmalarını geliştirmektedir. Günümüzde verinin büyümesi ve veriden çıkarılacak bilgilerin çeşitliliği öznelik çıkarımlarını zorunlu hale getirmektedir. Verinin işlenmesi sürecinde klasik yapay sinir ağı mimarileri yetersiz kalmaktadır. Bu tür problemleri aşmak için Yann Le Cun ve ekibi tarafından 1998 yılında evrimsel sinir ağı modeli yayınlanmıştır. 2012 yılında, Alex Krizhevsky, Ilya Sutskever and Geoffrey Hinton tarafından AlexNet modeli çalışması ortaya koyulmuştur. Bu çalışma o yılki ImageNet yarışmasında, sınıflandırma hatası rekorunu %26'dan %15'e düşürerek ilk sırayı almıştır. AlexNet modelinin yarışmada gösterdiği başarı ile derin öğrenme ve evrimsel sinir ağı tekrar gün yüzüne çıkarılmıştır. Evrimsel Sinir Ağlarını çok katmanlı algılayıcıların (Multi Layer Perceptron-MLP) bir türüdür. CNN tabanlı derin öğrenme teknikleri ile 1:1 ve 1:N yüz tanıma uygulamaları gerçekleştirilebilmektedir. 1:1 süreci, bir kişinin veri tabanında kayıtlı resmi ile anlık örnek resim arasında karşılaştırma yaparak o kişi olup olmadığına karar vermektir. Bu ilk aşamada validation denilen kimlik doğrulama yüz tabanlı olarak gerçekleştirilmiş olur. Bir sonraki aşaması 1:N yani bir resim alıp o resmin veri tabanında olup olmadığına ve varsa kime ait olduğuna karar vermektir. Evrimsel sinir ağı, kenar bulma, ortaklama, tam bağlı sinir ağı katmanlarından oluşur. Kenar bulma ve ortaklama katmanları özellik çıkarma adımı olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada, vision & interaction group tarafından hazırlanan FaceScrub veri seti kullanılarak, LeNet-5, AlexNet, VGG16, ResNet ve GoogLeNet mimarileri karşılaştırılmıştır. FaceScrub veri seti ünlü aktör ve aktris resimleri ile oluşturulmuştur. Veri setinde 265 erkek ve 265 kadın olmak üzere 530 sınıf vardır. Herbir sınıf için de farklı sayıda resim bulunmaktadır. Keras kütüphanesi kullanılarak veriseti üzerinde eğitim ve test aşamaları uygulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Evrimsel Sinir Ağları, Evrimsel Sinir Ağları Modelleri, FaceScrub.

TEDARİK ZİNCİRİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: TEDARİK ZİNCİRİ 4.0**Aydın YILDIRIM**

Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Kültür Üniversitesi

Alp Eren GÜNEY

Doktora Öğrencisi, Yalova Üniversitesi

Cumali KILIÇ

Arş. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi

ÖZET

Örgütler, doğaları gereği faaliyette bulundukları alanda ya da etkileşimde bulundukları çevre içerisinde birçok içsel ve dışsal faktör, etken ya da süreçlerden etkilenmektedirler. Örgütlerin paydaşlarını oluşturan bu içsel ve dışsal unsurlar, işletmeleri faaliyetlerinin her adımında etkilemekte; örgüt yapıları üzerinde değişikliklere neden olabilmekte ve işletmeleri üzerinde etkisi bulunan ya da bulunmayan tüm içsel ya da dışsal unsurlara ve paydaşlarına karşı uyum sağlayabilme zorunluluğuna itmektedir. Teknoloji kavramı da, örgütleri, özellikle günümüzde ciddi manada etkileyen bir unsur olarak ön plana çıkmakta; neredeyse her gün değişen teknolojik koşullar ve gelişmeler ile işletmelerin göz ardı edemeyeceği bir faktör olduğunu hissettirmektedir. Örgütsel açıdan ise teknoloji ve teknolojik gelişim kavramlarının etkileri esasen endüstriyel dönüşümler vasıtası ile olmakta, kurumsal anlamda etkilerini göstermektedir. Her büyük teknolojik dönüşüm, endüstriyel bir devrimi beraberinde getirmekte ve işletmeleri derinden etkileyecek dönüşümlere itmektedir. Özellikle son yıllarda, teknolojik değişim ve gelişmelerin giderek daha da artan bir hızla ilerlemesi örgütlerin birçok anlamda güncellemelere ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. Dördüncü endüstriyel devrim ise son yıllarda ortaya atılmış ve ilerleyen yıllarda evrensel bazda etkilerini göstermesi beklenen bir konsept olarak karşımıza çıkmaktadır. Endüstriyel dönüşümlerin beraberinde getirdiği değişen koşullar örgütlerin rekabet edebilmek adına büyük çabalar sarf etmesine neden olabilmektedir. Son yıllarda gündeme gelen ve gelecekte muhtemelen örgütsel yapıları büyük anlamda etkileyeceği düşünülen “4. Endüstriyel Devrim” örgütlerin küresel pazarda yer edinebilmek adına birçok faaliyetini dijitalleştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Tedarik zinciri kavramının da bu dijital dönüşümden etkilenmesi beklenmektedir çünkü klasik manada, hali hazırda var olan tedarik zincirlerinin sahip oldukları dijital yetenekler sınırlı kalmaktadır. Dijital Tedarik Zinciri (DTZ), tedarik zincirlerinde var olan problemleri tanıyabilmek ve çözebilmek adına Endüstri 4.0 konseptinin ortaya atılması ile birlikte gündeme gelen bir kavramdır. Dijital tedarik zinciri kavramı ile ilgili yapılan yazın taramasında bu kavrama odaklanan çalışmaların sınırlı sayıda olması ve henüz dönüşümünü tamamlamayan bir konsept ile karşı karşıya olunması bu çalışma adına bir sınırlılık oluşturmaktadır. Bu nedenle, konunun araştırılabilmesi adına, niteliksel araştırma yöntemlerinden “içerik analizi” tekniği tercih edilmiş; Dijital tedarik zinciri kavramını ele alan akademik, süreli, süresiz, ulaşılabilen tüm literatür taranmaya çalışılarak niteliksel bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Endüstri 4.0, Tedarik Zinciri, Dijital Tedarik Zinciri, Tedarik Zinciri Yönetimi.

TÜKETİCİLERİN İKİNCİ EL ARAÇ ALIMLARINDA KARAR ALMA SÜRECİ VE SÜRECE ETKİ EDEN FAKTÖRLER ÜZERİNE NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA**Aydın YILDIRIM**

Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Kültür Üniversitesi

Alp Eren GÜNEY

Doktora Öğrencisi, Yalova Üniversitesi

Cumali KILIÇ

Arş. Gör., Mardin Artuklu Üniversitesi

ÖZET

Bireyler gündelik yaşantıları içerisinde bir takım kararlar vermekte, seçimler yapmakta ve değişken koşullara göre farklı tüketim davranışları sergilemektedirler. Tüketim kavramı temel manada, birey istek ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla mal ve hizmetlerin kullanılmasıdır ve bu kullanımı gerçekleştiren bireyler tüketici olarak adlandırılmaktadır. Günlük yaşantısının hemen her anında bireyler tüketim davranışı ile karşılaşmakta ve tüketim kararları vermektedirler. Özellikle son yıllarda hemen her gün değişen ve gelişen global rekabet koşullarının da etkisiyle, yapılan bu tercih ve seçim sürecinin işleyişi etraflıca incelenir hale gelmiş ve tüketici davranışları araştırmaları ortaya çıkmıştır. Modern pazarlama anlayışı, tüketici davranışının beklentiye dayalı bir yapıya evrildiğinden bahsetmekte ve de tüketicilerin beklentilerinin bağlamsal olarak değişebileceğini, ihtiyaç kaynaklı benzerlikler ve farklılıkların da temel tüketici istek ve davranışlarını oluşturduğundan söz etmektedir. Günümüz koşullarında modern pazarlama anlayışı, bireyin sosyal bir varlık olması nedeniyle çevresiyle sürekli bir etkileşim halinde olduğunu göz önünde bulundurarak tüketim davranışlarını ön görebilmeyi ya da şekillendirebilmeyi hedeflemektedir. Çünkü tüketici davranışları ve karar alma süreci sosyal, kültürel, psikolojik faktörlerden ve daha başka birçok faktörden etkilenmektedir. Tüketicilerin temelde gösterdikleri davranışları tepkileri; hangi ürünün satın alınmasının planlandığı, nereden ve kimden alacağı, nasıl ve ne zaman temin etmeyi planladığı, satın alma düşüncesinin ve niyetinin faaliyete dönüşüp dönüşmeyeceği gibi kararların tümü bireylerin satın alma süreçlerine ve karar alma davranışları ile yakinen ilgilidir. Örgütsel açıdan ise örgütlerin, faaliyetleri esnasında etkileşimde bulunduğu paydaşları konumunda bulunan tüketiciler, örgütlerin faaliyetlerini ve varlığını devam ettirebilmesi adına büyük öneme sahiptir. Bu nedenle, tüketici davranışları araştırılmalı ve günümüzde de her geçen gün yeni bakış açıları ile ele alınmaktadır. Bu araştırmada ise amaç, tüketicilerin ikinci el araç satın alma davranışlarında etkili olan faktörleri incelemektir ki bu doğrultuda, konunun araştırılabilmesi adına, niteliksel araştırma yöntemlerinden “betimsel analiz” tekniği tercih edilecektir. Yakın zamanda ikinci el araç almış olan ya da alma niyeti olan bireyler ile “;sıkı yapılandırılmış bireysel görüşme”ler gerçekleştirilerek satın alma kararına etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Tüketim, İkinci el araç, Karar alma süreci.

**TOPRAK MAHSULLERİ VERGİSİ İLE İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME
(1943-1946)**

Dr. Çiğdem Kavak Çeken
Dicle Üniversitesi, Hukuk Fakültesi,

ÖZET

II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye ekonomisinin temeli Osmanlı ekonomisinde de olduğu gibi tarımsal üretime dayanmaktaydı ve devlet gelirlerinin önemli bir kısmı doğrudan tarımsal üretimden sağlanan gelirlerden oluşmaktaydı. 1925 yılında, ülke nüfusunun önemli bir kesimini oluşturan köylüler üzerinde ağır bir baskı unsuru olan aşar vergisi kaldırılmıştır. Ekonomik üretimin tarım dışı sektörlerle genişletilememesi ve buna karşın önemli bir gelir kaynağı olan aşar vergisinin kaldırılması vergi gelirlerinde önemli bir azalışa neden olmuştur ve yeni vergilerin oluşturulması, bazı vergilerin ise oranının artırılması ihtiyacı doğmuştur. 1940 yılında toplam nüfusun yaklaşık %76'sı köylerde yaşamakta ve tarım ile uğraşmaktadır. Özellikle tarım kesiminde çalışan yetişkin nüfusun askere alınması ülke için büyük gelir kaynağı olan tarımsal üretimin düşmesine ve gelir kaynaklarının azalmasına neden olmuştur. II. Dünya savaşının başlaması ile tüm üretken sektörler ve milli gelir daralmış, bozulan ekonomik yapı ve büyük şehirlerin iase sorunu neticesinde 1943 yılında Toprak Mahsulleri Vergisi Kanunu yürürlüğe girmiş ve tarımsal üretimin aynı olarak vergilendirilmesi uygulamasına başvurulmuştur. 1943 ve 1946 yılları arasında uygulanan Toprak Mahsulleri Vergisi, 1925 yılında yürürlükten kaldırılan Aşar Vergisinin benzeri olan, tarım ürünleri üzerinden alınan, köylü üzerinde hem İkinci Dünya Savaşı'nda hem de savaş sonrasında etkisini gösteren ve aşarın kaldırılmasından sonra toplanan ilk dolaysız tarım gelirleri vergisi olma niteliğine sahiptir. Aşar vergisine benzer bir vergi olması dolayısıyla halk arasında aşar vergisinin yeniden uygulandığı algısı yaratmıştır. 4429 sayılı Toprak Mahsulleri Vergisi, bir üretim yılı uygulandıktan sonra ölçme usulünde karşılaşılan hatalar ve usulsüzlükler nedeniyle düzenlenerek 4553 sayı ile 26 Nisan 1944 tarihinde yeniden kabul edilmiştir. Vergi oranı tüm ürünler için %10 olarak benimsenmiş ve verginin tespitinde tahmin usulü kullanılmıştır. Toprak Mahsulleri Vergisinin, aşar vergisinin kaldırılmasından itibaren ilk kez tarıma yönelik büyük çapta bir dolaysız vergi olarak önem taşıdığı ve piyasa için üretmeyen küçük ve yoksul köylünün üzerinde ağır bir yük oluşturduğu söylenebilir. Yürürlüğe girdikten sonra Toprak Mahsulleri Vergisini ödeyemeyen mükelleflerin bir kısmı bir sonraki döneme de vergi borçlusu olarak girdiği için verginin yürürlükte kaldığı her yıl bu mükelleflerin vergi borcu artmıştır. Buna karşın tahsilatta yaşanan sıkıntılar ve hazinenin kamu gelirlerini tahsil etmek için büyük maliyetlere katlanmak zorunda kalması nedeniyle Toprak Mahsulleri Vergisi Artıklarının Silinmesi Hakkında Kanun ile vergi borcunu ödeyemeyenlerin bu borçları silinmiştir. Bu çalışmada II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de tarım sektörünün durumu, uygulanan politikalar ve bu dönemde tarım ürünleri üzerinden alınan bir vergi olan Toprak Mahsulleri Vergisinin özellikleri, Aşar Vergisi ile benzerlikleri ve farklılıkları ile köylü üzerinde yarattığı etkiler ve kaldırılma süreci değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Toprak Mahsulleri Vergisi, II. Dünya Savaşı, Tarım, Aşar Vergisi

KÜRESEL ISINMANIN TÜRKİYE SU YÖNETİMİ ÜZERİNE ETKİSİ**Kezban BÖYÜKYILMAZ**

Bartın Üniversitesi İİBF SBKY Bölümü

Doktora Öğrencisi

Mesut KAYAER**ÖZET**

Küresel ısınma ve onun etkisiyle gerçekleşen iklim değişikliği sonucunda tüm canlıların yaşam koşulları geri döndürülemez bir boyut kazanmaktadır. Bu boyutun Türkiye ve Dünya coğrafyasında anlaşılabilirliğinde suyun yönetiminin rolü artmaktadır. Su, hem insanlar hem de bütün canlılar ve ekolojik çevre için yaşamsal öneme sahiptir. Suyun yanlış kullanımı doğaya zarar verirken doğrudan su kaynakları üzerinden yapılan politikaların yetersiz olması ile beraber küresel ısınmanın da önemli bir faktör olduğu göz ardı edilmemelidir. Su kıtlığının görülme olasılığı da yüksek iken eldeki kaynakların sürdürülebilir ve ileriye dönük tasarruflu kullanımı oldukça önemlidir. Bu kaynakları olumsuz etkileyen etkenlerden biri olan küresel ısınma bağlamında Türkiye'deki su yönetiminin araştırılması amaçlanmıştır. Türkiye'de su ile ilgili kurulan kuruluşların kendilerine ait plan stratejileri ve uygulamaları bulunmakla beraber koordinasyonun yönetim bağlamında yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda katılımcılığın, paylaşımcılığın, sorumlüğün ve koordinasyonun bütünlüğü Türkiye'deki su yönetim anlayışının yeniden yapılanmasını etkilemektedir. Havza yönetimleri gibi atık su yönetimlerinin sistemleştirilmesi ve ileriye dönük kuraklık bölgelerinde ormanlaşmanın artırılması gerekmektedir. Ayrıca en büyük etkenlerden olan küresel ısınmaya neden olan fosil yakıt enerjilerinden süre içerisinde vazgeçilip alternatif enerji kaynakları kullanımı artırılmalıdır. Siyasi, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin çok hızlı bir şekilde değişmesi, insan ve doğayı etkisi altına alması sonucunda toplumsal yaşam koşullarını da değişime ve dönüşüme zorlamaktadır. Söz konusu değişim, küresel ölçekte değişimi ve dönüşümü beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ana sorunsalını küresel ısınmanın Türkiye su yönetimine etkileri araştırılarak insanlara doğada konumlarını sürdürülebilmelerinde kolaylıklar sağlamaya çalışılacaktır. Çalışma, aynı zamanda Türkiye koşullarında azalan kaynakların sürdürülebilir, verimli ve tasarruflu kullanılmasının küresel ısınmanın etkilerinin azaltılmasında su yönetiminin öneminin elzem olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye ulusal eylem planlarında iklim değişikliği ile küresel mücadelede, iklim değişikliğini önlemek için uluslararası taraflarla iş birliği yapmak, tarafsız ve bilimsel bulgular sonucunda bütün dünya ülkelerinin çalışmalarıyla sürdürülebilir kalkınma politikalarını ortak sorumluluklar ve Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullara uygun olarak politikalar üretmek ve hayata geçirmek zorundadır.

Anahtar Kelimeler: Küresel Isınma, Su Yönetimi, Sürdürülebilir Kalkınma

**ANTİMİKROBİYAL PEPTİDLERİN MAKİNE ÖĞRENMESİ YÖNTEMLERİ İLE
TAHMİN EDİLMESİ****Murat ESER**Bilgi İşlem Dairesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çanakkale**Doç.Dr. Murat GÖK**Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, Yalova Üniversitesi
Yalova**ÖZET**

Antimikrobiyal peptidler, temel savunma peptidleri olarak adlandırılır ve doğal immün tepkisinin evrimsel olarak korunan bir bileşenidir ve tüm yaşam sınıfları arasında bulunur. Antimikrobiyal peptidler Anticancer, Anti-Hiv, Antiviral, Antifungal gibi birden fazla kategoride sınıflandırılır. Antimikrobiyal peptidler geniş bir antimikrobiyal aktivite alanı olan peptid antibiyotiklerdir. Bu sayede antimikrobiyal peptidler geniş etkinlik alanına bağlı olarak bir çok ilaca dirençli patojenlerle mücadelede için umut vermektedir. Mikrobiyal karşıtı peptidlerin amino asit dizilimlerinin etkinlik tahmini en etkili olarak hesaplamalı yöntemler ile yapılmaktadır. Gerçekleştirdiğimiz bu çalışmada, bir makine öğrenmesi modeli ile antimikrobiyal peptidleri tahmin ettik. Composition Moment Vektör yöntemi ile kodladığımız peptid dizilimlerini çeşitli sınıflandırıcı algoritmalar ile sınıflandırdık. Buna göre en iyi performansı % 95,21 sınıf doğruluğu, % 91,84 duyarlılık ve % 98,58 özgüllük değeri ile destek vektör makineleri algoritması verdi.

Anahtar Kelimeler: peptid, Destek Vektör Makineleri, Sınıflandırma

TOPTAN TİCARET SEKTÖRÜNDE BIST 100'DE İŞLEM GÖREN FİRMALARIN FİNANSAL PERFORMANSLARININ BULANIK SHANNON ENTROPİ TABANLI BULANIK VIKOR İLE İNCELENMESİ

Didem Paşaoğlu Baş

Anadolu University,
Faculty of Business, Department of Business Administration,
Yunussemre Campus, Eskişehir/Turkey

Çağlar Karamaşa

Anadolu University,
Faculty of Business, Department of Business Administration,
Yunussemre Campus, Eskişehir/Turkey

ÖZET

Son yıllarda belirsiz ve tutarsız bilginin olduğu ortamlarda yapılan finansal performans analizi önem arz etmeye başlamıştır. Bu yöntemlerden yararlanan firmalar ilgili sektörlerde rekabetçi avantaj kazanmaktadırlar. Yoğun rekabet ve finansal sektördeki firmaların artan oranından dolayı toptan ticaret sektöründe faaliyet gösteren firmaların finansal performanslarının ölçülmesi ve performans kriterlerinin belirlenmesi önemli olmaktadır. Bu çalışmada BIST 100 endeksinde faaliyet gösteren toptan ticaret sektöründeki 8 firmanın finansal performans analizi bulanık ortamda yapılacaktır. Bu bağlamda literatür taramasına göre 12 finansal oran (fiyat/kazanç oranı, cari oran, piyasa değeri/defter değeri, net kar/toplam varlıklar, net kar/özsermaye, piyasa değeri/net satışlar, net kar/net satışlar, piyasa değeri/esas faaliyet karı, esas faaliyet karı/net satışlar, esas faaliyet karı/kısa vadeli borçlar, kısa vadeli borçlar/toplam aktifler, kısa vadeli borçlar/toplam borç) ele alınmıştır. Klasik kümenin bir uzantısı olarak bulanık küme belirsiz ve tutarsız veriyi temsil ederek insan diline benzeyen nesneleri tanımlamaya yardımcı olmaktadır. Böylece insanın bilişsel sürecinin belirsiz olması durumunun üstesinden gelmektedir. Bulanık küme teorisi 0'dan 1'e kadar değişen üyelik fonksiyonlarına göre bir elemanın kısmi aitlik durumuna olanak tanımaktadır. Burada 0 üye olmamayı, 1 ise tam üyeliği ifade etmektedir. Hesaplama ve gösterim kolaylığından dolayı ve uygulamada en çok tercih edilen üçgensel bulanık sayılardan yararlanılmıştır. Bu amaçla ilk adımda finansal oranlarla ilgili kriterler alfa kesime dayalı bulanık Shannon entropisi ile ağırlıklandırılmıştır. Bilgideki belirsizliğin bir ölçüsü olan ve çok sayıda alana uygulanmış olan entropi karar vericilerin öznel yargılarından ziyade nesnel durumlara dayanmaktadır. Bir olayın olma olasılığının beklenen değerine bağlı olan bulanık Shannon entropi alfa seviye kümeleri gibi aralıklı verilerden yararlanılarak geliştirilmiştir. İkinci olarak ise toptan ticaret sektöründe faaliyet gösteren firmalar çok kriterli karar verme yöntemlerinden birisi olan bulanık VIKOR yöntemine göre sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Performans Analizi, Toptan Ticaret, Bulanık Shannon Entropi, Bulanık VIKOR

EVALUATING FINANCIAL PERFORMANCE OF COMPANIES IN WHOLESALE TRADE SECTOR VIA FUZZY SHANNON ENTROPY BASED FUZZY VIKOR

ABSTRACT

Financial performance analysis that was made in indeterminate, inconsistent and ambiguous environment has been considered essential in the last decades. Firms benefit from these methods obtain competitive advantages in the related sectors. It is crucial to examine the performance criteria and measure the financial performances of firms listed in wholesale trade sector with regard to increasing ratio of these firms in financial sector and dense competition. In this study financial performance analysis of 8 firms listed in wholesale trade sector in BIST 100 are made within the context of fuzzy environment. In this regard 12 financial ratio (price/earning, currency ratio, market/book value, net profit/total assets, net profit/capital, market value/net sales, net profit/net sales, market value/real operating income, real operating income/net sales, real operating income/short term debts, short term debts/total assets, short term debts/total debts) are considered according to the depth literature review. Fuzzy set as an extension of crisp one describes actual things similar to human language by representing indeterminate, ambiguous and inconsistent data. Thus it overcomes the vagueness and ambiguity condition of human cognitive process. Fuzzy set theory allows partial belonging of an element by membership functions that range from 0 to 1. While 0 represents non membership, complete membership is valid for 1. Triangular fuzzy numbers which are mostly preferred in practice are handled for this analysis because of computational easiness and representation usefulness. To that end criteria related to financial ratios are weighted according to the alpha cut based fuzzy Shannon entropy method in the first step. Entropy as a measure of uncertainty in information, and had been applied in numerous domains are based on objective judgments rather than decision makers' subjective ones. Fuzzy Shannon entropy which is based on expected value of an event probability was developed by using interval data cases such as alpha level sets. Secondly, firms that are listed in wholesale trade sector are ranked according to fuzzy VIKOR as a multi criteria decision making method.

Keywords: Performance Analysis, Wholesale Trade, Fuzzy Shannon Entropy, Fuzzy VIKOR

SOME RESULTS IN A CLASS OF SYMMETRIC NUMERICAL SEMIGROUPS

Prof. Dr. Sedat İLHAN

Dicle University,

Faculty of Science Department of Mathematics,

Diyarbakır, TURKEY

ABSTRACT

In this study, we assume that $\mathbb{N}$ and $\mathbb{Z}$ be the sets of nonnegative integers and integers, respectively. The subset S of $\mathbb{N}$ is called a numerical semigroup if (1) $0 \in S$, (2) $a + b \in S$, for all $a, b \in S$ and (3) $\text{Card}(\mathbb{N} \setminus S) < \infty$ (this condition is equivalent to $\gcd(S) = 1$, $\gcd(S)$ = greatest common divisor the element of S). Given a numerical semigroup S , then the greatest integer in $\mathbb{Z} \setminus S$ is the frobenius number of S , denoted by $F(S)$, and $m(S) = \min\{s \in S : s > 0\}$ is called multiplicity of S . Also, $n(S) = \text{Card}(\{0, 1, 2, \dots, F(S)\} \cap S)$ is called the determine number of S . If S is a numerical semigroup such that $S = \langle u_1, u_2, \dots, u_n \rangle$, then we observe that $S = \langle u_1, u_2, \dots, u_n \rangle = \{s_0 = 0, s_1, s_2, \dots, s_{n-1}, s_n = F(S) + 1, \dots\}$ where $s_i < s_{i+1}$, $n = n(S)$, and the arrow means that every integer greater than $F(S) + 1$ belongs to S , for $i = 1, 2, \dots, n = n(S)$. Given a numerical semigroup S , we define the set of S as $H(S) = \mathbb{N} \setminus S$, The $G(S) = \text{Card}(H(S))$ is called the genus of S . Also, It is known that $G(S) = F(S) + 1 - n(S)$. A numerical semigroup. S is called symmetric if for every $a \in \mathbb{Z} \setminus S$, the integer $F(S) - a$ belongs to S . It is known the numerical semigroup $S = \langle u_1, u_2 \rangle$ is symmetric and $F(S) = u_1 u_2 - u_1 - u_2$. Let S be a numerical semigroup and $m \in S$, $m > 0$. Then $\text{Ap}(S, m) = \{x \in S : x - m \notin S\}$ is called Apéry set of S according to m . A numerical semigroup S is Arf if $a + b - c \in S$, for all $a, b, c \in S$ such that $a \geq b \geq c$. The intersection of any family of Arf numerical semigroups is again an Arf numerical semigroup. Thus, since $\mathbb{N}$ is an Arf numerical semigroup, one can consider the smallest Arf numerical semigroup containing a given numerical semigroup. The smallest Arf numerical semigroup containing a numerical semigroup S is called the Arf closure of S , and it is denoted by $\text{Arf}(S)$. In this presentation, we will give some results about gaps, the determine number, Apéry set and Arf closure of S symmetric numerical semigroup such that $S_k = \langle 4, 4k + 3 \rangle$ where $k \geq 1$, $k \in \mathbb{N}$.

Key Words: Frobenius number, Arf closure, genus, gaps.

REFERENCES

- [1] J.Lipman, J.Stable ideals and arf rings, Amer. J. Math.,93,(1971),649-685.
- [2] J.C. Rosales, P.A.Garcia-Sanchez, J.I.Garcia-Garcia and M.B.Branco, Arf numerical semigroups, J.Algebra, 276,(2004),3-12.
- [3] S. İlhan and H.İ. Karakaş, Arf numerical semigroups, Turkish journal of Mathematics, 41,(2017),1448-1457.
- [4] S. İlhan and K. Herzinger, On principal ideals of triply-generated telescopic semigroups, General Mathematics, vol. 17, no 1, (2009), 39-47.
- [5] J.C. Rosales and P.A. Garcia-Sanchez, Numerical semigroups. New York: Springer 181, 2009.
- [6] R. Froberg, C. Gotlieb, and R. Haggkvist, On numerical semigroups. Semigroup Forum, 35, (1987), 63-68.
- [7] J.C. Rosales, Numerical Semigroups with Apéry sets of Unique Expression, Journal of Algebra 226 (2000), 479-487

THE RESULTS ON A FAMILY OF TELESCOPIC NUMERICAL SEMIGROUPS

Prof. Dr. Sedat İLHAN

Dicle University,

Faculty of Science Department of Mathematics,

Diyarbakır, TURKEY

ABSTRACT

Throughout this study, we assume that $\mathbb{N}$ and $\mathbb{Z}$ be the sets of nonnegative integers and integers, respectively. The subset S of $\mathbb{N}$ is a numerical semigroup if $0 \in S$, $x + y \in S$, for all $x, y \in S$, and $\text{Card}(\mathbb{N} \setminus S) < \infty$ (this condition is equivalent to $\gcd(S) = 1$, $\gcd(S)$ = greatest common divisor the element of S). Let S be a numerical semigroup, then $F(S) = \max(\mathbb{Z} \setminus S)$ and $m(S) = \min\{s \in S : s > 0\}$ are called Frobenius number and multiplicity of S , respectively. Also, $n(S) = \text{Card}(\{0, 1, 2, \dots, F(S)\} \cap S)$ is called the number determine of S . If S is a numerical semigroup such that $S = \langle a_1, a_2, \dots, a_r \rangle$, then we observe that $S = \langle a_1, a_2, \dots, a_r \rangle = \{s_0 = 0, s_1, s_2, \dots, s_{n-1}, s_n = F(S) + 1, \dots\}$ where $s_i < s_{i+1}$, $n = n(S)$, and the arrow means that every integer greater than $F(S) + 1$ belongs to S , for $i = 1, 2, \dots, n = n(S)$. If $a \in \mathbb{N}$ and $a \notin S$, then a is called gap of S . We denote the set of gaps of S , by $H(S)$, i.e, $H(S) = \mathbb{N} \setminus S$. The $G(S) = \text{Card}(H(S))$ is called the genus of S . Also, It is known that $G(S) = F(S) + 1 - n(S)$. Let $S = \langle s_1, s_2, s_3 \rangle$ is a triply-generated telescopic numerical semigroup if $s_3 \in \langle \frac{s_1}{d}, \frac{s_2}{d} \rangle$ where $d = \gcd(s_1, s_2)$. (Here, $\gcd(S)$ = greatest common divisor the element of S). A numerical semigroup S is Arf if $a + b - c \in S$, for all $a, b, c \in S$ such that $a^3 + b^3 = c^3$. The intersection of any family of Arf numerical semigroups is again an Arf numerical semigroup. Thus, since $\mathbb{N}$ is an Arf numerical semigroup, one can consider the smallest Arf numerical semigroup containing a given numerical semigroup. The smallest Arf numerical semigroup containing a numerical semigroup S is called the Arf closure of S , and it is denoted by $\text{Arf}(S)$. In this presentation, we will give some results about Frobenius number, gaps, and determine number of Arf closure of telescopic numerical semigroup S such that $S_k = \langle 6, 6k + 2, x \rangle$ where $k \geq 1$, $k \in \mathbb{N}$, $x > 6k + 2$ and x is odd integer number.

Key Words: Frobenius number, Telescopic numerical semigroups, Arf closure, genus.

REFERENCES

- [1] Froberg, R., Gotlieb, C., & Haggkvist, R. (1987). On numerical semigroups. *Semigroup Forum*, 35, 63-68.
- [2] C.Kirfel and R. Pellikaan, The minimum distance of codes in an array coming telescopic semigroups, Special issue on algebraic geometry codes, IEEE Trans. Inform. Theory, 41 (1995),1720-1732.
- [3] Süer M. , All Telescopic Numerical Semigroups With Multiplicity Four and Six , Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi (Basımda) .
- [4] İlhan S. , On a class of telescopic numerical semigroups, Int. J. Contemporary Math. Sci., Vol 1, no 2, 2006, 81-83.
- [5] İlhan S. and Herzinger K., On principal ideals of triply-generated telescopic semigroups, General Mathematics, vol. 17, no 1, 2009, 39-47.
- [6] Rosales, J.C., (2005). Numerical semigroups with multiplicity three and four. *Semigroup Forum*, 71, 323-331.
- [7] Rosales, J.C. , & Garcia-Sanchez, P.A. (2009). Numerical semigroups. New York: Springer 181.

**EMISSION CONTROL WITH CA FERRITE PELLETS FOR WASTE
COMBUSTION IN FLUIDIZED BED CHAMBER**

Yıldırım İsmail TOSUN

Şırnak University, Engineering Faculty,
Mining Engineering Dept., Şırnak

ABSTRACT

One type of manure Ca ferrite wastes is pelletized in nut size and easily be evaluated in power industry and similar pellet may be evaluated as animal feed filling materials in fly ash waste post combustion at finer size under 20 microns as which collected following solid- liquid separation thickeners. That incinerated waste in finer size may deteriorate environment near urbanization and water contamination in streams. Beneficiate from that finer bio-mass carbon and Ca ferrite control toxic gas emission during combustion can efficiently be evaluated in microwave combustion. However, in fluidized bed combustion microwave radiation are carried out at cold start with pellets 5mm containing Şırnak asphaltite as solid fuel ignited combustion. In order to avoid this disturbing flow manner of that waste material, waste pellets were used in combustion chamber. Fine iron slime below 100 micron may also be evaluated as ignition material without binding material in pelletizing such as binder paper and manure waste. 4%, 6% and 8% ferrite pellets were used in our combustion experiments at 5 mm sized pellets.

Keywords: Ca ferrite, Waste pellets, Microwave ignition, Şırnak asphaltite slime, pellet combustion, fluidized bed combustion, bubbling chamber

MICROWAVE COMBUSTION OF MUNICIPAL WASTE, MANURE AND SİRNAK ASPHALTITE SLIME PELLETS IN FLUIDIZED BED CHAMBER

Yıldırım İsmail TOSUN

Şırnak University, Engineering Faculty,
Mining Engineering Dept., Şırnak

ABSTRACT

Low quality fuels are used in power generation as potential contributions to rural economic development on the contrary to reduce reliance on high quality fuels, as an additional demand centre for electricity commodities and as a way to urbanization. Especially cold start in coal incineration pro combustion cause hard emission control may cost higher prices on use of diesel such as 60-90\$/ton in fluidized bed. The microwave ignition may decrease cold start cost to lower such as 3-5\$/ton. Biomass waste pellets are produced in two different forms in size. One type of manure wastes is in nut size and easily be evaluated in agricultural industry and other may be evaluated as animal feed filling materials in fine size under 20 microns as which collected following solid-liquid separation thickeners. That incinerated waste in finer size may deteriorate environment near urbanization and water contamination in streams. Beneficiate from that finer bio-mass carbon in toxic gas emission control during combustion can efficiently be evaluated in microwave combustion. However, fluidized combustion are carried out with cold start of pellets 5mm containing 100 microns Şırnak asphaltite as solid fuel ignited combustion. In order to avoid this disturbing flow manner of that waste material, waste pellets were used in combustion chamber. Fine Şırnak asphaltite slime below 100 micron may also be evaluated as fuel material without washing for filling material in pelletizing such as binder paper and manure waste. 40%, 60% and 80% bio-waste pellets were used in our combustion experiments at 5 mm sized pellets.

Keywords : Microwave Ignition, Municipal Waste, Manure, Şırnak asphaltite slime, pellet combustion, fluidized bed combustion, bubbling chamber

TÜKETİCİLERİN AKTÜEL (GÜNCEL İNDİRİMLİ) ÜRÜNLERİ SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE BATMAN İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

Yavuz ELİTOK

Dr. Öğretim Üyesi, Batman Üniversitesi

Uyum ELİTOK

Dr., Batman Üniversitesi

ÖZET

Çalışmanın amacı tüketicilerin aktüel (güncel indirimli) ürünleri satın alma davranışının belirlenmesidir. Araştırma verileri Batman il merkezinde ikamet eden 161 kişiden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Anket formunda demografik özelliklerin yanı sıra satın alma davranışının belirlenmesine yönelik 11 soru bulunmaktadır ve sorular beşli Likert ölçeği ile hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda; tüketicilerin ihtiyaçları olmasa dahi aktüel ürünleri satın aldıkları, aktüel ürünler satın alırken eğlendikleri ve duygusal davranabildikleri, mağazaların aktüel ürünler satmasının müşteri bağlılığını olumlu etkilediği, aktüel ürünleri takip eden önemli bir kitlenin olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aktüel Ürün, Güncel İndirimli Ürün, Satın Alma Davranışı

**BATMAN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKTÜEL (GÜNCEL İNDİRİMLİ)
ÜRÜNLERİ SATIN ALMA DAVRANIŞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yavuz ELİTOK

Dr. Öğretim Üyesi, Batman Üniversitesi

Uyum ELİTOK

Dr., Batman Üniversitesi

ÖZET

Çalışmanın amacı Batman Üniversitesi öğrencilerinin aktüel (güncel indirimli) ürünleri satın alma davranışının belirlenmesidir. Araştırma verileri Batman Üniversitesi'nde 2017-2018 akademik yılında öğrenim gören 383 öğrenciden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Anket formunda demografik özelliklerin yanı sıra satın alma davranışının belirlenmesine yönelik 11 soru bulunmaktadır ve bu sorular beşli Likert ölçeği ile hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda; aktüel ürün satın alma davranışı gösteren katılımcıların büyük çoğunluğunun aktüel ürün kataloglarını takip ettikleri, ihtiyaç dışı ürün satın alma davranışının cinsiyet ve öğrenci bütçesi ile farklılaşma göstermediği aynı zamanda katılımcıların önemli bir kısmının aktüel ürün satın alırken duygusal davrandıkları bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aktüel Ürün, Güncel İndirimli Ürün, Satın Alma Davranışı

MİDYAT İLÇESİ (MARDİN) KIRSAL YERLEŞMELERİNİN EKONOMİK YAPISI**NERMİN AKSAN KANAT**

Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Yüksek Lisans Mezunu

ÖZET

Kırsal yerleşme alanında bilimsel çalışmaların önemi son yıllarda giderek artmaktadır. Bu nedenle kırsal yerleşmelerin anlaşılması, eksiklerinin ortaya konması ve kalkınma konusunda gösterilen çabaların yetersizliği gibi konulara yönelik çalışmalara bir yönelme bulunmaktadır. Bu çalışmada uzun yıllar farklı medeniyetlere ve kültürlerle beşiklik etmiş olan Midyat ilçesinde bulunan kırsal yerleşmelerin çeşitli veri, harita, grafik, görüşmeler ve coğrafi bir bakış açısıyla ekonomik yapı değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmeler neticesinde, Midyat kırsal yerleşmelerinde ekonomik fonksiyonların sınırlı olduğu ve bitkisel üretim ile hayvancılığın insanların geçimini sağlamaktan uzak olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca yerleşmelerde ekonominin bir parçası olan tarımsal işletmeler küçük ve parçalıdır. Dolayısıyla hala nüfusunun % 34,1'nin kırsal alanlarda yaşadığı Midyat'ta nüfusun büyük bir kısmının gelir düzeyi düşüktür. Tarımsal üretimin birincil ekonomik kaynak olmaktan uzak, ilçe merkezine göre daha az nüfus yaşamakta ve uzun yıllardan bu yana yerleşmeler devamlı olarak göç vermektedir. Bütün bu nedenlere bağlı olarak Türkiye'nin diğer kırsal yerleşmeleri gibi Midyat kırsal yerleşmeleri de hızla değişen dünya koşullarına uyum sağlamakta zorlanmaktadır. Midyat kırsal yerleşmelerinin Türkiye'de ve hatta dünyada bulunan birçok kırsal yerleşme gibi ekonomik açıdan kendilerine yetemedikleri ve çok fazla göç verdikleri varsayımından yola çıkılarak, bu çalışmada; söz konusu yerleşmelerin ekonomik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmış ve belirlenen eksiklikler üzerinde durularak bu konularda farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın temel amacı, Midyat kırsal yerleşmelerinin temel ekonomik özelliklerini ortaya koymak ve bu konuda var olan sorunları belirlemek, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Midyat ilçesinde yüzyıllardır varlığını sürdüren kırsal yerleşmeler oldukları birçok özellikten dolayı, çalışılması ve var olan sorunlara değinilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca literatür incelendiğinde, Midyat kırsal yerleşmelerinin daha önce bu bakımdan ele alınmadığı görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmanın literatüre de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Köy, Kır, Kırsal Alan, Mardin'de Kırsal Alan, Kırsal Kalkınma, Göç

**GÜÇ SİSTEMLERİNDE HARMONİK REZONANSIN ANALİZİ VE
MADELLENMESİ****Dr.Öğr. Üyesi Suleyman ADAK**

Mardin Artuklu Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu,
Elektrik ve Eneji Bölümü
Dr. Hasan CANGİ

ÖZET

Harmoniklerin bileşenlerin en büyük bozucu etkilerinden biri de rezonans etkisidir. Endüktif reaktansın kapasitif reaktansa eşit olduğu frekansa “rezonans frekansı” denmektedir. Güç sistemlerinde frekans arttıkça endüktif reaktans artarken; kapasitif reaktans azalmaktadır. Güç sisteminin frekansı endüktif reaktansla doğru orantılı, kapasitif reaktans ile ters orantılıdır. Kapasitif ve endüktif reaktansın, aynı harmonik frekansta birbirlerine eşit olması durumunda rezonans oluşur. Rezonans güç sisteminde çok yüksek gerilimlerin oluşmasına ve sisteme bağlı donanımın zarar görmesine neden olur. Paralel ve seri olmak üzere iki türlü rezonans vardır. Seri rezonans harmonik akımlarının akışına düşük empedans göstermesine karşın, paralel rezonans harmonikli akımların akışına yüksek empedans gösterir. Seri rezonans gerilim yükselmelerine neden olurken, paralel rezonans ise akım değerlerinin artmasına neden olmaktadır. Güç sisteminde rezonans oluşması sonucunda yüksek düzeyde gerilim veya akım değerleri oluşur. Aşırı akım ve gerilim değerleri güç sistemindeki kondansatör bataryaları bozulmasına ve sisteme bağlı donanımların devre dışı kalmasına neden olur.

Anahtar Kelimeler : Harmonik bileşenler, Rezonans, Paralel rezonans, Aşırı akım ve gerilimler, Seri rezonans.

MODELİNG AND ANALYSIS OF HARMONIC RESONANCE IN POWER SYSTEMS**ABSTRACT**

One of the biggest disturbing effects of harmonic components are the resonance effect. The frequency at which the inductive reactance is equal to the capacitive reactor is called the “resonance frequency”. As the frequency increases in power systems, inductive reactance increases; capacitive reactance is decreasing. The frequency of the power system is directly proportional to inductive reactance, inversely proportional to capacitive reactance. Resonance condition are created when the inductive and capacitive reactances become equal at one of the harmonic frequencies. Resonance leads to very high voltages in the power system and damage to the equipment connected to the system. There are two types of resonance, paralel and series. Although the series resonance shows low impedance to the flow of harmonic currents, the paralel resonance show shigh impedance to the flow of harmonic currents.

While the series resonance causes voltage increases, paralel resonance causes the current values to increase. As a result of resonance in the power system, high voltage or current values are generated. The over current and voltage values cause the capacitor batteries in the power system to fail and the equipment connected to the system to be disabled.

Keywords : Harmonic compenets, Rezonance, Paralel rezonans, Over current and voltage, Series resonance.

TARİHİ MARDİN YAPILARINDA DIŞ CEPHE AYDINLATMASI**Dr. Hasan CANGİ****Dr.Öğr. Üyesi Suleyman ADAK**

Mardin Artuklu Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu,
Elektrik ve Eneji Bölümüm

ÖZET

Tarihi yapıların cephe aydınlatılması yapıldığında bu yapıların ait olduğu dönem ile yapının mimari niteliklerinin çok iyi analiz edilmesi gerekir. Tarihi binalar iyi bir aydınlatma sistemi ile görselliği daha dikkat çekici bir hale getirilebilir. Modern teknolojiyle cephe aydınlatması ile yapıların özgünlükleri artırılabilirken, yanlış bir uygulamayla yapının tüm görsel dokusu, yapı özellikleri, varsa tarihi değerleri büyük zarar görebilir. Bu nedenle tasarım ve uygulama aşamasında mimari aydınlatma kriterlerinin doğru belirlenmesi ve bunların projelendirmeden başlayarak uygulamanın bitimine kadar doğru seçimlerin yapılması büyük önem arz etmektedir. Cephe aydınlatmasının uzun ömürlü ve verimli olması için periyodik bakım ve onarım çok önemlidir. Bunun yanı sıra kent sakinleri, aydınlatma armatürlerinin korunması konusunda bilinçlendirilmelidir. Bu çalışmada, tarihi mardin yapıların aydınlatma tasarımlarıyla ilgili esaslar ile aydınlatmada LED armatürlerin kullanılmasının avantajları incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Dış cephe aydınlatması, aydınlatma mühendisliği, mimari aydınlatma, Tarihi binalar, LED aydınlatma.

FACADE LIGHTING OF HISTORICAL MARDIN BUILDINGS**ABSTRACT**

When the facade of historical buildings are illuminated, the architectural characteristics of the building and the period in which these structures belong, must be analyzed very well. Historic buildings can be rendered more attractive with a good lighting system. Facade lighting with modern technology can increase originality of the structure; with the wrong application structure features, and historic value of the structure can greatly damaged. Therefore, determination of architectural lighting criterias when making design and application and to make right choices from begining of the project to the end of application is of very important. Periodic maintenance and repair is very important for long life and efficiency of the facade lighting. In addition, residents should be made aware of the protection of lighting armatures. In this study, the principles of lighting design of the historical mardin buildings and the advantages of using LED luminaires in lighting were investigated.

Keywords: Facade lighting, lighting engineering, architectural lighting, Historical buildings, LED lighting.

TRAKTÖR KABİN NUMUNESİ EĞİLME TESTLERİNİN SONLU ELEMANLAR METODU VE DENEYSEL ÇALIŞMALARLA MODELLENEREK YAPILMASI

Umut Doğan

Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi,
Mühendislik Fakültesi, Makina Mühendisliği Bölümü,
Maltepe, Ankara.

Ezgi Günay

Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi,
Makina Mühendisliği Bölümü, Maltepe, Ankara

ÖZET

Tekerlekli tarım traktörlerinde devrilmeye karşı koruyucu yapıların analizleri hem ticari hem de mühendislik açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu nedenle literatürde bu konuda yapılmış güncel çalışmalar sıkça görülmektedir. Devrilme sonucu oluşan hasarın minimuma indirgenmesi ile insan ve maliyet faktörlerinin en az zararla güvenli ortamlarda kalması sağlanmak istenmektedir. Tarım traktörlerinin devrilme analizini gerçekleştirmek için Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından belirlenmiş olan Code 4 standardı uygulanmaktadır. Koruyucu yapı olarak adlandırılan traktör kabinine standartta belirlenen sınır şartlarında devrilmeyi temsil eden farklı yönlerden yüklemeler uygulanır. Yüklemeler sonucunda kabinde oluşan deformasyon miktarının sürücü güvenliğini ihlal etmeyecek seviyelerde kalması amaçlanmaktadır. Üç nokta eğilme testine ait standartlar uygulanarak deneysel çalışmalarla, eğilmiş numuneye ait bütün karakteristik değerler belirlenebilmektedir. Bu çalışmanın birinci aşamasında, traktörün yan cephesinden alınan numune üç nokta eğilme testine tabi tutularak $\Delta F - \Delta X$ (Yük – Yer değiştirme) ve $\sigma - \epsilon$ (Gerilme – Gerinim) eğrileri küçük zaman aralıklarında küçük yük artışı uygulanarak elde edilmiştir. Bu sebeple koruyucu yapının yapısal karakteristiğini temsil eden kafes yapı elemanlarından kaynaklı bağlantı grubu deney numunesi olarak oluşturularak test edilmiş, sonuçlar grafiksel olarak test cihazından elde edilmiştir. Deneyden elde edilen veriler ANSYS koduna aktarılmıştır. İkinci aşamada, testi yapılan numunenin “üç nokta eğilme testi” ANSYS sonlu elemanlar kodu ile bilgisayar ortamında modellenerek yapılmış, analizlerde önce elastik daha sonra da plastik bölgelerde S235JR davranışı incelenmiş, sonuçlar grafiksel olarak ($\Delta F - \Delta X$, $\sigma - \epsilon$) elde edilmiştir. Yapılan çalışma kapsamında deneysel ve SEY (Sonlu Elemanlar Yöntemi) sonuçları karşılaştırılarak numunedeki hasar tespitinin detaylı incelenmesi; geometri değişimi, kullanılan malzeme, kaynak bölgesi deformasyonu, deney şartlarının yarattığı hatalar ve sayısal çözümlemedeki kabuller (uygulanan sınır şartları ve yükleme) açıklanarak yapılmıştır. Yapılan çalışmaya ait sonuçlar uluslararası güncel literatür sonuçları ile karşılaştırılarak açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Traktör, Kabin, Devrilme, SEY, Üç nokta eğilme testi, Deformasyon,

**ON THE STUDY OF THE ROLE OF CAPABLE TEACHERS; AS THE MOST
EFFICIENT HUMAN CAPITAL IN THE PROCESS OF TRANSITION INTO THE
STABLE COMMUNITIES**

Dr. Akbar VALADBIGI

University of Urumya

ABSTRACT

Knowledge has lost its classical status and like the other social entities and realities of the present communities is changing rapidly. The classroom, a place in which the education and the relation between the teacher and student occurs, has gone under great and serious changes rapidly. The information technology and the communication has changed all the current structure of the modern education and of course these changes are not limited only to the education spaces and equipment. The today schools and students require empowered and new teachers more than anything else, who are learned and equipped with the latest achievements and findings of teaching technology. The empowered teachers are considered to be the captains of knowledge age and the most valuable human capitals of the transition era of the communities, transition to stable democracy, to using wisdom and knowledge orientation, and social reforms to develop the stable communities. Specialty, the new information, effective communications, the global awareness, technological knowledge, creativity and using wisdom are of the features and requirements of the empowered teachers of age of the social stable reforms.

BİR YANARDAĞIN ANATOMİSİ: NEMRUT VOLKANİ, BİTLİS

Yunus Levent EKİNCİ

Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi

Aydın BÜYÜKSARAÇ

Prof. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi

Özcan BEKTAŞ

Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi

ÖZET

Nemrut Volkanı Van Gölü yakınlarında, uyuyan bir yanardağdır. Van Gölü'nün güneybatısında bulunan Tatvan'a yaklaşık olarak 10 km uzaklıkta bulunan Nemrut Volkanı ayrıca Bitlis merkez ilçe ve Ahlat toprakları üzerinde de yer almaktadır. Tektonik olarak ise Arap platformunun bindirme kuşağı kuzeyi boyunca uzanan ve güneydoğu Türkiye'den İran'daki Zagros Dağlarına kadar devam eden karmaşık Bitlis Zagros Kenet Kuşağı üzerinde konumlanmıştır. Volkanın adı, bu alanı yaklaşık olarak MÖ.2100'lerde yöneten Kral Nimrod'tan gelmektedir. Nemrut'un en etkili patlamaları Pleistosen'de oluşmuş ve sonuncusu ise MS. 1692'de çok sayıda küçük patlamalar ile meydana gelmiştir. Yanardağın tepesinde büyük bir gölü barındıran çöküntü kalderası yer almaktadır. Nemrut, bölgedeki sismik ve volkanik aktiviteyi belirleyen Arap ve Avrasya tektonik levhalarının çarpışma bölgesinde yer alan polijenik bir volkanik yanardağdır. Nemrut, Ağrı, Tendürek ve Süphan volkanik dağları Türkiye'nin doğusundaki ana volkanlardır. Bunlar, Arap ve Avrasya levhalarının sınırları boyunca uzanan karmaşık bir fay alanında yer almaktadır. Nemrut Yanardağı, bu volkanların en batı kısmıdır. Yaklaşık 1 milyon yıl önce Nemrut, muhtemelen Erken Kuvaterner Döneminde oluşmuştur. Yaklaşık 250.000 yıl önce orta Pleistosen'de, büyük bir patlama, Van havzasından gelen su akışını engelleyen ve Van Gölü'nü oluşturan 60 km uzunluğunda bir lav akışı oluşturmuştur. Aynı dönemde, yanardağın konik tepesi içe doğru çöken 8.5×7 km boyutlarında bir kaldera oluşturmuştur. Nemrut Volkanı ile ilgili oldukça kapsamlı bazı volkanolojik, morfolojik ve jeolojik çalışmalar yapılmasına karşın volkanın yüzey altı yapısı ve özellikleri hakkında günümüze kadar yapılmış detaylı bir jeofizik çalışma bulunmamaktadır. Bu amaçla, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından toplanan havadan manyetik veriler yardımıyla Nemrut Volkanının derin kısımları araştırılmıştır. Havadan manyetik verilere IGRF düzeltmesi uygulandıktan sonra, bazı doğrusal dönüşümler ve yönsel türev tabanlı veri işlem aşamaları uygulanmış ve manyetik anomalilere neden olan kaynak jeolojik oluşumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, devam etmekte olan iki ve üç boyutlu modelleme çalışmaları volkanın görece sığ ve derin yüzey altı yapısının daha detaylı bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nemrut Volkanı, Bitlis, Jeofizik, Manyetik Anomaliler, Kaldera

Rezzan EKİNCİ

Jeofizik Mühendisi, Bitlis Eren Üniversitesi

Aydın BÜYÜKSARAC

Prof. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi

Yunus Levent EKİNCİ

Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi

Ercan IŞIK

Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi

ÖZET

Arap ve Avrasya Plakalarının çarpışması ile ortaya çıkan tektonik etkiler nedeniyle, Anadolu plakasında iki önemli kırık oluşmuştur. Bu zayıflık bölgeleri boyunca (Kuzey Anadolu ve Doğu Anadolu Fayları) meydana gelen depremler, Türkiye'nin en büyük depremleri olarak nitelendirilmektedir. Doğu Anadolu kırığının hemen güneyinde yer alan ve sözü geçen çarpışmanın etkisiyle oluşan Bitlis Zagros Kenet Kuşağı'nın güney kısmı için deprem yoğunluğunda gözle görülür bir azalış söz konusudur. Mardin'in de coğrafik olarak yer aldığı bu bölgede doğal olarak depremselliğin oldukça etkili olduğundan söz edilemez. Ancak, yakın çevrede meydana gelebilecek büyük bir deprem sonucunda olası bir etkileşimden söz edilebilir. Bu nedenle bu çalışmada Mardin ili ve yakın civarında meydana gelmiş belirli büyüklükteki depremler için büyüklük–frekans ilişkisinin istatistiksel bir analizini yapılmıştır. Böylece, çalışma bölgesinde farklı büyüklüklerdeki depremlerin olma olasılıkları ve ayrıca geri dönüş periyodları stokastik bir şekilde belirlenmiştir. Depremsellik olasılık dağılımlarının istatistiksel analizi için Gutenberg–Richter ilişkisi ile Poisson olasılık belirleme yöntemleri kullanılmış ve çalışma bölgesi için, depremsellik parametreleri olan a ve b değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar, Bitlis Zagros Kenet Kuşağı'nın güneyine doğru ilerledikçe gerilmenin belirgin bir şekilde azaldığını göstermiştir. Ayrıca, en düşük gerilme değerlerinin ise genellikle Şanlıurfa ve Şırnak illeri arasında kalan alanda olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgular Bitlis Zagros Kenet Kuşağı'nın güneyinde ve kuzeyinde yer alan bölgelerin deprem üretme potansiyeli bakımından birbirinden tamamen farklı karakterlerde olduğunu göstermiştir. Buna karşın a değerlerinin mekânsal değişimlerinin sunulduğu görüntü haritaları incelendiğinde ise anlamlı bir ilişki gözlenememiştir. Yıl bazında tekrarlanma periyodları değerlerinin verildiği görüntü haritaları ise, bu değerlerin kuzey kesimlerde oldukça düşük olduğunu işaret etmiştir. Güney kesimlere doğru gidildiğinde ise bu değerlerde oldukça belirgin bir artış olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında elde edilen deprem tehlikesi parametreleri ve bu parametrelerden üretilen görüntü haritalarının bölgenin aktif tektonik yapısıyla oldukça uyumlu olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak, oluşturulan geleceğe yönelik deprem ön kestirim haritalarının Mardin ve yakın civarı için oldukça önemli bilgiler sunduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mardin, Depremsellik, Olasılık, Tekrarlanma Periyodu

**YEREL COĞRAFI ŞARTLARIN GELENEKSEL MİDYAT EVLERİNE ETKİSİ,
MARDİN/ TÜRKİYE**

Prof. Dr. Ali UZUN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Coğrafya Bölümü

İdris KAPLAN

Coğrafya Öğretmeni

ÖZET

Bu çalışmada yerel coğrafi şartların geleneksel Midyat evlerine etkisi incelenmiştir. Midyat, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Dicle Bölümü'nde yer alan Mardin ilinin bir ilçesidir. Çalışma sahası, “Doğu Midyat” ve “Eski Midyat” olarak da bilinen ve sit alanı ilan edilmiş olan Midyat ilçe merkezinin Işıklar ile Akkaya mahallelerinden oluşmaktadır. Çalışma literatür incelemeleri, arazi gözlem ve ölçümleri ile ofis çalışmalarına dayalı olarak hazırlanmıştır. Toplanan veriler Coğrafi Bilgi Sistemleri teknolojilerinden yararlanılarak görsellere dönüştürülmüş ve yorumlanmıştır. Geleneksel Midyat evleri yörede geniş yayılış gösteren kireçtaşlarından yapılmıştır. Evlerin mimari tasarımında ana kaya, topoğrafya, iklim ve hidroğrafya gibi doğal ortam şartları yanında, konut sahibinin ekonomik durumu, eğitim durumu, aile büyüklüğü, dinsel ve etnik farklılıklar da dikkate alınmıştır. Bu çalışmada ayrıca eski evler (1950 öncesi) ile yeni evler (2000 sonrası) arasındaki farklar araştırılmış, yeni evlerin iç mekân tasarımlarında tuvalet ve banyo gibi bölümlerin eklendiği görülmüştür. Çalışmada dikkati çeken bir diğer husus ise, sahibi değişen evlerin bazı bölümlerinin artık kullanılmıyor olmasıdır. Geleneksel Midyat evleri yerel coğrafi şartların kontrolünde şekillenmiş önemli maddi kültür varlıklarından biridir. İletişim ve kültürel etkileşimin arttığı günümüzde bu evlerden turizm yoluyla sürdürülebilir şekilde yararlanma korunmalarına da katkı yapacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel ev, Midyat, Mardin, Coğrafya, Doğal ortam, Kültürel ortam.

**METRUK ALANA DÖNÜŞMÜŞ KIZILTEPE ŞAHKULUBEY KÜMBETİNİN
RESTORASYONU VE MARDİN TARİH, KÜLTÜR VE TURİZMİNE YENİDEN
KAZANDIRILMASI İÇİN BİR ÖNERİ**

Dr.Öğr.Üyesi Tahir ATEŞ

Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin, Türkiye

ÖZET

Mardin ili Kızıltepe ilçesinde bulunan, 12.YY ‘da Artuklu Beyliği tarafından yaptırılan Şahkulubey Kümbeti, ilimiz tarihi, kültürel ve manevi anlamda nadide eserlerden biridir. Başlığımızda da belirttiğimiz gibi ‘‘Metruk Alana’’ dönüşmüş bu tarihi değerimiz olan Şahkulubey Kümbeti üzerinde bugüne kadar yeterli bilimsel bir çalışma, koruma, onarım, güçlendirme gibi restorasyon uygulama çalışması yapılmamış olup tamamen kaderine terk edilmiştir. Bu tarihi kümbette yapılan basit bir gözlemle ciddi yapısal hasarların olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Strüktürel hasarlar yapının ayakta kalması açısından göz ardı edilemeyecek kadar önemli hasarlardır. Yapının kubbesinde ciddi strüktürel çatlaklar mevcuttur. Yapının duvar ve pencerelerinde de hasarlar mevcuttur. Tarihi yığma yapıların önemli taşıyıcılarından biri olan kemerlerde de ciddi hasarlar olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada; Yapısal sorunlar göz önüne alınarak SAP2000 bilgisayar programında sonlu elemanlar yöntemiyle modellenmesi ile yapının taşıyıcı sistem ve güvenliğinin analizi yapılmalı ve elde edilecek sonuçlar ile bu tarihi kümbetin mevcut strüktürel durumu tespit edilerek, gerekli onarım ve/veya güçlendirme gereksinimi ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bunun için öncelikle yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri yapılarak, yapının özgün formunu belirlemek ve tarihi dokusunu bozmadan, zarar vermeden özellikle strüktürel çatlaklar için yapılan analizler ile en uygun onarım ve/veya güçlendirme çözümleri üretmek nihai amacımızdır. Yapılan bu çalışma ile Tarihi, Kültürel zenginliğiyle ön plana çıkan Mardin ilimizin Kızıltepe ilçesinde bulunan yok olmaya yüz tutmuş eserlerden biri olan Şahkulubey Kümbetini kültürel miraslarımız içinde yaşamasına katkı sunacak bilimsel veriler ve mevcut virane halinden kurtaracak çözüm önerileri üretmek istemekteyiz. Bunun yanında kümbet kaderine terk edilmiş, harap olmuş, uyuşturucu müptelası kişilerin barınağı olmuş vaziyettedir. Bizler bu çalışma ile sadece kümbeti tarihimize kazandırmayıp aynı zamanda şehrin ortasında kalmış bu kümbete sığınan ve uyuşturucu kullananlarında orda yaşayan insanlarımıza zarar vermesini bu mekanın onlardan da arındırılarak asli işlevine döneceği düşünülmektedir. Daha önce gerek bu tarihi kümbet üzerinde gerekse Mardin’imizin benzer şekilde yok olmaya yüz tutmuş diğer nadide eserleri üzerinde bilimsel çalışmaların çok fazla yapılmadığını görmekte ve yine bu çalışma ile diğer bilimsel çalışmalara teşvik ve davet edileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şahkulubey, Kümbet, Strüktürel Analiz, Restorasyon, Güçlendirme

KIZILTEPE ŞAHKULUBEY KÜMBETİNİN RÖLÖVE VE RESTORASYONU ÇALIŞMASI

Dr.Öğr.Üyesi Tahir ATEŞ

Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin, Türkiye

ÖZET

Mardin ili Kızıltepe ilçesinde bulunan, 12.YY ‘da Artuklu Beyliği tarafından yaptırılan Şahkulubey Kümbeti, ilimiz tarihi, kültürel ve manevi anlamda nadide eserlerden biridir. Başlığımızda da belirttiğimiz gibi ‘’Metruk Alana’’ dönüşmüş bu tarihi değerimiz olan Şahkulubey Kümbeti üzerinde bugüne kadar yeterli bilimsel bir çalışma, koruma, onarım, güçlendirme gibi restorasyon uygulama çalışması yapılmamış olup tamamen kaderine terkedilmiştir. Bunun için öncelikle yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri yapılarak, rölöve projesinde yapının mevcut durumu gösterilmiştir. Yapıda meydana gelen bozulmalar ve çatlaklar bir tablo ile yansıtılmıştır. Mevcut durum restitüsyon projesiyle de kıyaslanmıştır. Yapının özgün formunu belirlemek ve tarihi dokusunu bozmadan, zarar vermeden özellikle strüktürel çatlaklar için yapılan analizler ile en uygun onarım ve/veya güçlendirme çözümleri üretmek nihai amacımızdır.

Anahtar Kelimeler: Şahkulubey, Kümbet, Strüktürel Analiz, Restorasyon, Güçlendirme

GÖLLER BÖLGESİ SERAMİK DOKUMA ALETLERİ**Serap ÜNAL**

Doç.Dr.Süleyman Demirel Üniversitesi

Dilek DEMİR

Öğr.Elm. Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

Tarih öncesi çağlardan başlayarak insanoğlu beslenme barınmanın yanı sıra hava koşullarından korunmak, örtünmek, sosyal statü sağlamak için hayvan postlarından, kurt, ayı, geyik, leopar, tavşan, fok vb. hayvanların derisinden, koyun, keçi, deve, tavşan, alpaka vs. pek çok hayvanın tüyünden, ipek böceğinin salgısından ve pamuk, keten, rami, jüt, kenevir, sisal, yuka, bambu vs. gövde çiçek yapraklarından yararlanmışlardır. Daha sonra ki zaman diliminde ise giymek için yapılan dokuma ve dokumacılığın ilk olarak ne zaman, nerede, başladığına dair belgelerin yetersizliği ve yeni kazı buluntuları ile sürekli değişime uğramasından dolayı sık sık tarihleme farklılaşmaktadır. Şimdiye kadar yapılan kazı çalışmalarına göre dokuma ilk Mezopotamya’da başladığının kanıtı olarak, Neolitik dönemde yaşam ister yerleşik düzende olsun, ister konar-göçer göçebe toplumlarda olsun, koyun, keçi, vb hayvanların evcilleştirilmesi döneme ait buluntular arasında dokumada kullanılan yassı kemik bilekliğe, dokuma parçalarına Anadolu’da Çayönü’nde rastlanmıştır. Dokuma işleminin yapılabilmesi için öncelikli olarak dokumada kullanılacak olan malzemenin (ipin) oluşturulması gerekmektedir. Koyundan elde ettikleri yünü iki el arasında oğuşturarak ipi yaptıkları düşünülmekle birlikte, daha sonraki süreçte yarı yuvarlak taş diz üzerinde ovuşturup birbirine ekleme yöntemiyle yaptıkları varsayılmaktadır. Zaman içerisinde zorlukla yapılan ip oluşturma yöntemi için çözüm yolları geliştirilmiş iği, kirman, ağırşak vb. ilkel araç-gereçler icat etmişlerdir. M.Ö. 6000’lerde Anadolu’da Catalhöyük’te ilk buluntularda dokumada kullanılan ilkel gereçler kemik, ahşap, fildişi ve çeşitli metallerden yapılmasının yanında kalıcı olma özelliği nedeni ile sosyolojik-sanatsal bazda bir uygarlıklar parametresi olarak gelecek kuşaklara aktarımda iletişimi en iyi sağlayan malzeme olan kil ve topraktan da yapılmıştır. İğnelerin ucuna takılan pişmiş topraktan yapılmış ağırşak ve benzeri aletlerin ilk çağlardan günümüze kadar kesintisiz olarak geldiğini görmekteyiz. Bu bildirinin amacı Akdeniz bölgesinin batı bölümünde ve iç kesiminde yer alan’’Göller bölgesi’’nin merkezi konumunda bulunan Isparta ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda çıkan dokumayla ilgili seramik aletleri inceleyerek günümüz modern yaşamına uygun seramik çalışmalarla geçmişin izlerini geleceğe taşımak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelime: Göller bölgesi ,Dokuma, İği, Kirman, Kil

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞLARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Serdar Yeşil

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Temel Eğitim Bölümü

Dr. Öğr. Ü. Gürol Zırhhoğlu

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZET

İnsanlar gerek günlük hayatta gerekse akademik hayatlarında işlerini farklı nedenlerle erteleyebilmektedirler. Erteleme, “bu iş çok sıkıcı, şimdi çok meşgulüm, nasıl olsa daha sonra yaparım” gibi bazı mazeretler öne sürerek istenmeyen herhangi bir iş ya da görevden kaçmak, bu iş veya görevi ötelemek için kullanılan bir yol olarak tanımlanabilir. Yapılan çalışmalarda erteleme davranışının nedenleri arasında en çok vurgulanan faktör “zaman yönetiminde başarısız olunması”dır. Ayrıca bireylerin yapacağı işe yoğunlaşma düzeyinin ve sorumluluk duygusunun zayıf olması, verimli çalışma alışkanlıklarına sahip olmaması erteleme eğiliminin diğer nedenlerini oluşturmaktadır. Akademik erteleme davranışının ortadan kaldırılabilmesi ya da asgari düzeye indirilebilmesi başarı açısından büyük önem taşımaktadır. Bunun için de akademik ertelemenin nedenlerinin doğru bir şekilde tespit edilip önleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir. Genel olarak bu araştırmada da bu konu ele alınmıştır. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının akademik işlerini erteleme davranışlarının nedenlerini belirlemek, bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde yürütülen betimsel ve nicel bir çalışma özelliği taşımaktadır. 2018-2019 akademik yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesinin dokuz farklı bölümünde öğrenim gören 2037 öğrenci, araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, ilgili bölümlerden rastgele seçilmiş toplam 458 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu”, Rüştü Yeşil ve Enver Şahan tarafından hazırlanmış olan “Akademik İşleri Erteleme Nedenleri Ölçeği” ile toplanmıştır. Toplanan veriler üzerinde aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, ANOVA, Tukey, Pearson’s korelasyon testleri yapılarak elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Öğretmen adaylarının akademik erteleme nedenlerini kendi üzerlerindeki etkisi ilişkin görüşleri “oldukça etkiler” yönündedir. Etki derecesini alt boyutlara göre değerlendirdiğimizde ise öğretmen adaylarının tüm alt boyutlarda genelde olduğu gibi “oldukça etkiler” yönünde bir görüşe sahip oldukları görülmüştür. Öğretmen adaylarının EYU, DOK, IOK, DI, AO alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre EYU, DOK, IOK ve AO alt boyutlarına ilişkin akademik erteleme puanlarının, öğretmen adaylarının okumakta oldukları bölümlere göre farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca ANOVA testine göre EYU, DOK, IOK ve AO faktörlerinde farklılaşmanın anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Erteleme, akademik erteleme, eğitim fakültesi

KİŞİSEL ÖZELLİKLER VE MESLEKİ YETERLİKLER AÇISINDAN ETKİLİ ÖĞRETMEN

Öğr. Gör. Serdar Yeşil

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Temel Eğitim Bölümü

Göksel Coşkun

Bitlis Eren Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü

ÖZET

Nitelikli eğitimin nitelikli öğretmenlerle sağlanabileceği bugün tüm eğitim otoriteleri tarafından da kabul edilmiştir. Günümüzde neredeyse her ülkede nitelikli öğretmen yetiştirme çalışmalarına hız verilmiş, bunu sağlamaya yönelik farklı adımlar atılmıştır. Etkili öğretmen kavramına ilişkin yapılan tanımlamalar genel olarak incelendiğinde etkili öğretmenin özellikle kişisel bir takım özellikleri ile mesleki yeterliklerinin birlikte ele alındığı ve öne çıkarıldığı söylenebilir. Buna göre bazı mesleklerde olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin de, mesleki bir takım bilgi, değer ve beceriler ile kişisel bir takım değer ve özellikleri birlikte gerektirdiği; etkili öğretim işinin ancak bu bütünlük içerisinde yapılabileceği düşüncesinin egemen olduğu söylenebilir. Bu çalışmada etkili bir öğretmende bulunması gereken kişisel özellikler ve mesleki yeterliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma tarama modelinde yürütülen ve belgesel tarama yönteminin kullanıldığı betimsel bir çalışma özelliği taşımaktadır. Bu çalışma ile etkili öğretmen tanımlaması ve özelliklerine ilişkin alan yazında var olan kuramsal ya da uygulamalı, nitel ve nicel türden araştırma sonuçları ile kitaplar, raporlar vb. analitik bir bakış açısıyla incelenmiştir. Yapılan incelemelerde, farklı bilim insanlarının etkili öğretmen tanımlaması ve özelliklerine ilişkin eserlerinde sundukları bilgi ve bulguların benzer ve farklı yönleri ile uzlaşılan ve uzlaşılamayan yönlerle ilişkin tespitlerde bulunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca etkili öğretmen nitelimesinde kullanılabilecek sistematik bir sınıflama ortaya konulmaya ve bu sınıflamaların içerisinde yer alabilecek etkili öğretmen özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Alan yazında yapılan çalışmalarda etkili öğretmenin kişisel özelliklerine ilişkin en çok vurgulanan özelliklerin; saygı, sabır, anlayış, hoşgörü, şefkat, mizah ve adalet olduğu tespit edilmiştir. Alan yazında yapılan çalışmalarda, etkili öğretmende bulunması gereken ve en çok vurgulanan mesleki yeterlik, alanıyla ilgili donanımına sahip olma -alan bilgisidir. Ayrıca uygun yöntemleri kullanabilme ve sınıf yönetimi becerileri de önemle vurgulanan mesleki özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçilirken, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği kişilik özellikleri göz önünde bulundurulmalı, öğretmenliğe daha yatkın olanlar seçilmelidir. Eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının etkili öğretmen davranışları konusunda gerekli yeterliklere sahip olması sağlanmalıdır. Buna göre, eğitim fakültesinde görev yapan tüm öğretim elemanlarının, pedagojik formasyon sertifikasına sahip olmalarının bir ön şart olarak ele alınması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Etkili öğretmen, kişisel özellik, mesleki yeterlik

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN
KAZANIMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Doç.Dr.Ahmet ÇOBAN

Dicle Üniversitesi

Öğrt. Sait ÇAKAN

Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZET

Sosyal bir varlık olan bireyin, bireysel ve toplumsal sorumluluklarını bilmesi ve gereğini yerine getirmesi açısından temel eğitim sürecinde yer alan Sosyal Bilgiler dersi önemli bir konuma sahip bulunmaktadır. Bu dersin öğretim programının, kazanımlar açısından incelenmesi ve gerekli değerlendirmelerin yapılması önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımları değerlendirmektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1.Kazanımların,

a.Sınıf düzeylerine,

b.Öğrenme alanlarına göre gösterdikleri farklılıklar nelerdir?

2.Kazanımların,

a.Programın amaçlarıyla,

b.Ders kapsamında öğrenilecek becerilerle,

c.Programda yer alan değerlerle ilişkisi nasıldır?

Araştırma ile ilgili verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı çerçevesinde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 2018-2019 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanmasına karar verilen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelenmiş, kazanımların, sınıf düzeyleri, öğrenme alanları, beceriler ve değerler açısından analizleri yapılmış, veriler tablolarla ifade edilerek yorumları yapıldıktan sonra, elde edilen sonuçlara ve gerekli önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretim Programı, Kazanımlar.

**TAŞIMALI EĞİTİM AÇISINDAN TÜRKİYE’DE BÖLGELERARASI
FARKLILIKLAR**

Doç.Dr.Ahmet ÇOBAN

Dicle Üniversitesi

Öğrt. Sait ÇAKAN

Millî Eğitim Bakanlığı

ÖZET

Dünyadaki tüm ülkelerin eğitim sistemlerinin temel amacı, eğitimi bireyler için kolaylaştırmak ve herkese uygun imkanları sağlayarak eşitsizlikleri gidermek için çok ciddi çabalar göstermektedir. Çeşitli nedenlerle birlikte okula erişimde sorunlar yaşayan ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan taşınalı eğitim uygulaması, Türkiye’nin önemli bir sorunu olarak yıllardan beri devam etmektedir. Taşınalı eğitim uygulamasında bölgelerarası farklılıkların hangi düzeylerde olduğunun incelenmesi ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Araştırmanın amacı, taşınalı eğitimin mevcut durumunu incelemek ve bölgesel farklılıkları değerlendirmektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır: Bölgelere göre

1.İlkokul ve ortaokul kademesinde

a.Taşınan okul ve taşınan okulsuz yerleşim birimi sayısı,

b.Taşınılan merkez okul sayısı

c.Taşınan öğrenci sayısı açısından farklılıklar nelerdir?

2.Ortaöğretim kademesinde

a.Taşınılan merkez okul sayısı

b.Taşınan öğrenci sayısı açısından farklılıklar nelerdir?

Araştırma ile ilgili verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı 2017-2018 Millî Eğitim İstatistikleri incelenmiş; taşınalı eğitim açısından, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kademeleri ile ilgili okul ve öğrenci sayıları saptandıktan sonra elde edilen veriler bölgelere göre kategorik hale getirilmiş, veriler tablolara dönüştürülerek gerekli yorumlar yapılmıştır. Daha sonra, elde edilen sonuçlardan hareketle öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Taşınalı Eğitim, İlkokul, Ortaokul, Ortaöğretim, Bölgelerarası Farklılıklar

UYGUR KÜLTÜRÜNDE TIBBİ VE AROMATİK BİTKİLERİN YERİ VE GÜNÜMÜZDEKİ ÖNEMİ

Dr.Oğr.Üy. Mahire ÖZÇALIK

KSÜ Orman Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Türkiye

ÖZET

Tıbbi ve aromatik bitkiler zengin kaynağından dolayı Uygur halkının yaşadığı çevrenin doğal elemanı olarak günümüzde büyük öneme sahiptir. Günümüzde hızlı nüfus artışına bağlı olarak ortaya çıkan çarpık kentleşme kaynaklı küresel ısınma sonucu oluşan iklim değişikliği, bitkisel üretimin önemli derecede düşeceğini göstermektedir. Buna bağlı olarak, farklı ülkelerde yoğun olarak üretimi yapılan tarla bitkilerine alternatif olabilecek yeni bitkisel ürünlerin tespit edilmesi ve bunların kullanım alanlarının belirlenmesi önemli bir konu olarak ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada, Doğu Türkistan bölgesinde çoğunluk olarak yaşamakta olan Uygur Türklerinin kültüründeki tıbbi aromatik bitkilerin tarihçesi araştırılarak, tıbbi ve Aromatik bitkilerin Uygurların kültüründeki önemine değinilecek, bir takım tıbbi ve aromatik bitkiler hakkında bilgi verilecek ve iklim değişikliğine alternatif ürün olarak değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması ile ilgili öneriler getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uygur, Uygur kültürü, Tıbbi ve aromatik bitkiler, iklim değişikliği

THE PLACE AND CURRENT IMPORTANCE OF MEDICINAL AND AROMATIC PLANTS IN UIGHUR CULTURE

Assistant Professor Mahire ÖZÇALIK

Kahramanmaraş University

Faculty of Forestry Department of Landscape Architecture / Turkey

ABSTRACT

Due to its rich source of medicinal and aromatic plants, it is of great importance as a natural element of the environment inhabited by the Uighur people. The climate change resulting from global warming caused by skewed urbanization due to rapid population growth indicates that plant production will decrease significantly. Accordingly, the identification of new plant products that could be an alternative to the field crops produced in different countries and determining their usage areas has become an important issue. In this study, the history of medicinal aromatic plants in the culture of the Uyghur Turks living in the East Turkestan region will be investigated, the importance of medicinal and aromatic plants in the culture of Uighurs will be touched on, information about some medicinal and aromatic plants will be given. It will be introduced.

Keywords: Uighur, Uighur culture, Medicinal and aromatic plants, climate change

GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİNİN ÖNLENMESİNDE ŞEHİR İÇİ YEŞİL ALANLARIN ÖNEMİ

Dr.Oğr.Üy. Mahire ÖZÇALIK

KSÜ Orman Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Türkiye

ÖZET

Gürültü sorunu günümüzde çevremize ve çevrede yaşamakta olan insanlara diğer kirlilikler gibi rahatsızlık vermektedir. Gürültünün, insan sağlığı ve konforu açısından kabul edilebilir sınırlara indirgenmesi ve zararlı etkilerinin giderilebilmesi için uzun yıllardır çalışmalar yapılmaktadır. Gürültü sorunlarının büyük ölçüde önlenmesinde, yeşil kuşak tasarlarken, bitki materyalleri kullanılarak oluşturulacak gürültü perdeleri önem taşımaktadır. Bu çalışmada, gürültü kaynağına değinilerek, gürültünün insan sağlığına, ekonomiye etkileri gibi bir takım olumsuz etkilerinden bahsedilerek, gürültüyü kaynağından azaltacak önlemler ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gürültü, Gürültü kirliliği, Yeşil Alan

IMPORTANCE OF INNER GREEN AREAS IN PREVENTION OF NOISE POLLUTION

Assistant Professor Mahire ÖZÇALIK

Kahramanmaraş University

Faculty of Forestry Department of Landscape Architecture / Turkey

ABSTRACT

The noise problem today is disturbing the environment and people living in the environment, like other impurities. Studies have been carried out for many years in order to reduce noise to acceptable limits in terms of human health and comfort and to eliminate harmful effects. In order to prevent noise problems to a great extent, green curtains are important when designing green belts. In this study, by mentioning the source of noise, some negative effects such as the effects of noise on human health and economy are mentioned and measures and suggestions that reduce the noise from the source are presented.

Keywords: Noise, Noise pollution, Green area

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖZLEMEVİNE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ

Uzman Nagehan DEMİR

Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Fulya ÖNER ARMAĞAN

Erciyes Üniversitesi

ÖZET

Fen öğretimi genellikle üç öğrenme ortamında yürütülmektedir. Bu üç öğrenme ortamı; sınıf, laboratuvar ve okul dışı mekânlardır. Gerçek hayat ise sınıf duvarlarının dışında devam etmektedir. Sınıf ve laboratuvar ortamları fen dersleri için sınırlı bir öğrenme ortamı olup fen öğrenmede okul dışı mekânlarda öğrencilere birçok fırsatlar sunmaktadır. Bu araştırmada ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamlarından birisi olan “Gözlemevi” gezisi ile ilgili görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim desenine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kayseri iline bağlı Melikgazi ilçesinde bulunan bir ortaokulda öğrenim gören 40 yedinci sınıf öğrencisi ile birlikte uygulama yapılmıştır. Araştırmada veriler, öğrencilerle yapılan doküman analizi ile elde edilmiştir. Veriler, bir fen eğitimcisi ve bir fen bilimleri öğretmeni ile kod ve temalar oluşturularak analiz edilmiştir. Yapılan gezi sonrasında sonucunda öğrenciler, gözlemevi gezisinin fen öğrenme açısından uygun olduğunu, bilgilerin daha kalıcı hale geldiğini ve bu tür okul dışı öğrenme ortamlarının eğlenceli ve etkili olduğu için yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamı, Gözlemevi, Nitel araştırma, Olgu bilim

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE SİBER ZORBALIĞA İLİŞKİN DUYARLILIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Öğr. Gör. Seda GÖGER * Doç. Dr. Ayşe ÇEVİRME**

* Sakarya Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Yaşlı Bakım Programı, Sakarya

**Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Sakarya

ÖZET

Problem Tanımı: Öğrenciler için teknolojinin hayatlarındaki yeri sadece eğitimle sınırlı kalmamaktadır. Teknolojik olanaklar akademik bilgiye çabuk ve kolay şekilde ulaşmayı sağladığı gibi sosyal ilişkileri de etkilemektedir. Okullarda sosyal ilişkilerde yaygın bir problem olan akran zorbalığı teknolojik olanakların yaygınlaşmasıyla biçim değiştirerek bu araçların başkalarına zarar vermek amacıyla kullanılmaya başlanmasına yol açmıştır. Bu durum özellikle okullarda akran zorbalığının yeni bir formu olan ve siber zorbalık olarak adlandırılan problemi yeni bir sorun olarak ortaya çıkarmıştır. Siber zorbaca davranışlar da kişi için tehdit algısı oluşturabilen bir durumdur. Bu sebeple bunu tehdit olarak algılayan bireylerde duyarlılık durumunun gözlenmesi beklenebilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılık düzeylerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte bu çalışma Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 2 farklı lisede toplam 729 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Tanıtıcı Özellikler Bilgi Formu, Young İnternet Bağımlılığı Testi ve Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği kullanılmıştır. Veriler IBM SPSS Statistics 23 programına aktarılarak tamamlanmıştır. Çalışma verilerinin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (çoklu karşılaştırma için Bonferonni ya da Tamhane's T2) kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı, kurum izni ve bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %52.4' ünün erkek, %33.9'unun 3. Sınıf, %69.5'inin ailesinin ekonomik durumu orta düzeyde, %29.6'sının günlük internette 4 saatten fazla zaman geçirdiği, %95.2'sinin cep telefonuna sahip olduğu, %57.1'inin internette geçirdiği zamanla ilgili ailesi tarafından sınırlandırma yapılmadığı, %83.4'ünün instagram hesabı bulunduğu, %65.6'sının siber zorbalığı daha önce duyduğu, %76.7'sinin daha önce siber zorbalığa uğramadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalaması 26.57 ± 8.85 , Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalaması 31.00 ± 6.43 bulunmuştur.

Kız öğrencilerin erkeklere, internette 4 saatten fazla zaman geçirenlerin daha az zaman geçirenlere, internet kullanımında ailesinde sınırlama olanların olmayanlara, instagram kullananların kullanmayanlara, daha önce siber zorbalığa uğrayan öğrencilerin siber zorbalığa uğramayanlara göre Young İnternet Bağımlılığı Ölçek toplam puan ortalamaları daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılık Ölçeği puan ortalamaları ise kız öğrencilerin erkeklere, cep telefonu kullananların kullanmayanlara, internet kullanımında ailesinde sınırlama olanların olmayanlara göre istatistiksel açıdan anlamlı ve yüksek saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Ölçeklerden alınabilecek en yüksek puanlar dikkate alındığında öğrencilerin ortalamasının altında internet bağımlılığı yaşadığı ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, internet bağımlılığı, siber zorbalık.

ORTAOKULDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN “SURIYELİ ÇOCUK” İLİŞKİN KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Fatih AYDOĞDU

Erzincan Üniversitesi

Öğr. Gör. Mine AYANOĞLU

Mardin Artuklu Üniversitesi

ÖZET

Türkiye’ye birçok bölgeden göç yaşanmaktadır. Göç eden gruplardan biri de Suriyeli mültecilerdir. Suriye’den gelen göçmen ailelerin göç öncesi, sırası ve sonrasında yaşadıkları travmatik yaşantılar çocukların okul yaşantılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Suriyeli çocukların yerli çocuklarla birlikte eğitim gördükleri okullarda öğretmenler birçok sorunla karşı karşıya kalabilir. Bu düşünceden hareketle araştırma da ortaokul da görev yapan öğretmenlerin “Suriyeli çocuk ” kavramına ilişkin metafizik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Mardin merkezin de bulunan Suriyeli çocukların eğitim gördükleri ortaokullarda görev yapan öğretmenlerden “Suriyeli çocuk .....benzer çünkü .....” İfadesini tamamlamaları istenmiştir araştırmadan elde edilen metaforlar kategorileştirilmiş ve sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli çocuk, öğretmen, metafor, ortaokul

**SURİYE’Lİ ÇOCUKLARA EĞİTİM VEREN İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN
SURİYELİ ÇOCUKLARLA İLGİLİ
YAŞADIKLARI SORUNLARIN İNCELENMESİ**

Öğr. Gör. Fatih AYDOĞDU

Erzincan Üniversitesi

Öğr. Gör. Mine AYANOĞLU

Mardin Artuklu Üniversitesi

ÖZET

Farklı kültürel özellikleriyle bir yerden başka bir bölgeye göç eden çocuklara yerli çocuklarla yerli çocukların bir arada eğitim gördükleri okullarda öğretmenler çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar hem göç eden çocukların hem de yerli çocukların okul yaşantılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle göç eden çocuklarla yerli çocukların eğitim gördükleri okullarda görev yapan öğretmenlerin yaşadıkları sorunların belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada ilkökul öğretmenlerinin Suriyeli çocuklarla ilgili yaşadıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Mardin ili merkezinde bulunan Suriyeli çocuklarla yerli çocukların eğitim gördükleri okullardan seçilen altı tane ilkökuldaki çalışan öğretmenler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada öğretmenlere, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Yarı yapılandırılmış görüşme formu” uygulanmıştır. Formda Suriyeli çocukların eğitimsel ihtiyaçları, istemeyen davranışları, yerli çocuklarla ilişkilerini aile ile ilgili sorunlar, sorunların çözümüne yönelik önerileri belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Suriyeli çocukların farklı kültürel özelliklerinden dolayı yerli çocuklarla uyum sorunu yaşadıkları istenmeyen davranışlar sergiledikleri ve ailelerin çocuğun eğitimsel faaliyetlerine katılmada isteksiz oldukları konusunda görüşler elde edilmiştir .

Anahtar Kelimeler: Suriyeli çocuk, ilkökul, yerli çocuk, görüşme, sorun

ÇOCUĞA YÖNELİK CİNSEL İSTİSMARIN ÇOCUKTA YARATTIĞI ETKİLER VE ÇOCUĞUN CİNSEL SÖMÜRÜ ARACI OLARAK KULLANILMASI

Öğr. Gör. Zeynep ATA

İzmir Kavram Meslek Yüksek Okulu, Sosyal Hizmetler Bölümü

ÖZET

Bu çalışma, çocuğa yönelik cinsel istismarın çocuk üzerinde yarattığı etkiler ve dünyada çocuğun cinsel sömürü amacıyla kullanılması sorunsalı ile ilgili literatürde yapılmış çalışmalarını derleyip sunarak bu alandaki bilgi eksikliğini gidermeyi ve konuyla ilgili yaşanan problemlerin çözümüne katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada çocuğa yönelik cinsel istismar ile ilgili bilimsel araştırmalar taranmış, ulusal ve uluslararası istatistikler ile konuyu destekleyen rapor ve durumlar derlenmiştir. Çok boyutlu etkileri olması bakımından istismar türleri içerisinde çocuğa en fazla zarar veren tür olduğu düşünülen cinsel istismarın belirtilerini açıklayarak önleme; etkilerini açıklayarak da mağduriyetin izlerini telafi etme noktasında çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 2002 yılında yayınladığı bir raporda dünya genelinde 150 milyon kız çocuğu ve 73 milyon erkek çocuğun zorla cinsel ilişkiye ya da cinsel şiddet içerikli fiziksel temasa maruz kaldıklarını bildirmiştir. End Child Prostitution, Child Pornography and Child Trafficking for Sexual Purposes (ECPAT) ‘a göre de sayıları milyonlarla ifade edilen cinsel istismar mağduru çocukların ve cinsel amaçlı çocuk turizminin son zamanlarda yaygınlaşan bir ticari faaliyete dönüştüğünü belirtmiştir. Çocuğun cinsel sömürü amacıyla kullanılmasının dünya genelinde hızla yayılmasını işaret eden bu raporlar endişe veren boyutlara varmaktadır. Çocuğun cinsel istismara maruz kalması vakaları küresel anlamda dünyanın hemen hemen her bölgesinde rastlanılan bir durumdur. Ülkelerin gelişmişlik seviyesinin, vakaların azalması ya da artması yönünde herhangi bir etkide bulunmadığı birçok çalışmada görülmektedir. Bu da konuya farklı perspektiflerden bakılması gerektiği ihtiyacını doğurur. Hukuki zeminin gelişmiş olduğu ülkelerde dahi istatistiklerin yüksek çıkması, çocuğun cinsel sömürü yaşamasına neden olan etkenler üzerinde derinlemesine inceleme yapılması ve problemin zincirleme gelişen birden fazla etkene bağlı olduğunun bilinmesi gerektiği kanaatini oluşturur. Bu büyük problemin çözümü için ortaya çıkan bütün etkenlerin üzerinde tek tek durulması ve bunun küresel boyutta işlev görecektir yaptırımlara dönüştürülmesi faydalı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Çocuk, Cinsel istismar, cinsel sömürü, çocuk mağduriyeti.

GENÇLERLE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA OKUL-DIŞI ÖĞRENMENİN KORUYUCU ÖNLEYİCİ ETKİSİ

Öğr. Gör. Onur KESKİN *

* Bingöl Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO,
Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü

ÖZET

Günümüzde gençlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve danışmanlık – rehberlik hizmetleri çoğunlukla dezavantajlı gruplara ve risk altındaki gençlere yapılmaktadır. Bununla beraber sosyal hizmet uygulamalarında, herhangi bir sorunu olmayan normal bireylere yönelik koruyucu-önleyici çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Gelecekte istenmeyen olay ve durumları engellemek için şimdiden önlemler almayı ve sorun çözme becerisini, iyilik hallerini artırmayı hedefleyen koruyucu-önleyici sosyal hizmet destekleri gençlerin okul dışında öğrendiği kazanımlarla baş etme gücü yüksek etkin bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Gençlerin örgün okul müfredatı dışında kazanacağı öğrenim ve beceriler, ileride karşılaşacağı sorunların üstesinden gelme becerisi kazandırmak adına ayrı bir öneme sahiptir. Yardımseverlik, gönüllülük, grup çalışması, karar verme ve davranışlarını kontrol etme gibi yetenekleri kapsayan okul-dışı öğrenmenin, gençlerin dezavantajlı bir duruma düşmeden veya herhangi bir suça karışmadan önce tedbir alınması açısından sosyal hizmet çalışmalarında yerini almıştır. Özellikle koruyucu – önleyici hizmetlerin, bireylerin dezavantajlı veya suçlu – hükümlü duruma düşmeden sorunlardan kaçabilmesine yönelik çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmada sosyal hizmetin sadece tedavi veya terapötik yönünün olmadığı aynı zamanda birey ve grupların herhangi bir dezavantaja düşmeden sosyal işlevselliklerini artırarak etkin birer birey haline getirme amaçları vurgulanmaktadır. Okul-dışı öğrenme faaliyetleri ile ilgili ülkemizde ve tüm dünyada devlete ait, özel veya kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından yapılan pek çok organizasyonlar bulunmaktadır. Doğa kampları, kültür ve spor faaliyetleri ve çeşitli sanat atölyelerinin gençlerin sosyalizasyonunu sağladığı yapılan çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının da üslendiği roller ve becerileri sayesinde bu uygulamalara katkı sağlamaları ve gençlere beceri eğitimi ile yardımcı olmaları beklenmektedir. Gençlerin okul-dışı öğrenme ile hayat boyu sürebilecek çeşitli eğitim programları sosyal hizmetin savunduğu sosyal değişim, insanın iyilik halinin geliştirme ve sorunlarla baş etme ilkeleri ile birleştiğinde gençlerin karşılaşacakları sorun ve problemlere yönelik önleyici bir etkisi bulunmakta ve önleyici çalışmalar ile şimdiden baş etme gücü kazandırarak tedbir alınabilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Gençlerle Sosyal Hizmet, Koruyucu-Önleyici Çalışmalar, Okul-dışı Öğrenme

SAĞLIK ALANINDA EĞİTİM GÖREN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN, SAĞLIK OKURYAZARLIK DÜZEYİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Gözde Özdemir*, Büşra Emir**

*Öğr. Gör.: Beykent Üniversitesi Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri Bölümü, İstanbul

**Arş. Gör.: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi,
Biyostatistik Anabilim Dalı, İzmir

ÖZET

Amaç: Araştırma, sağlık alanında eğitim gören üniversite öğrencilerinin, sağlık okuryazarlık düzeyi ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma vakıf üniversitesinde sağlık alanında eğitim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden gönüllü 1014 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmada anket formu ve 22 madde (sağlık bilgileri ve ilaç kullanımı), 1 madde (vücuttaki organların yerini bilme) şeklinde 23 sorudan oluşan Yetişkin Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (YSOÖ) kullanılmıştır. Veriler IBM SPSS Statistics 25.0 (IBM Corp. Released 2017. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp.) istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde birim sayısı(n), yüzde(%), ortalama $\pm$ standart sapma ($\bar{x} \pm ss$), en küçük değer (min), en büyük değer (max), ortanca (M), Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.78 ± 2.67 'dir. Öğrencilerin %83,8'i hipertansiyon belirtilerini bilmemektedir. Öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, ailede sağlık çalışanı ve tedavi gördüğü hastalığı bulunanlar ile sağlık okuryazarlığı arasında anlamlı bir fark olmadığı ancak anne eğitimi, ekonomik durumu ve sağlığı algılaması iyi olanların sağlık okuryazarlık düzeyi yüksek olduğu saptandı ($p < 0.05$).

Sonuç: Araştırmaya katılan üniversite öğrencileri ilaç dozlarının zamanını, hipertansiyon belirtilerini, kliniklerin doğru tanımlanmasını iyi bilmekte ancak yüksek ateş derecesi, yüksek ateş durumlarında evde neler yapılacağı ve kadın öğrencilerin tarama testlerinin yapılma zamanlarını bilmedikleri tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sağlık alanında eğitim gören üniversite öğrencilerinin müfredat programlarının incelenmesi önerilmektedir. Bu alanda daha fazla deneysel çalışma yapılması yararlı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Sağlık okuryazarlığı, Sağlık eğitimi, Üniversite öğrencileri

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ YATIRIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: YATIRIMIN GERİ DÖNÜŞ ORANI

Doç. Dr. Füsun Küçükbay
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ÖZET

Firmalar herhangi bir yatırım yapmadan önce yatırımın firmaya yatırım maliyetinden daha fazla fayda sağlayıp sağlayamayacağını analiz etmesi ve çeşitli yatırımlar içerisinde firma için en fazla fayda sağlayan seçeneği belirlemesi gerekmektedir. Yatırımların değerlendirmesi bilgi teknolojilerine yapılan yatırımlarda bilgi teknolojilerinin geri dönüşünün uzun zaman sonra ortaya çıkmasından ve sonuçlarının tam olarak hesaplanamamasından dolayı daha zordur. Bilgi teknolojilerine yapılan yatırımların değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden birisi de Yatırımın Geri Dönüş oranı analizidir. Bilgi teknolojilerinde Yatırım Geri Dönüş (ROI) oranı o bilgi teknolojisi sayesinde elde edilen verim, kazanç artışı ve bilgi teknolojilerine yapılan maliyetin karşılaştırılması ile ölçülebilmektedir. Bu çalışmada da bilgi teknolojilerinde verimlilik kavramı, yatırımın geri dönüş oranı hesaplanması, bilgi teknolojilerinin değerlendirilmesinde kullanılabilecek ölçütlerin neler olduğu konuları ele alınacaktır. Son kısımda da bilgi teknolojisi yatırımının yatırımın geri dönüş oranı ile değerlendirilmesi örnek bir çalışma ile anlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi teknolojileri, Yatırım, ROI, verimlilik

KATILIM BANKALARININ KÂRLILIĞINI ETKİLEYEN İÇSEL FAKTÖRLER: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Öğrt.Gör.SEVDA GÜLER

TC.İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu

Doç.Dr.FÜSUN KÜÇÜKBAY

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ÖZET

Para piyasalarının temel kurumu olan bankalar tasarrufları ekonomiye aktarmada ve finansman gereksinimini karşılamada önemli bir rol oynamaktadır. Bankalar kâr amacı ile faaliyetlerini yürüten finansal kuruluşlardır. Bankaların kârlı çalışmaları, banka yönetiminden ve bankanın iç işleyişinden etkilendiği gibi dış dinamiklerden de etkilenebilmektedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarında iç değişkenlerin banka kârlılığını nasıl etkilediğini panel veri analizi yardımıyla ortaya koymaktır. Araştırma dönemi 2015-2018 yılları arasındadır. Banka kârlılığını ifade etmek için öz kaynak kârlılığı ve aktif kârlılık bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Gerek literatür taraması gerek teorik bilgiler ışığında kârlılığı etkileyecek finansal oranlar bağımsız değişken olarak oluşturulmuştur. Analiz sonucunda; öz kaynak kârlılığı ve aktif kârlılığını sermaye yeterlilik oranı ve Vergi Öncesi Kâr/Pasif artırır iken Net Kâr Payı Geliri/Toplam Aktif söz konusu kârlılık oranlarını azaltmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankaları, Kârlılık, İçsel Faktörler, Finansal Oranlar, Panel Veri Analizi

INTERNAL FACTORS THAT AFFECT PARTICIPATION BANK OF PROFITABILITY: THE CASE OF TURKEY

ABSTRACT

The banks, which are the major institutions of the money markets, play a considerable role in transferring savings to the economy and meeting the financing needs. Banks are the financial institutions that carry out their activities for maximizing their. The profitable work of banks can be affected by the bank management and the internal processes of the bank as well as by external dynamics. In the study it is aimed to analyze the internal factors that affect the banks’ profitability with the help of panel data analysis. The observation period is 2015-2018. Return on equity and return on assets variables are selected for measuring the bank’s profitability. In the light of both literature review and theoretical information, financial ratios that affect profitability are formed as independent variables. As a conclusion; it is found that as the capital adequacy ratio and profit / liability before tax increase, return on asset and return on equity increase while Net Profit Share Income / Total Active decreases these profitability ratios decrease.

Key Words: Participation Banks, Profitability, Internal Factors, Financial Ratios, Panel Data Analysis

ЕДА КАК ЛЕКАРСТВО У БАШКИР В ПРОШЛОМ И НАСТОЯЩЕМ

Др. Эльза Мигранова

кандидат исторических наук, старший научный сотрудник

Ордена Знак Почета Институт истории,

языка и литературы УФИЦ РАН

В традиционной медицине башкир в прошлом роль пищевых продуктов была значительной. Набор съедобных «лекарств» был обусловлен спецификой хозяйства и пищевой культурой народа; при этом заговоры, молитвы, нашептывания и другие вербальные и невербальные магические обряды подчас являлись незаменимым атрибутом лечения. Неосложненные болезни лечились в основном дома, в семье; в более серьезных случаях прибегали к помощи муллы или приглашали специальных знахарей (табип, бағымсы, арбаусы, күрәзәсе); в качестве знахарки часто выступала повитуха (кендек инэй). В использовании для лечения натуральных продуктов в сочетании с обрядово-магическими действиями и заклинаниями отражается синтез материального и духовного, поскольку в народе до сих пор считается, что процесс лечения должен быть направлен не только на исцеление от конкретной болезни, но и включать действия по профилактике или нейтрализации сглаза или духов, насылающих болезни. Использование продуктов питания является одним из наиболее безопасных средств, сохранившихся до сегодняшних дней в арсенале народной медицины. При проведении опроса в рамках изучения трансформационных процессов башкирского общества, на вопрос «Известны ли вам способы лечения с использованием пищи и напитков?», многие респонденты (в основном пожилого возраста, проживающие на селе) ответили положительно и отметили, что используют для лечения и профилактики заболеваний мясные продукты (куриный, конский бульон с добавлением корота, перца, гусиный жир и др.), молочные (кумыс, козье или коровье молоко, айран, корот и др.), а также мед и многочисленные лекарственные растения (душицу, зверобой, липу, тысячелистник, мяту и др.). Несмотря на сходство способов лечения у башкир и других (в первую очередь, тюркских) народов, можно говорить о самобытности многих аспектов народной медицины башкир. Этому способствовал многовековой опыт башкирских врачей и знахарей в лечении заболеваний и знания, передающиеся от поколения в поколение. Рациональный опыт народной медицины – это база, на которой впоследствии сформировалась официальная медицина.

Hacer ÖNÜL* İsmail ULUTAŞ**

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

**Prof. Dr., Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

ÖZET

İnsanoğlu yaşadığı yeri özel kılmak ve ayırt etmek için adlandırarak kodlamıştır. Bu adlandırma, mekâna kimlerin hâkim olduğunun, dini inançların, coğrafya ile ilişki kurmanın dışı vurumudur. Bu bildiride Adıyaman mahalle adlarının kökenleri, bu adların şehirleşme ile zaman içerisinde nasıl değişim gösterdiği üzerinde durulacaktır. Çalışmada kullanılan bilgiler, Adıyaman Valiliği İl Nüfus Müdürlüğü ve Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilmiştir. Ad bilim (onomastik), canlıların, cansız varlıkların veya soyut kavramların adıyla ilgilenen bilim dalıdır. Ad bilimi genel olarak ikiye ayrılır. Bunlardan biri kişi adları bilimi yani antroponomi, diğeri ise yer adları bilimi yani toponimidir. Toponimi (topos: yer, onomia: ad), yerleşme yerleri veya herhangi bir fiziki özelliğe verilen adların verilmiş şeklini, kökenini, anlamını, geçirmiş olduğu değişimi ve dağılışı ele alan bilim dalıdır. Köy, mahalle, bulvar, cadde ve sokak isimleri toplumsal belleğin coğrafyasını ortaya çıkarmada önemli veri kaynaklarıdır. Mahalle "bir yere inmek, konmak, yerleşmek" anlamına gelen, Arapça hall (halel ve hulul) kökünden türemiş bir mekân ismidir. Türkçe sözlükte mahalle, "Bir şehrin kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri" olarak tanımlanmaktadır. Mahalle adlarının verilmesinde çok sayıda etken belirleyici rol oynar. Bunlar; yön, konum, inanç, ulusal bilinç, fiziki çevre, göç olayları, savaşlar, siyasi nedenler ve şahıs adlarıdır. Yer adları kaynaklarının bilinmesi yeni nesillerin kültür ve kültürel öğelere sahip çıkması, yaşanan mekân algılama ve anlamlandırması açısından önemlidir. Birçok yer adında Türkçenin tarihi dönemlerine ya da ağız özelliklerine ait unsurlar bulunmaktadır. Bugün ölçünlü Türkçede kullanılmayan ya da ağızlarda var olan bazı sözcükler yer adlarında yaşamaktadır. Yerleşim yer adlarının değişim halinde olması, yer yer unutulmaya yüz tutan bu adların geç kalmadan tespit edilmesi ve bu alana önem verilmesi gerekmektedir. Türkiye jeopolitik konumu nedeniyle birçok uygarlığa, savaşa sahne olmuş ve çok sayıda önemli şahsiyet bu topraklarda yaşamıştır. Bu doğrultuda özellikle kişi adları kaynaklı yer isimlendirmeleri daha çoktur. Çalışmalarımızda ele alacağımız Orta Fırat boyunda yer alan Hısn-ı Mansur (Adıyaman) merkez ve Besni, Gerger, Kahta, Sincik, Samsat, Gölbaşı, Tut, Çelikhan ilçelerinin mahalle adlarının incelenmesi tarihi ve kültürel açıdan büyük bir öneme sahiptir. Mahallelerin isimleri ile ilgili yapılan araştırmada adını doğal çevre elemanlarından alan mahallelerin azlığı dikkat çekmektedir. Bu durum şehrsel yerleşmelerde beşeri etkenlerin ağır bastığı görüşüne bizi götürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adlandırma, , yer adları, Adıyaman mahalleleri

TÜRKÇEDE DİLBİLİMSEL BOŞLUKLAR ÜZERİNE DÜŞÜNCELER**Rabia TÜKENMEZ* İsmail ULUTAŞ****

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

**Prof. Dr., Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

ÖZET

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan, bünyesinde belirli kuralları barındıran bir sistemdir. Gelişigüzel bir araya gelen bir ses yığını değil, aksine birtakım kurallar dahilinde bir araya gelen düzenli bir dizgedir. Her insan, dünyaya dil öğrenebilme yeteneğiyle gelir. Bütün insanlarda içgüdüsel bir gramer vardır. Anadili konuşurları bu gramere sahiptir ve çevrelerinden edindikleri bir dili belirli bir sistem dahilinde, kurallı bir dizge oluşturacak şekilde kullanır. Dünyada konuşulan bütün dillerin dil bilgisel kuralları vardır ve anadili konuşuru, iletişim esnasında kullandığı dil bilgisel kuralların farkında olmamasına rağmen bu içgüdüsel gramere uygun olarak konuşur. Türkçede de herhangi bir sözcük türetilirken ses bilgisel, biçim bilgisel ve söz dizimsel bir yapılanmaya maruz kalabilir. İşte bu kurallı yapılanma ve dizgede birtakım boşluklar söz konusu olabilir. Dil bilgisel kurallara uygun olmayan ses dizilimleri, sistematik boşluk olarak adlandırılırken gerek ses bilgisel gerekse biçim bilgisel kurallara uygun olduğu halde kullanılmayan sözcüklerin bıraktığı boşluğu ise tesadüfi boşluk (accidental gap) olarak adlandırabiliriz. Türkçede bu tesadüfi boşluklar ses bilgisel boşluk, biçim bilgisel boşluk ve anlamsal boşluk olarak sıralandırılabilir. Evrensel bir kural olduğunu düşündüğümüz Sonorantlık Sıralama Prensibine göre, hecede çekirdek görevinde olan ünlüden önce veya sonra gelebilecek ünsüzler, hiyerarşik bir düzen içindedir. Türkçenin hece yapısına baktığımızda da seslerin hiyerarşik bir sıralama içinde olduğunu görebiliriz.) Sonorantlık derecelerine göre Türkçedeki sesler hakkında daha sonra kısaca bilgi verilecektir.) Türkçe hece içinde çekirdek görevinde olan ünlüden önce sadece bir ünsüze izin verir. Sırpçadan dilimize geçen kral kelimesinde, çekirdek görevinde olan ünlüden önce iki ünsüz vardır ve bu kelime Sonorantlık Sıralama Prensibinin evrensel yapısına uygun olmasına rağmen Türkçenin uyguladığı yerel Sonorantlık Sıralama Prensibine uygun değildir. İşte bu kuralın evrensel yapısını Türkçeye yansıtamaması ses bilgisel boşluğa örnek olarak verilebilir. Türkçe olan sarp kelimesininse Arapça harp kelimesiyle aynı hiyerarşik düzen içinde olduğu açıkça görülür. Türkçe bu kelimeyi kendi ses yapısına uygun olduğu için hiçbir değişiklik yapmadan bünyesine dahil etmiştir. Keza tarp karp gibi şu anda mevcut olmayan kelimeler ihtiyaç dahilinde kullanılmaları gerekirse veya bu kelimeler herhangi bir dilden alıntı yapılsa, halihazırda yerleri mevcuttur. Türkçe eklemeli bir dildir, isim veya fiil gövdelerine yapım eki getirilerek yeni kelimeler türetilir. İsimden isim yapan +II/ +IU eki isimlere gelerek isimler ve sıfatlar türetir mutlu ve sevinçli gibi. Bu ekin olumsuzu ise +sIz /sUz ekidir ve olumsuz sıfatlar türetir. Bu ek bir nesne veya kavramda söz konusu özelliğin bulunmadığını gösterir. Bu eki kullanarak mutsuz kelimesini türetebiliriz fakat sevinç ismine de bu eki getirip potansiyel olarak bir sıfat türetililecekken sevinçsiz diye bir kelimenin var olmaması da biçim bilgisel boşluğa örnek olarak verilebilir. Bu bildiride, Türkçede bulunan dilbilimsel boşluklar konusu üzerinde duracağız ve vereceğimiz örnekler dahilinde konuya açıklık getirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, tesadüfi boşluk, ses bilgisi, biçim bilgisi

DİLBİLGİSELLEŞME VE TÜRKÇEDE DİLBİLGİSELLEŞME ÖRNEKLERİ ÜZERİNDE BİR İNCELEME

İsmail ULUTAŞ

Prof. Dr., Siirt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi

Safiye GÜNDÜZ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Siirt Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi,

ÖZET

Dilin gelişme süreci içinde bir sözlükbirimin, sözlük anlamını yitirip biçimbirime dönüşmesidir. Dilbilgiselleşme(grammaticalisation) herhangi bir dilin gramer olarak oluşumu sırasında, düz ve sıralı biçimde, gerçek bir sistem oluşturan, söylenişinde grameri oturmamış kelimeler olarak yalın bir manası olan ancak cümlelerin fonksiyonundan farklı olmayan unsurları için kullanılır. Bir kelime, gramer haline dönüşürse veya sözlük anlamından farklı bir gramatikal kullanım elde ederse dilbilgiselleşme (grammaticalisation) gerçekleşmiş olur, bunun yanı sıra sözcük çoğu zaman manasını kaybederek farklı bir anlam kazanabilir. Dilbilgiselleşme Türkçede terim olarak yaygın değildir. İngilizcede ‘Grammaticalisation’ olarak adlandırılır. Bir söz, kelimenin anlamını yitirip gramerlik bir görev üstlendiğinde dil araştırmacıları hangi özellikleri göstereceği noktasında ortak görüşler sunmuştur. Aşağıdaki maddeler birimin dilbilgiselleşmeyle geçirdiği değişiklikler sonucu edindiği, araştırmacıların ortak fikirde olduğu özelliklerdir:

- 1) Anlamsal karmaşıklığını, işlevsel önemini kaybeder.
- 2) Aynı kategoriye veya dizeye ait olan dil birim üyelerinin sayısı azalır. Örnek olarak edatlar öncesinde fiil ya da isim, sıfat, zarf kategorilerinde iken dilbilgiselleşme sonucu sadece edat kategorisine ait olur.
- 3) Sözcük özelliklerini kaybeder, sözdizim özellik önem kazanır.
- 4) Sözdizim çeşitliliği azalır, artık farklı görevlerde kullanılmaz, cümlede yeri sabitleşir.
- 5) Diğer küçük dil birim üyeleri ile birleşir.
- 6) Belirgin bağlamlarda zorunlu olarak kullanılmaya başlanır.
- 7) Fonetik, biçim- sözdizim ve semantik olarak diğer birimlerle birleşir.
- 8) Fonetik özelliklerini kaybeder .
- 9) Biçim-ses bilimsel durumu şöyle bir gelişme geçirir: Sesbirim> yan birim> farklı birim (Heine ve Reh, 1981,s.67)

Dilbilgiselleşme hangi aşamalarda başlar hangi aşamalarda biter bu bilinmez. Sadece mühim olan bu aşamaların zamanı değildir. Önemli olan şey bu aşamaların süreç boyunca edindiği dilbilgisellik miktarıdır. Dilbilgiselleşme bağımlı ve bağımsız birimlerin birbiriyle olan ilişkilerinden oluşur. Dilbilgiselleşme sözcüklerin değişimi değildir. Dilbilgiselleşme sürecinde anlam, yapı, sese dair bir değişim ve etkileşim sürekli olarak devam etmektedir. Dilbilgiselleşme verilebilecek en bilinen örnek Türkçede kullanılan şimdiki zaman eki olarak kullanılan -yor morfemidir. Bu morfem anlam olarak fiilin belirttiği işin içinde bulunduğumuz zamanda başladığını ve devam etmekte olduğunu bildirir.

Fiile -yor eki getirilerek yapılır. Şimdiki zaman eki süreklilik anlamı taşıdığı bilinmektedir. Şimdiki zaman eki olarak kullandığımız -yor eki yorı_ fiilinin zamanla değişmesi sonucu fiil olmaktan çıkıp şimdiki zaman işlevini ifade eden bir morfeme dönüşmüştür. Türkçede gramatikalizasyona dair -yor şimdiki zaman eki gibi birçok örnek mevcuttur. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Türk lehçelerinde de bu veya buna benzer dilbilgiselleşme örnekleri bulunur. Bu bildiride dilbilgiselleşmenin ne olduğu konusu ele alınacak ve Türkçeden örnekler verilip incelenip değerlendirilecek.

Anahtar Kelimeler: Dilbilgiselleşme, Türkçe, morfoloji, ekleşme, anlambilim

**SOSYAL MEDYADA E-GÜRUHLAR VE LİNÇ KÜLTÜRÜNÜN YÜKSELİŞİ:
INSTAGRAM ÖRNEĞİ****Selver MERTOĞLU**

Atatürk Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, Erzurum

Arş. Gör. Meryem ALTINTAŞ

Dicle Üniversitesi, Diyarbakır

ÖZET

Web 2.0'ın doğuşuyla gelişen, eş zamanlı ve karşılıklı bilgi paylaşımına izin veren sosyal medya kullanıcıları gün geçtikçe artmaktadır. We are social'ın yapmış olduğu çalışmaya göre dünyada 3.484 milyar kişi aktif olarak sosyal medya kullanmaktadır. Toplam dünya nüfusunun yüzde 45'ini oluşturan bu popülasyon sosyal medya kullanıcılarının yoğunluğunu gözler önüne sermektedir. We are social'ın Türkiye ile ilgili verilerine göre ise toplam 52.00 milyon kişi sosyal medyada aktif olarak yer almaktadır. Bu rakam toplam nüfusun yüzde 63'ünü oluşturmaktadır. Uzakları yakın eden yeni medya platformlarında kullanıcı sayısının artmasıyla birçok etik ihlaller de ortaya çıkmıştır. Bu ihlallerin en önemlilerinden biri ise dijitalleşmiş şiddettir. E- gruplar olarak nitelendirilen sosyal medya kullanıcıları, bu mecralar vasıtasıyla ötekileştirdikleri farklı dil, din, cinsel kimlik, sosyo-ekonomik seviyedeki kişileri aşağılayarak linç etmektedirler. Fiziksel görünümünü yitirmiş olan günümüz sembolik şiddetine maruz kalan sosyal medya kullanıcısı psikolojik ve toplumsal birçok problemle karşı karşıya kalabilmektedir. Öyle ki sosyal medya linçinin intihara sürüklediği vakalar da yaşanmaktadır. Sağduyunun yitimiyle beraber sosyal medya kullanıcıları anonimliğin de vermiş olduğu rahatlıkla nefretlerini dışa vurmaktadır. Bu çalışmada sosyal medya aracılığıyla yükselen linç kültürünü ortaya çıkartmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda en çok kullanılan sosyal medya mecralarından, Instagram araştırma yapmak için uygun görülmüştür. Araştırmanın örneklemini belirlerken sosyal medya analiz programlarından BoomSocial kullanılarak, Instagram'da en çok takipçiye sahip ilk on ünlü ve ilk on siyasetçi seçilmiştir. Ünlüler kategorisinde yer alan Instagram kullanıcıları şöyledir: Nusret, Mesut Özdi, Burak Özçivit, Murat Boz, Hande Erçel, Hadise, Fahriye Evcen Özçivit, Demet Akalın, Serenay Sarıkaya, Neslihan Atagül Doğulu. Siyasetçiler kategorisinde ise Recep Tayyip Erdoğan, Muharrem İnce, Süleyman Soylu, Ahmet Davutoğlu, Berat Albayrak, Ziya Selçuk, Devlet Bahçeli, Meral Akşener, Kemal Kılıçdaroğlu, Ekrem İmamoğlu ve Abdullah Gül bulunmaktadır. Seçilen kullanıcıların hesaplarında bir aylık zaman diliminde yaptıkları paylaşımların altında bulunan yorumlarıçerik analiziyle incelenerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Linç Kültürü, E-Güruhlar, Sosyal Medya, Instagram

ÜNİVERSİTE WEB SİTELERİNİN HALKLA İLİŞKİLER BAĞLAMINDA KULLANIMINA YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

Arş. Gör. Meryem ALTINTAŞ

Dicle Üniversitesi, Diyarbakır

Selver MERTOĞLU

Atatürk Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, Erzurum

ÖZET

İnternet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte insanlar arası iletişim daha hızlı gerçekleşirken kurum ve kuruluşlar da tanıtımlarını yapmak ve olumlu imaj oluşturmak adına birtakım olanaklara sahip olmuşlardır. Özellikle web siteleri kurum kimliğini internet ortamında iyi şekilde yansıtmada önemli bir araç olarak görülmektedir. Üniversiteler de kurdukları web siteleri ile halkla ilişkiler faaliyetlerini daha işlevsel ve daha etkili yürütebilmektedirler. Böylelikle kurumsal imaj oluşturma ve geliştirme noktasında halkla ilişkilerin önemli katkıları göz önünde bulundurulmaktadır. Bu araştırma bir kurumun tanıtımının yapılmasında büyük rol oynayan web sitelerinin üniversiteler tarafından nasıl kullanıldıklarını ortaya koyabilmek adına yapılmıştır. Teknolojinin her geçen gün hızla gelişmesiyle birlikte web sitesi tasarımlarının genişleyerek birçok konuda kullanıcılarına içerik sunabildiği günümüzde üniversite web sitelerinin daha işlevsel olması beklenmektedir. Bu bağlamda araştırma, Doğu Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki devlet üniversitelerini kapsamı ve söz konusu üniversitelerin 2018 yılındaki web sitelerini halkla ilişkiler bağlamında incelemesi nedeniyle önemli görülmüştür. Bu kapsamda Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi'nde 14 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 9 olmak üzere toplamda 23 devlet üniversitesinin web sitesi halkla ilişkiler açısından incelenerek elde edilen veriler tablolar eşliğinde değerlendirilmiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan üniversiteler şöyledir: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi, Ardahan Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Batman Üniversitesi, Bingöl Üniversitesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Hakkâri Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Iğdır Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Munzur Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Siirt Üniversitesi, Şırnak Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Çalışmada üniversite web sitelerinin halkla ilişkiler açısından kullanımını belirleyebilmek amacıyla bir kodlama cetveli oluşturulmuş ve sonrasında verilerin analizinde SPSS 18 paket programından yararlanılmıştır. SPSS 18 programı aracılığı ile elde edilen veriler oluşturulan tablolarda sayısal olarak ifade edilerek değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: İnternet, web siteleri, halkla ilişkiler, kurum kimliği

TELEVİZYON İÇERİĞİNİN GENLEŞMESİNDE BLU TV ÖRNEĞİ**Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Erdal**

Harran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Sinema TV Bölümü

ÖZET

Televizyon anlatısı, zaman içinde izleyicideki dönüşüm ile koşut bir çizgide ilerlemiştir. Dijital ortamda yayın yapan platformlarla birlikte, anlatı yani televizyon içeriği, artık parçalanmış izleyiciyi içeriğe bağlamak amacıyla farklı nitelikler kazanmış; televizyon endüstrisi ise bu duruma adapte olmak için yeni stratejiler geliştirmek durumunda kalmıştır. Dijital yerliler olarak adlandırılan ve dijitalleşmeyi kendilerinden önceki izleyici kitlesinden farklı biçimde deneyimlemekte olan niş izleyici, anlatı yapısındaki dönüşümü tetikleyen izleme deneyimleri ve alışkanlıkları sonucunda dijital platform yayıncılığında gençleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Günümüzde medya endüstrisi, ağ iletişimi platformlarının verdiği imkanlar sayesinde medya içeriğini biçimlendiren, paylaşan, yeniden çerçevelendiren tüketicilerin gücü ile dolaşıma girer. Stüdyolar artık hayran aktiviteleri karşısında hayranlarla savaşmak yerine onlarla işbirliği yapma yolunu seçmişler, hayranların yorumlarını ve diğer paylaşımlarını, fikir elde etmek için kullanmaya başlamışlardır. Bunun anlamı ürün tüketiminin pasif olmaktan çıkmasıdır (Gordon ve Lim, 2016, s302). Bu çalışma, Blu TV izleyicilerinin hangi içeriklere bağlanma geliştirdikleri sorusundan yola çıkarak, “Sıfır Bir” “Masum” gibi yerli yapımların anlatı yapıları, izleyicilerin yapım ve platform ile kurdukları etkileşim (Youtube) üzerinden değerlendirmektedir. Dijitalleşme ile birlikte medya içeriğinin ve anlatısının uğradığı değişim ve bu değişimde izleyicinin rolü, dijital etnografi ve dijital görüşme yöntemleri kullanılarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Blu TV, Dijitalleşme, Niş İzleyici, Medya Anlatısı**Kaynaklar**

Gordon, I. ve Lim, S. S. (2016). Introduction to the Special Issue “Cultural Industries and Transmedia in a Time of Convergence: Modes of Engagement and Participation”. The Information Society, Cilt 32 Sayı 5, 301-305.

ÇAĞDAŞLAŞMA YOLUNDA YAPILAN HARF DEVRİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Nevzat NARÇİÇEK

Diyarbakır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Personeli,
İnönü Üniversitesi Siyaset Bilimi ve

Kamu Yönetimi ABD, Siyaset ve Sosyal Bilimler BD Doktora Öğrencisi. Malatya, Türkiye

Hasan AKAY

Adıyaman Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Personeli,
Kırıkkale Üniversitesi Siyaset Bilimi ve

Kamu Yönetimi ABD Doktora Öğrencisi. Kırıkkale, Türkiye

ÖZET

Osmanlı Devletinin inkırazı ile birlikte “Doğuya Veda” zihniyeti ile Türkiye yeni bir oluşum sürecine girmiştir. Türkiye sosyal değişimin yanı sıra siyasal ve ekonomik olarak bir değişim ve dönüşüm yaşamıştır. İnkılaplar ile gerçekleştirilen bu değişim ve dönüşüm bir devlet inşası olduğu kadar aynı zamanda ulus inşası manasını da ihtiva ediyordu. Bu kapsamda yapılan en önemli değişiklik ise yaklaşık bin yıl kullanılan Arap alfabesinin/Kur'an alfabesinin terkedilerek yerine Latin alfabesinin getirilmesidir. Yapılan bu değişiklikten gaye ise Muasır medeniyetler seviyesine çıkmaktı. Bu amaç ile birlikte alfabe değişikliği ileri medeniyet tanımına ulaşmak için bir araç iken, geri kalmışlığın sembolü olarak toplumsal hafızaya kodlanan Arap alfabesi arasındaki ilişki hep tartışıldı ve tartışılacaktır. Bu kapsamda, çalışmamızda Arap alfabesinden Latin alfabesine geçişin bir becayiş mi yoksa tarihsel bünyenin yenilenmesi mi ile ilgili yapılan tartışmalar irdelenerek söz konusu bu değişikliğin çağdaşlaşma ile olan ilişkisi değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alfabe, Değişim, Çağdaşlaşma.

SİNEKLİ BAKKAL ROMANINDA TARİHİ ARKA PLAN

Dr. Mustafa Yiğitoğlu

Dicle Üniversitesi Z.G. Eğitim Fakültesi

ÖZET

Edebî eserler, zengin muhtevalarıyla bireysel ya da toplumsal birçok konunun okura ulaşmasında etkin bir rol oynar. Yazar ya da şair, duygu ve düşünce dünyasının ekseninde önem arz eden meseleleri, eserinde öncelikli olarak ele alır. Bu hususlar, bazen toplumun tamamını doğrudan etkileyen tarihî bir vaka olabileceği gibi bazen de sıradan insanların duyguları ya da davranışları da olabilir. Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı için önemli romanlardan biri olan Sinekli Bakkal, bireysel konuların yanı sıra tarihî bir arka plana da sahiptir. Halide Edip, bir yandan roman kahramanı Rabia'nın yaşam serüvenini anlatırken diğer yandan II. Abdülhamit dönemine dair bazı toplumsal hadiselerle değinir. 1935 yılında kaleme alınan romanda zaman, Sultan II. Abdülhamit'in iktidarda olduğu yıllardır. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle son bulan roman, yaklaşık yirmi beş yıllık bir zaman dilimindeki vakaları konu edinir. Osmanlı Devleti'nin son dönem padişahlarından olan Sultan II. Abdülhamit, ölümünden yıllar sonra bile hakkındaki tartışmaların son bulmadığı bir padişaktır. Onun iktidarına ve icraatlarına dair birbirinden tamamen zıt muhtelif fikirler ve görüşler beyan edilir. Bazı araştırmacılar, II. Abdülhamit'i "Ulu Hakan" olarak nitelendirirken bazı araştırmacılar da onun dönemini "istibdat devri" olarak yorumlar. Otuz üç yıllık iktidarıyla II. Abdülhamit, bir yandan siyaset ve tarih disiplinleri için araştırma konusu olurken diğer yandan edebî eserlerde de kendine yer bulur. O; siyasi hamleleriyle, yönetim anlayışıyla, dinî hüviyetiyle, tutkularıyla, şahsi özellikleriyle edebî metinlerde değişik yoğunlukta ele alınır. Tarihî arka planında II. Abdülhamit dönemi olan Sinekli Bakkal romanında olay örgüsü yer yer dönemin politik uygulamalarıyla kesişir. Roman kahramanları, dönemin iktidarının temsilcileri tarafından baskı görür, gözaltına alınır ya da sürgün edilir. Halide Edip, zaman zaman roman kahramanlarını konuşturarak siyasal atmosferi açıklamaya çalışır. Bu bildiride Sinekli Bakkal romanının tarihî arka planı ele alınmış, dönemin politik uygulamalarının romanda ne şekilde vuku bulduğu ve bunun roman kahramanlarına nasıl yansıdığı incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinekli Bakkal romanı, II. Abdülhamit, tarih.

ALIMLAMA ESTETİĞİ VE FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL’İN “ALİ” ŞİİRİ

Dr. Mustafa Yiğitoğlu

Dicle Üniversitesi Z.G. Eğitim Fakültesi

ÖZET

Sanat eserinin doğuşunun ya da üretiminin kaynakları sorunsalının yanında eserlerin anlam kazanması ya da yorumlanması da araştırmacılar ve düşünürler tarafından ciddi bir problem olarak görülür. Meydana getirilen eserin, muhatabı tarafından nasıl algılandığı ve hangi sonuçlara ulaşıldığı çeşitli disiplinlere göre açıklanmaya çalışılır. Bu bağlamda edebî eserlerin de anlamlandırılması konusu tartışılabilir. Edebî eserlerinin incelenmesi çeşitli kuramlara göre ele alınır. Bunlardan bir kısmı, doğrudan eserle ilgilenir ve diğer değişkenleri ikinci plana atar. Rus biçimciliği, yapısalcılık ve yeni eleştiri kuramlarına göre merkezde olan ve incelenmesi gereken eserin kendisidir. Diğer taraftan tarihsel, sosyolojik ve Marksist kuramlar, eserin meydana geldiği toplumun yapısını ve tarihsel şartları dikkate alır. Bu yaklaşımların yanında, okuru merkez alan ve edebî eserlerin anlamlandırılmasında okurun yetkinliğini önemseyen alımlama estetiği kuramı da mevcuttur. Alımlama estetiği, metni anlamlandırmada yazarı ve eseri arka plana atarak okura odaklanır. Bu kurama göre okur, edilgen bir yapıdan sıyrılır ve işlevsel bir konuma geçer. Metni anlamlandırma, eserin ve yazarın kastettiğinin ötesinde okurun zihin dünyasında gerçekleşen bir eylemdir. Dolayısıyla aynı metinden farklı anlamlar çıkarılabilir. 1960 sonrasında ortaya çıkan bu yaklaşımın başlıca temsilcileri Wolfgang Iser, Hans-Robert Jauss ve Stanley Fish’tir. Cumhuriyet devri şairlerinden Faruk Nafiz Çamlıbel, Anadolu’yu yakından tanıma imkânı bulur ve memleket edebiyatı kapsamında eserler kaleme alır. Han Duvarları, Çoban Çeşmesi, Memleket Türküleri bu doğrultudaki eserlerindendir. Şairin “Ali” isimli şiiri de Anadolu’nun herhangi bir kasabasında vuku bulması muhtemel bir olayı konu edinir. Birbirini seven iki genç, kendi kaderlerini tayin etmek üzere kaçmaya karar verir. Ancak Ali, yollarının üzerinde pusuya yatmış onları beklemektedir. Şiir, bu kısa zaman kesitinde Ali’nin duygu dünyasını ele alır. Okuru merkeze alan ve metne anlam vermede onu etkin kabul eden alımlama estetiğine göre her okur, metinden hareketle yeni anlamlar ve yorumlar geliştirebilir. Bu bildiride “Ali” şiirinin okur tarafından muhtemel algılarına, anlamlarına ve yorumlarına yer verilmeye çalışılmış ve bunlar, alımlama estetiği kuramı bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Faruk Nafiz, “Ali” şiiri, alımlama estetiği, yorum.

ÂŞIK VEYSELİN HAYATI FİLMİ ÖZELİNDE TÜRK SİNEMASINDA SANSÜR UYGULAMALARINA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Pelin YOLCU 1

1 Öğr.Gör. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Sansür, bir toplumun veya toplum içindeki bir alt grubun bilgi ve görüşlerini aktarmasını sınırlamayı içeren bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç Devlet sansürü, kendi kendine sansür, yerel sansür, karma sansür şeklinde işlemektedir. Sinemanın kitleler üzerindeki etkisi anlaşılmaya başlanınca sinema filmleri için çeşitli düzenlemeler getirilmiştir. Fransa ve ABD gibi sinemadaki öcü ülkelerde de bu düzenlemeler görülmektedir. Sinemanın Türkiye'ye gelmesiyle birlikte Türk sinemasında da sansür uygulamaları görülmektedir. Osmanlı döneminden başlayarak Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar Türk sinemasında çeşitli sansür uygulamaları görülmektedir. Türk sinemasında ki birçok yönetmen sansürün belirlediği kriterlere uygun olmayan filmler çektikleri için sansür kuruluyla ciddi çatışmalar yaşamıştır. Bu çatışmaları daha ilk filmiyle yaşayan yönetmenlerden biride Metin Erksan'dır. Metin Erksan toplumsal gerçekçilik akımının temsilcisi olarak filmlerinde toplumun sorunlarını işlemiştir ve bu nedenle sansür kuruyla sürekli sorun yaşamıştır. Çalışmamızda Metin Erksan'ın; Âşık Veysel'in Hayatı, filmi Toplum Bilimsel Çözümleme yöntemiyle incelenmekte ve bu filmlerin neden sansüre maruz kaldığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sinema, Türk Sineması, Sansür, Toplum Bilimsel Çözümleme Yöntemi, Metin Erksan.

A CRITICAL OVERVIEW OF THE CENSORSHIP IN TURKISH CINEMA: A CASE STUDY OF ÂŞIK VEYSEL'S LIFE MOVIE

ABSTRACT

Censorship is defined as a process that puts limits on the way a society or a sub-group in a society conveys their information and views. This process involves State censorship, censorship of the self, local censorship and mixed censorship. When the influence of the cinema on the masses was noticed, some regulations began to be made for films to be shown at the cinema. Such regulations are observed in countries like France and the USA, which are leading countries in terms of the cinema. With the introduction of the cinema into Turkey, practices of censorship began to be observed in the Turkish cinema, too. Various practices of censorship have been made in the Turkish cinema beginning in the Ottoman Era and from the initial years of the Republican Period to the present. Many directors in the Turkish cinema experienced serious conflicts with the censorship board because they have made films that did not conform to the criteria determined by the censorship board. One of the directors who got involved in these conflicts with his first film was Metin Erksan. As a representative of the social realism, Metin Erksan included problems of the society in his films and therefore constantly experienced problems with the censorship board. In our study, Metin Erksan's films "Minstrel Veysel's Life, were examined using the Sociological Analysis technique and an effort was made to explain why these films were subjected to censorship.

Key words: Cinema, Turkish Cinema, Censorship, Metin Erksan

GİŞE MEMURU FİLMİ ÖZELİNDE GÖSTERGEBİLİMSEL ÇÖZÜMLEME VE ANLAMLANDIRMA

Pelin YOLCU 1

1 Öğr.Gör. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Sinema, hareketli resimlerin birbiri ardına sıralanmasıyla oluşturulan bir anlam üretme aracıdır. Görsel ve işitsel öğelerin birleşimi ile oluşturulan öyküler, göstergeler aracılığıyla bir dil oluştururlar. Göstergeler ve gösterge aracılığıyla tanımlanan nesneler, semantik (anlambilim) bir ilişki içindedirler. Göstergebilimsel çözümleme yöntemi, her sanat dalında olduğu gibi sinemada da üstü örtülü olan göstergelerin ortaya çıkarılmasında kullanılan etkili bir yöntemdir. Göstergelerin ne olduğunun yanında, nasıl olduklarını ve ürettiği yan anlamlar üzerinde duran göstergebilim, bir iletişim dizgesi olan sinema dilinin anlaşılmasına da katkı sağlamaktadır. Roland Barthes'in anlamlandırma yöntemi ile Saussure'un gösterge anlayışının temel alındığı çalışmada, sinema göstergebilimi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda, Gişe Memuru filmi, Barthes'in anlamlandırma yöntemi ile Saussure'un gösterge anlayışı temel alınarak çözümlenmiştir. Filmden belirli sekanslar seçilerek, göstergelerin ürettikleri anlamlar çözümlenmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, göstergebilim ve sinema ilişkisini açıklamak ve bu doğrultuda göstergebilimsel film çözümlerine bir örnek oluşturmaktır.

Anahtar kelimeler: Sinema, Gösterge, Göstergebilimsel Çözümleme,

SEMIOTIC ANALYSIS AND INTERPRETATION: A CASE STUDY OF BOOKING CLERK MOVİE

ABSTRACT

Films, motion pictures created in the order of succession is to produce meaning. Created by a combination of video and audio stories, through indicators form a tongue. Indicators and indicators identified through the objects, semantics (semantics) are in a relationship. Semiotic analysis method, in every branch of art cinema as an implicit indication that it is an effective method used in uncovering. Indication of what happened next, as well as how they are made and produce meanings standing on semiotics, a communication system which contributes to our understanding of cinematic language. Roland Barthes Saussure's index by the method of interpretation of the concept underlying the study has focused on theater semiotics. In this context, Booking clerk movie, Barthes's interpretation methods with Saussure's indicator approach based had been resolved. Selecting specific sequences from the film, they produce meanings of the indicators and is tried to be solved. The purpose of the study, and explain the relationship between semiotics and cinema in this direction is to create an example of semiotic film solution.

Keywords: Cinema, indicator, Semiotic analysis

AÇIK KENT BAĞLAMINDA KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİĞİN ÖNEMİ: İKİ KOZMOPOLİT MERKEZ, KADIKÖY VE MARDİN

Aylin UZUN

Yıldız Technical University

Ayşegül BAYKAN

Prof., Yıldız Technical University

ÖZET

“Kent havası özgürleştirir” anlamına gelen “Stadtluft macht frei” ifadesi, kentin özgürleştirici ve eşitleyici olma işlevlerine vurgu yapmaktadır. “Açık Kent” kavramı, “kapalı kent” karşısında kültürel farklılıklara açık ideal bir şehir tasviri için kullanılmaktadır. Farklı kültürler kentlerde biraraya gelerek farklı kentsel kültürler yaratabildikleri gibi ayrıca haliBhazırdaki kent kültürüne eklenip bir meta-kültür oluşturabilirler. Kültürel çeşitlilik, azınlık gruplar arasında bilgi, hizmet ve ürün alışverişini beslemektedir. Bu noktada, bir kentin kültürel farklılıklar karşısındaki konumu, o kente “kapalı” veya “açık” olma işlevi kazandırmaktadır. “Kapalı kent”in aksine “açık kent”, olasılıklar, belirsizlikler ve muğlak sınırların mekânıdır. “Açık kent”, farklı insanlar arasında, kent deneyimini zenginleştiren yeni unsurların yaratıldığı rastgele karşılaşmalara olanak sağlar. Öte yandan, “kapalı kent”, kamusal alanların kullanımının keskin sınırlarla ayrıldığı tek-fonksiyonlu bir yapıya sahiptir. Bu çalışmada, zengin kültürel mirasları göz önünde bulundurularak, Kadıköy ve Mardin “açık kent” olma işlevleri açısından ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: açık kent, İstanbul, kültürel değişim, Mardin, kapalı kent

THE SIGNIFICANCE OF CULTURAL COMPLEXITY IN THE CONTEXT OF THE OPEN CITY: TWO COSMOPOLITAN HUBS, KADIKOY AND MARDIN

ABSTRACT

“Stadtluft macht frei” statement, which means “City air makes free”, emphasizes the liberating and equating functions of the urban city. “Open city” notion is used as an ideal city, which is open to cultural differences, against “closed city”. As different cultures may create different urban cultures, they may also intermingle with the current culture and create a meta- culture. Cultural complexity feeds the exchange of knowledge, services and goods between minority groups. At this point, a city’s position against cultural differences gives the function of being “closed” or “open” to that city. Contrary to the “closed city”, the “open city” is a place of possibilities, ambiguities, and blurred borders. The “open city” enables random encounters between different people, which creates new elements that enrich the urban experience. On the other hand, a “closed city” has a single-function structure, in which the use of public spaces is limited because of boundaries. In this study, by taking their cultural heritages in consideration, Kadıköy and Mardin will be analysed in terms of their open city functions.

Keywords: Open City, Istanbul, Cultural Exchange, Mardin, Close City

**BATIDA, KUR’AN VAHYİ VE PEYGAMBERLİK
KONUSUNDA SERGİLENEN OLUMSUZ ALGI
(Rudi Paret Örneği)****Maşallah TURAN**

Dr. Öğretim Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi,
Tefsir Bilim Dalı.

ÖZET

Son dönemlerde tanıklık ettiğimiz tartışmalarla yeniden ivme kazanan İslam’ı oryantalizm disiplini ve mantığıyla değerlendirme gayretleri, ister istemez korumaya özen gösterdiğimiz değer yargılarını yakından ilgilendirmektedir. Sahih bir İslam anlayışı için çaba gösterenleri yakından alakadar eden, yararlı kimi yönleriyle birlikte zararlı etkileri de bulunan bu tür çalışmalar, görmezden gelinemeyecek bir mahiyet arz etmektedir. Bilindiği üzere Oryantalizm, geniş anlamıyla Avrupa kültürünün doğuyu yönetmek, siyaset, sosyoloji, psikoloji, ideoloji, bilim, hayal gücü ve benzeri alanlarda, ona yön vermek için kullandığı ileri ölçülerde sistemleştirilmiş bir disiplindir. Bu disiplinin temsilcisi olan ve Müsteşrik olarak adlandırılan Batılı araştırmacılar, istisnalar olmakla birlikte genel itibarıyla, kendi medeniyetlerine ait değerlerin, önkoşulsuz olarak kafalarda egemen olmasını amaç edinmektedirler. Kendi görüş ve kültürel kodları etrafında bir nevi kudsiyet meydana getirerek yaptıkları yorumların, mutlaka uyulması gereken alternatifsiz bir yol olduğu izlenimini vermektedirler. Kendi değerlerini Doğu toplumlarında hâkim kılmak gayretinde olan ve çoğu Yahudi ve Hristiyan din adamlarından oluşan Müsteşrikler; Kur’an, Hadis ve Hz. Peygamber’in hayatı başta olmak üzere hemen hemen her konuya temas eden çalışmalar ve araştırmışlar yapmışlardır. İnsaf sahibi olup da İslâm’ın güzelliklerini ve üstün yönlerini görüp, bunları eserlerinde yansıtmada durumunda kalanlar olmakla beraber, çoğunlukla bu araştırmalarını şüphe davet edici bir üslupla ve bu konularda derin araştırmaları olmayan kimselerin İslâm konusundaki görüş ve inancında ciddi sarsıntılar meydana getirecek tarzda yapmışlardır. Bu arada Müsteşriklerin etkisinde kalan kimi müslüman aydınlar, onların yargıda bulundukları konular bakımından daha gerçekçi, daha doğru olduğu düşüncesine kapılmaktan kurtulamadılar. Çünkü Batılılar, sözümona yanılgiya kapılmalarını engelleyecek bilimsel ve organize yöntemlerle çalışmalarını yapmaktaydılar. Bütün bunlar, sözünü ettiğimiz düşünce sistemiyle ilişkiler kurulması ve ona önkoşulsuz itimad edilmesi sonucunu doğurdu. Bazen kaynaklarımıza dönmenin zorluğu, bazen ilmî çalışmaları çabucak sonuçlandırma isteği dolayısıyla, bazen de dinî kodlarımızda geçerliliği bulunan düşüncelere aykırı bir takım orijinalliklere duyulan özlem nedeniyle sözkonusu itimad giderek yaygınlaştı.

Bu durum gün geçtikçe bir yandan kendimize güvensizliğe yol açarken, öte yandan bizleri, Batılıların ne denli büyük ve erişilmez oldukları noktasında oldukça iyimser düşüncelere de zorlamış oldu. Böyle hassas bir ortamda bize düşen, İslam’a ve onu referans alarak ortaya çıkan öz değerlerimize sağduyuyla yaklaşmak, kimi zaman bir art niyeti barındıran gerçeklikten uzak sığ değerlendirmeler ve tek taraflı yorumlardan uzak durmaktır. Ancak böyle bir yaklaşımla aydın-elit kadromuzun fikirsel olarak çökmediğini, Avrupa karşısında beyinlerin körü körüne teslimiyetçi bir anlayışı benimsemediğini görme imkânına kavuşabiliriz. Diğer türlü Avrupa karşısında müstağriplik kompleksinin bir türlü atılamamış olmasına bağlı olarak toplumun yüksek ideal ve moral değerlerinin yok olmasına ortam hazırlanmış olacaktır.

İşte bu perspektiften hareketle biz, bu çalışmamızda Yirminci asırda İslam’la ilgili araştırmalar yapan meşhur Batılı müsteşriklerden büyük Alman şarkiyatçısı RUDİ PARET’in genel manada İslam’ı algılama özelde ise vahiy ve peygamberliğe bakış biçimini sistematik ve eleştirel olarak değerlendirmeye gayret ettik. Çalışmamızda, Ömer Özsoy’un “Kur’an Üzerine Makaleler” ismiyle R. Paret’e ait derleme ve tercümesini esas aldık. Böyle bir yöntem takip etmekle, Batıda vahiy ve peygamberlik hakkında mevcut olan olumsuz algıyı, somut bir örneklem üzerinden göstererek, konuyu daha gerçekçi bir düzlemde ele alıp değerlendirmeyi gaye edindik.

Anahtar Kelimeler: Oryantalizm, Batı, Avrupa Kültürü, Rudi Paret, Vahiy, Peygamberlik.

**HZ. ÂDEM'İN PEYGAMBERLİĞİ KONUSUNDAKİ TARTIŞMALARIN
KRİTİĞİ****Maşallah TURAN**

Dr. Öğretim Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi,
Tefsir Bilim Dalı.

ÖZET

Son zamanlarda, giderek yaygınlaşmaya başlayan bir tarzda Hz. Âdem'in peygamber olmadığı konusu gündeme getirilmektedir. Bu bağlamda ileri sürülen fikirlerin her zaman art niyet barındırdığını söylemek mümkün görünmemekle birlikte, söz konusu iddiaların arka planının tamamen boş olduğunu zannetmek de çok gerçekçi olmasa gerektir. Başka bir deyimle sözü edilen iddiaların arka planının irdelenmesi, bizce toplumsal bir beklentiye cevap verme konusunda önemli bir eksikliği giderecektir. Günümüzde, bu türden iddiaları daha çok gündeme taşıyan Mustafa İslamoğlu ve Bahaeddin Sağlam gibi kimi yazarlar, insanların, ilk dönemlerde toprakla iç içe hayvanî bir hayat geçirdiği, hayvanî/beşerî dönemden insanî döneme geçişin, uzun bir zaman aldığı varsayımından hareket etmektedirler. Bu savdan hareketle Nuh döneminin, din ve vahyin insanlıkta ilk görüldüğü dönem olduğu neticesine varmaktadırlar. Bu iddia sahiplerine göre Hz. Nuh döneminde bilinç gelişmiş, insanlık vahyi anlayacak seviyeye gelmiştir. Dolayısıyla insanlık içinde Nuh'a kadar beşer peygamber yoktur. Hz. Âdem'in, yaygın olarak kullanılan anlamıyla peygamber olmayabileceğini dile getiren araştırmacılarından birisi de Kuran'da Hz. Nuh'un Toplumsal Islah Çabaları isimli kitabın yazarı Murat Kayacan'dır. O, konu hakkında şöyle bir değerlendirmede bulunmaktadır: "Ahiret sahnelerinden birinin anlatıldığı bir hadiste Nuh için, "Ey Nuh! Sen ilk resulün, (Buhari, Enbiya 3, Müslim, İman 327) denileceği ifade edilir ve buna uygun olarak ilk nebinin Hz. Nuh olduğu söylenmektedir. İdris peygamberin ondan önce peygamberlik görevini yerine getirdiği konusu ihtilaflıdır. Hz. Âdem'in nebiliği, "çocuklarını terbiye" gibi düşünülürse o zaman bu hadisin Kuran ile uyumlu olduğu söylenebilir. "Hâlbuki aynı yazar, başka bir değerlendirmesinde, Hz. Nuh'un şükürü çok olan, her durumda Allah Teâlâ'ya hamd eden bir kul ve Allah Teâlâ'nın seçtiği kimselerden olduğunu belirtir ve şu ayet-i kerimeye atıfta bulunur: "Allah Âdem'i, Nuh'u, İbrahim ailesini ve İmran ailesini seçti ve âlemlere üstün kıldı. " (Al-i İmran 3/33) Yazar, ayeti verdikten sonra şöyle bir çıkarımda bulunur: "Hz. Nuh'un seçilmesi, ona nübüvvet ve risalet verilmesiyle ilişkilidir." Eğer söz konusu ayette bahsedilen seçilme, Nuh için nübüvvet ve risalet verilmesiyle ilişkili ise aynı ayette geçen ve Nuh'tan önce zikredilen Âdem için neden nübüvvet ve risalet verilmesiyle ilişkili olmasın? Aynı ifadede geçen seçilmeyi birisi için peygamberlik delili kabul ederken, diğeri için kabul etmemek bir tutarsızlık anlamına gelmez mi? İşte bu türden gözlemlenebilen tutarsızlıklar ve çelişkilerin kritize edilmesi, irdelenmesi, konunun sağlam bir zeminde ele alınmasına katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âdem, Yaratılış, Beşer, İnsan, Nebî, Resûl.

THE CRITIQUE OF THE DISCUSSIONS THAT DONE ABOUT ADAM'S PROPHETHOOD

ABSTRACT

Lately, in a way that has become increasingly popular, the subject that Hz. Adam is not a prophet is brought to the agenda. Though it is not possible to say that the ideas put forward in this context always have malevolence, it is not too academic to assume that the background of the claims from the beginning is completely empty. In other words, the examination of the background of such claims will meet a very important need in responding to a social expectation. Nowadays, some authors such as Mustafa İslamoğlu and Bahaeddin Sağlam, who are more interested in such claims, act on the assumption that people have had a long period of transition from the animal period to the humankind through an animal life in the first period. Moving from this thesis, they say that the period Noah was "the first time religion and revelation were sent to humans". According to the proponents of this claim, consciousness developed in this period, humanity has come to the level of understanding the revelation. Therefore, there are no prophets in humanity up to Noah. One of the researchers who said that Adam may not be a prophet in general terms is Murat Kayacan, the author of the book titled "Noah's Social Reclamation Efforts in the Qur'an". He considers: "In a passage narrated by one of the stages of the Hereafter, it is said that Noah is the first prophet, and there is debate that the prophet Idris fulfilled his prophethood before Noah. If Adam's prophethood is thought of as "educating his children" it can be said that this information is compatible with the Qur'an. Nevertheless, the same writer, by making a different assessment, says that Nuh is a very sincere person, praised by Almighty Allah, loved by Almighty Allah in all circumstances. Then he quotes the following verse: "God has chosen Adam, Noah, the family of Abraham and the family of the Imran as superior in the world" (El-i Imran 3/33). After giving the verse, he has an inference like this: "The election of Hz. Noah is related to the giving of prophethood". If the election mentioned in the Holy Qur'an is related to the giving of prophethood to Noah, why is not it related to the prophethood given to Adam who mentioned in the same verse before he? The criticism of evaluation of contradictions that can be observed in this way will contribute to a healthy understanding of the subject.

Key words: Adam, Creation, First Man, Human, Prophet, Messenger.

YÖRÜKLÜK KÜLTÜRÜNDE BİR DAYANIŞMA VE EĞLENCE GELENEĞİ: DEVE GÜREŞLERİ

Süleyman ŞANLI

Dr.Öğr.Üyesi., Mardin Artuklu Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü,

Devrim ERTÜRK

Dr.Öğr.Üyesi., Dokuz Eylül Üniversitesi,
Efes Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Deve güreşleri Türkiye'nin Batı Anadolu bölgesinde yaşayan insanların en önemli ve en köklü kültürel eğlencelerinden bir tanesidir. Devenin oldukça uysal bir hayvan olması ve taşımacılıkta insanların işini kolaylaştırabilen özellikleri, deveyi hem konar-göçer Yörük yaşamında hem de hayvan gücü ile taşımacılığın yaygın olduğu yerleşik yaşamda vazgeçilmez kılmıştır. Deve ile yapılan ticari taşımacılık dönemlerinde, konaklama yerlerinde karşılaşılan deve kervanı sahipleri develeri kendi aralarında güreştirmişlerdir. Develerin güreştirilmesi insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen Anadolu'nun batısında develerin güreştirilmesi ve bunun yerel eğlence kültürü ile birleşerek yaygınlaşması yaklaşık iki yüz yıllık bir geçmişe sahiptir. Günümüze gelindiğinde, deve güreşleri artık organizasyon boyutuna gelerek kurumsallaşmaya başlamıştır. Türkiye'de deve güreşleri ağırlıklı olarak Aydın, İzmir, Manisa, Çanakkale, Balıkesir, Antalya, Muğla ve Denizli illerinde yapılmaktadır. Çalışmanın temel verileri bu illerde Yörüklük kültüründen gelen insanlarla yapılan saha çalışmasından elde edilen etnografik mülakat ve gözlemlerden oluşmaktadır. Türkiye'deki deve güreşlerine dair antropolojik ve sosyolojik betimsel analizler yapılarak deve güreşlerinin dayanışmacı ve eğlenme amaçlı işlevi üzerinde durulması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yörüklük, Kültür, Gelenek, Deve Güreşi, Dayanışma, Eğlence

YERLEŞİK YAŞAM SONRASI YÖRÜK KÜLTÜRÜNDE EL SANATLARI VE ZANAATLARI

Devrim ERTÜRK

Dr.Öğr.Üyesi., Dokuz Eylül Üniversitesi,
Efes Meslek Yüksekokulu,

Süleyman ŞANLI

Dr.Öğr.Üyesi., Mardin Artuklu Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü

ÖZET

Yörük kültürü bir anlamda konar göçer yaşam biçimini de ifade etmektedir. Yaylak ve kışlak arasında devam eden göçler sayesinde konar göçer yaşamın dayandığı ekonomik etkinlik ve üretim sürekliliği sağlanmaktadır. Konar göçer yaşam tarzından dolayı Yörük toplulukları arasında geleneksel el sanatları ve zanaatları da yaygın olarak sürdürülmekteydi. Ancak yerleşik yaşama geçiş süreci ile birlikte konar göçer yaşam tarzına bağlı olarak sürdürülen bu sanat ve zanaatların bir çoğu da artık yapılamaz hale gelmiştir. Göç esnasında önemli bir yer teşkil eden devenin zaman içerisinde kullanımdan kalkması develerde kullanılan çul, kolan, koza diye adlandırılan renkli ponponlar ve hatap çanı gibi çanların artık yapılamaz hale gelmesi bunların başında gelir. Aynı şekilde keçe ile yapılan kilim ve halı dokumacılığının da kaybolmaya başlaması bir başka örneği teşkil etmektedir. Modernitenin etkilerinin artması, ulaşım ve teknolojik araçların gelişmesi kültürel bir miras olan konar göçer yaşam biçiminin değişmesine yaşanan bu durumun en büyük sebebi olarak gösterilebilir. Dolayısıyla yerleşik yaşama geçiş sürecinin Yörük kültürü içindeki bir takım geleneksel pratiklerinin yok olmasına yol açtığı ifade edilebilir. Bu çalışmada konar göçer yaşam sonrası yerleşik yaşama geçiş ile birlikte Yörük kültüründe kaybolmaya yüz tutan geleneksel el sanatları ve zanaatlarının neler olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır. Artık yapılamaz noktasına gelen ve dokumacılık faaliyetinin işlevini yitirmesi ile birlikte keçi/koyun kılının eğrilmesi, kara çadır örtüsünün dokunması, deve örtüsü, deve çuvalı ve havut gibi kaybolmak üzere olan geleneksel el sanatları ve zanaatlarının ele alınması amaçlanmaktadır. Nitel araştırma verilerine dayanılarak hazırlanan bu çalışmada konar göçer yaşamı sürdüren ailelerle ve yerleşik hayata geçmeyi tercih eden Yörükler ile derinlemesine mülakatlardan elde edilen veriler kullanılmıştır.

Anahtar Kavramlar: Yörük, Kültür, Modernite, Yerleşik Hayat, El Sanatları, Zanaat

ALİYA İZZETBEGOVİÇ’İN ESERLERİNDE BATI, HRİSTİYANLIK VE HZ. İSA

Dr. Öğrt. Üye. İlbey DÖLEK
Hatay MKÜ İlahiyat Fakültesi,

ÖZET

Aliya İzzetbegoviç, her ne kadar bir “kral” olarak görülme de Bosna savaşında verdiği mücadeledeki önderliğinin yanı sıra barışçıl bir politika ile “üçüncü bir yol” için verdiği entelektüel çabası onun “bilge” bir şahsiyet olduğunu gösterir. İzzetbegoviç’in dini meseleleri gençlik yıllarında arkadaşlarıyla kurduğu “Genç Müslümanlar” adlı dernekte tartıştığı ve fikirlerin eyleme dönüşmesi için erken yaşlarda mücadele ettiği görülür. Önce yaşadığı coğrafyayı sonra da bütün İslam dünyasını değiştirme idealine sahip olan İzzetbegoviç’in yaşamı kadar eserleri de bizler için önemlidir. Eserleri arasında; İslam Deklarasyonu, Doğu Batı Arasında İslam, Özgürlüğe Kaçışım, Tarihe Tanıklığım ve Konuşmalar yer alır. Eserlerinde genellikle Hegelci bir yaklaşımla Doğu ile Batı’yı, İslam ile diğer dinleri (Yahudilik ve Hristiyanlık) ve Hz. Muhammed ile Hz. Musa ve Hz. İsa’yı karşılaştırdığı görülür. İzzetbegoviç özellikle “Doğu Batı Arasında İslam” ve “İslam Deklarasyonu” adlı çalışmalarında Batı Medeniyeti, Hristiyanlık ve Hz. İsa’ya geniş bir yer ayırmıştır. Bugüne kadar İzzetbegoviç’in hayatını ve eserlerini konu alan birçok kitap, makale ve tez yazılmış, belgesel filmleri yapılmıştır ancak onun diğer dinlerden özellikle Hristiyanlık ve Hz. İsa ile ilgili bölümleri hakkında bir çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Bu tebliğ çalışmasında “Bilge Kral” olarak tanınan Aliya İzzetbegoviç’in eserlerinde Batı, Hristiyanlık ve Hz. İsa ile ilgili ortaya koyduğu görüş ve düşünceleri analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Aliya İzzetbegoviç, Din, Hristiyanlık, Hz. İsa, Mesih.

CEMİL MERİÇ’İN ESERLERİNDE BATI, HRİSTİYANLIK VE HZ. İSA

Dr. Öğrt. Üye. İlbey DÖLEK

Hatay MKÜ İlahiyat Fakültesi

ÖZET

‘Bir fikir işçisi’ ve ‘Bir mabed işçisi’ olarak Cemil Meriç (1916-1987) bu ülkenin en önemli aydınları arasında yer alır. Trajik bir yaşam öyküsüne sahip oluşu onun hayatında kitaplara kaçışın bir nedenidir. Kitaplarla geçen ömrünün bir kısmını görme yetisinden yoksun geçirmiştir ancak Meriç’te okumak, vazgeçilmez bir tutku olarak karşımıza çıkar. Meriç, bağımsız düşünebilen ve Doğu ile Batı arasında arafta kalmış entelektüel bir kişiliktir. Onun eleştirileri, tespitleri ve analizleri bugün Türk akademisyasına ışık tutmaktadır. Meriç’in dünya edebiyatının önemli isimlerinden Balzac’ın “Altın Gözlü Kız” (1943) ve Hugo’nun “Hermani” (1948) adlı eserlerini çevirmesinin yanı sıra önemli telif eserleri de bulunmaktadır. Bu eserler arasında Bu Ülke (1974), Journaller (1992/94), İlk Sosyalist İlk Sosyolog Saint Simon (1967), Sosyoloji Notları ve Konferansları (1993), Umran’dan Uygarlığı (1974) ve Mağaradakiler (1978) bulunmaktadır. Meriç kitapların dışında 1970’lerde Hisar, Orta Doğu, Türk Edebiyatı, Doğuş, Köprü, Gerçek gibi dergilerde Batı’ya yönelik analizlerde bulunur. Örneğin, Hisar dergisinin 72. sayısında “Batı Çıkmazı” adlı başlıkla Osmanlı’yı ve Batı’yı ele alır. Yine, Hisar’ın başka bir sayısında “Asya, Avrupa” başlıklı yazısında Doğu – Batı sorununa değinir. Meriç’in eserleri akademik anlamda tezlere ve kitaplara konu olmasının yanı sıra Meriç’in hem aydın kişiliği hem de entelektüel anlamda düşünceleri bilimsel toplantılarda sıklıkla tartışılmıştır. Ancak, Meriç’in edebi kişiliği ve görüşlerinin yanı sıra hem teolojik hem de tarihsel bağlamda onun Batı ve Hristiyanlık dinine ve Hz. İsa’ya yönelik görüşleri müstakil olarak ele alınmamıştır. Bu tebliğde bir Türk aydını olarak Cemil Meriç’in eserlerinde Batı, Hristiyanlık ve Hz. İsa ile ilgili görüşleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Cemil Meriç, Din, Hristiyanlık, Batı, Hz. İsa, Kültür

**LİYÂKAT ESASLI DEVLET YÖNETİMİNDE ENDERÛN MEKTEBİNİN ROLÜ
THE ROLE OF THE ENDERUN SCHOOL'S ON THE PRINCIPLE OF MERIT
IN STATE MANAGEMENT**

Ali YILDIRIM

Ardahan Üniversitesi, İ.İ.B.F.,
SBKY Bölümü, Dr. Öğr. Üyesi

ÖZET

Kamu hizmeti faaliyetinde gerekli olan personel ihtiyacının ve özellikle üst düzey yöneticilerin devlet tarafından eğitilmesi ve geliştirilmesi daha önce kurulan Türk devletlerince benimsenmiş ve Osmanlı Devleti de bu sistemi geliştirerek uygulamıştır. Söz konusu sistemi işleten kuruluş Enderûn Mektebi olarak isimlendirilmiştir. Devlet yönetimi konusunda belli bir eğitim sistemi ile yetiştirilen kişilerin yönetim kademelerinde görev almaları, söz konusu sistemin ve kuruluşun varlığının en önemli göstergesi olmuştur. II. Murad zamanında kurulan ve Fatih Sultan Mehmed Han zamanında geliştirilerek kurumsallaştığı bilinen Enderûn Mektebi, kültürel, sanatsal, politik ve askeri alanlarda gösterilen eğitim faaliyetleri ile çeşitli kademelerde yönetici yetişmesi adına devlet yönetimine katkılar sunmuştur. Diğer taraftan devlet yönetiminde görev almaları üzere yetiştirilen kişilerin yönetimde belirli bir yeterliliğe ve ehliyete sahip olup olmadıkları konusunda da devlete yardımcı olmuştur. Yönetim faaliyetinin gerçekleştirilmesinde liyakatin önemli bir ilke olduğu bilinmektedir. Çünkü tarihsel açıdan bakıldığında liyakat esasıyla yönetim sergileyen devletlerin başarıya ulaştıkları, liyakat sisteminin önemsenmemesi ya da bozulmasıyla bazı yönetimlerin ortadan kalktıkları dahi görülmektedir. Enderûn Mektebi ve sistemi bozulana kadar Osmanlı'da yönetim kademesinde görev alacak kişilerin söz konusu görevleri yerine getirebilme yeterliliğinin önceden belirlenebilmesine olanak sağlaması açısından önemli bir yere sahip olmuştur. Liyakat esaslı bir yönetimin sergilenmesinde Enderûn Mektebi'nin rolü üzerinde durulan bu çalışmada Enderûn Mektebi ile liyakat ilişkisi incelenmiş ve liyakatin sağlanmasında Enderûn Mektebi'nin önemli görevleri üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Devlet Yönetimi, Liyakat, Enderûn Mektebi.

ABSTRACT

The training and development of the personnel needs and especially the senior executives required by the public service activities have been adopted by the established Turkish states and the Ottoman State has developed and implemented this system. The institution that operates the system in question is by called Enderûn School. The fact that the people who are trained with a certain education system in the administration of the government has taken a role in the management levels is the most important indicator of the existence of this system and organization. Enderun School, which was founded in the time of Murad and was known to be institutionalized in the time of Fatih Sultan Mehmed Han, contributed to the administration of the state in order to educate managers in various levels with the educational activities shown in cultural, artistic, political and military fields.

On the other hand, it has also helped the state to determine whether the people who are trained to take part in governmental levels have a certain competence in management. It is known that merit is an important principle in carrying out management activities.

Because from the historical point of view, it is seen that the states that are performing the administration on the basis of merit have achieved success, and some of the administrations have disappeared due to the ignorance or disruption of the merit system. Until the School of Enderun and its system were broken down, it had an important place in order to enable the persons who will work in the management level in the Ottoman to determine the adequacy of fulfilling these tasks. In this study, which emphasized the role of Enderun School in the display of a merit-based management, the relationship of merit with the Enderun School was examined and it was concluded that the Enderun School assumed important tasks in achieving the merit.

Keywords: State Management, Merit, Enderûn School.

**“TÜRKİYE’DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SORUNU” KONUSUNDA RASTGELE
TARANAN YAYINLAR ÜZERİNE DOKÜMAN ANALİZİ*****Öğrenci Aliye Hilal Cevher**

Dicle Üniversitesi

**Öğrt. Görv. Ahmet Yusuf Cevher

Ardahan Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada alanyazında “Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu”nun işlendiği rastgele seçilmiş akademik çalışmaların doküman analizi ile incelenerek değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ülkemizde öğretmen yetiştirme sorununa yönelik yapılan yayınların hangi bağlamlarda ne tür yöntemler (araştırma metodu, örneklem, vs.) kullanılarak gerçekleştirildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. “Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu” konusunda Türkiye’de yayımlanan akademik yayınları incelemek amacıyla nitel araştırma deseniyle yürütülen bu çalışmada, doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. “Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu” konusunda Türkiye’de yayımlanan akademik yayınların içeriği bu çalışmanın temel amacı olduğundan bu yol tercih edilmiştir. Araştırmanın evrenini “Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu” konusunda Türkiye’de yapılan akademik yayınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise bu kapsamda, Türkiye’de yayımlanan yayınlar arasından araştırmacı dışında 5 ayrı araştırmacı ile eş zamanlı rastgele seçilmiş makaleler oluşturmaktadır. Toplamda 86 adet makale ve bildiri değerlendirilmeye alınmış, yayınların derlenmesi için, sırası ile tarama ve seçme kriterlerinin belirlenmesi, tarama süreci ve analiz sürecinden oluşan üç aşamalı bir yöntem izlenmiştir. Araştırma sürecinde yayın taramaları araştırmacının dışında 5 ayrı araştırmacı ile eşzamanlı ve 3 ayrı defa tekrarlanarak gerçekleştirilmiştir. Her tarama sonrasında araştırmacılar bir araya gelerek ulaşılan yayınları birbirleri ile paylaşmış, çakışan yayınlar elenmiş, geri kalan yayınların içeriği hakkında, “Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu” konusunda bir uzmanın nezaretinde tartışılmıştır. Tartışmanın her aşamasında uzman görüşü alanmış, yayınların içerikleri bu görüşler doğrultusunda incelenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile derinlemesine incelenerek “Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu” konusunda yoğun olarak makale düzeyinde yayınlar çalışıldığı görülmüştür. İncelenen yayınların tümünde kullanılan dil Türkçe’dir. “Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu” en yoğun 2017 yılında çalışılmıştır. İnönü Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi bu konuyu en fazla çalışan kurumlardır. Bu konuda en fazla MEB yayın yapmıştır. Yayınlarda yoğunlukla öğretmen adayı örneklem grubu olarak tercih edilmiş ve örneklem büyüklüğü 8 ile 2088 arasında muhtelif rakamlarda kullanılmıştır. Araştırmacılar yayınların büyük çoğunluğunda nitel araştırma yöntemlerinden yararlanmıştır. Araştırma deseni olarak en fazla betimsel desen kullanılmıştır. İncelenen yayınlarda, alan dışı 2 mesleklerden pedagojik formasyon ile öğretmen devşirilmesi, eğitim fakültelerine öğrenci alım kriterlerinin nitelikli öğretmen yetiştirmeye elverişli olmaması, eğitim fakültelerinde uygulanan öğretim programının kuramsal olması (uygulamadan yoksun olması), öğretim elemanlarının akademik açıdan yetersiz oluşu, üniversiteler ile MEB arasındaki eşgüdüm eksikliği en sık değinilen öğretmen yetiştirme sorunları olarak saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler :Öğretmen Yetiştirme Sorunu, Doküman Analizi.

TÜRKİYE’DE KULLANILAN BİLİŞSEL ZORLUK ÖRNEKLERİ

*Öğrenci Aliye Hilal Cevher

Dicle Üniversitesi

**Öğrt. Görv. Ahmet Yusuf Cevher

Ardahan Üniversitesi

ÖZET

Alan yazında “challenge” olarak bilinen, Türkçede ise “meydan okuyucu” veya “bilişsel zorluk” olarak karşılık bulan üst düzey düşünmeyi tetikleyici faktörler; eğitim sürecinde kullanılması için tasarlanmış; bireyin üst düzey düşünme dinamiklerini harekete geçiren, ufkunu açan, bilimsel yaratıcılık düzeyini arttıran, bireyi üzerinde çalıştığı iş ile ilgili yüksek düzeyde motive eden, farklı perspektiflerden düşünmeye iten, ekstra efor sarf etmesini sağlayan, bireyin kendi sınırlarını aşmasına yol açabilecek her türlü durum, veri veya problemidir (Gross, 2004; Coates, 2006; Powers, 2008; Taber, 2010; Cho and Lin, 2011). Bu araştırmanın amacı Türkiye’de çalışılmış bilişsel zorluk örneklerini bir araya toplamaktır. Ülkemizde yapılan araştırmalarda bilişsel zorluk oluşturmada kullanılan unsurların derlendiği bu çalışma nitel olarak yürütülmüştür. İçerik çözümlemesi ile derinlemesine inceleme yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de yayımlanan makale, bildiri ve tezler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise bilişsel zorluğun çalışıldığı 1 doktora tezi, 1 yüksek lisans tezi ve 1 sözlü bildiri oluşturmaktadır. İncelenen çalışmalarda araştırma desenleri, bilişsel zorluk olarak kullanılan materyaller, zorluğun ne amaçla kullanıldığı, nasıl kullanıldığı ve etkileri derinlemesine analiz edilmiştir. Buna göre çalışmalar deneysel desende olup, araştırmaların ikisi nicel, biri de nitel olmak üzere muhtelif şekillerde tasarlanmıştır. İncelenen çalışmalarda bilişsel zorluk olarak anomalik durumlar, bilim kurgu hikâyeleri, metin ve videolara yapılan müdahaleler sonucu oluşan senaryolar kullanılmıştır. Bilişsel zorluklar bilimsel yaratıcılık, üst bilişsel kararlar ve bilişsel çaba üzerindeki etkisini saptamak amacıyla kullanılmıştır. Anomalik durumlar argümantasyon ile iki aşamalı olarak öğrenciye sunulmuş ve tartışılması istenmiştir. Bilim kurgu hikâyeleri üç aşamada üç ayrı hikâyenin örneklem grubuna sunulması şeklinde kullanılmıştır. Bilgisayarlı ortamda metin ve videolara yapılan müdahaleler sonucu oluşan senaryolar ise bir bilgisayar laboratuvarında katılımcının tüm işlemlerini kaydedecek şekilde tasarlanarak veri toplanmaya çalışılmıştır. Anomalik durumların bilişsel zorluk olarak kullanıldığı çalışmada bilimsel yaratıcılık düzeyini pozitif yönde etkilediği rapor edilmiştir. Bilim kurgu hikâyelerinin de aynı şekilde bilimsel yaratıcılık düzeyini geliştirdiği aktarılırken, bilgisayarlı ortamda metin ve videolara yapılan müdahaleler sonucu oluşan senaryoların öğrenmeyi ve üst bilişsel kararları pozitif yönde etkilediği rapor edilmiştir.2

Anahtar sözcükler: Challenge, bilişsel zorluk, meydan okuyucu.

Kaynakça:

- Cho, S. and Lin, C., (2011). Influence of family processes, motivation, and beliefs about intelligence on creative problem solving of scientifically talented individuals, *Roeper Review*, 33, 46–58.
- Coates, D., (2006). Science is not my thing: Primary teachers' concerns about challenging gifted pupils, *Education*, 34, 49–64.
- Gross, M. U. M. (2004). *Exceptionally gifted children* (2nd ed.). London: RoutledgeFalmer.
- Powers, E. A. (2008). The use of independent study as a viable differentiation technique for gifted learners in the regular classroom. *Gifted Child Today*, 31(3), 57-65.
- Taber, K. S., (2010). Challenging gifted learners: general principles for science educators; and exemplification in the context of teaching chemistry. *Science Education International*, 21 (1), 5-30.

**“HEYETİ SABİKAI KONSTANTİNİE” ADLI ESERE GÖRE KARAMANLI
TÜRKÇESİNİN SES BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ**

İbrahim TURHAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Karamanlılar tarafından konuşulan veya Karamanlı ağzıyla yazılan eserlerin dili genel olarak Karamanlîca veya Karamanlı Türkçesi olarak isimlendirilmiştir. Karamanlıların kullandığı Grek alfabesi, ünlü harfleri gösterdiği için Türk dilinin seslerini göstermesi bakımından Arap alfabesinden daha kullanışlıdır. Grek alfabesinde, Türkçede bulunan bazı sesleri karşılayacak harfler bulunmamasına rağmen Karamanlîca eserlerde bu sesler için bilinen harflere ya yeni bir harf eklenmiş ya da harflerin üzerine nokta konularak bu problemler çözülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, Heyeti Sabikai Konstantinie adlı eserin ses bilgisi incelemesi; Türkçede kullanılan seslerin birçoğunun Karamanlı Türkçesi metinlerinde gösteriliyor olmasından dolayı 19. yüzyıl Batı Türkçesinin ses bilgisi özelliklerinin daha net tespit edilmesinde kolaylıklar sağlayacaktır. Çalışmada; Heyeti Sabikai Konstantinie adlı eserden hareketle Karamanlı Türkçesinin ses bilgisi özellikleri ele alınarak aynı dönemdeki Arap harfli Türkçe metinlerde gösterilemeyen seslerin Karamanlı Türkçesinde durumları incelenecektir. Bildiride; ünlü ve ünsüzlerin yazımı örnekler ışığında ele alınacak, metinde kullanılan noktalama işaretleri gösterilerek metindeki ses değişimleri ve ses olayları incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Karamanlîca, ses bilgisi, Heyeti Sabikai Konstantinie

БЛИЖНИЙ ВОСТОК: ВРЕМЯ НОВЫХ АКТОРОВ ПРИШЛО

Проф. Гезалов Ариз Авяз оглы

Проф. Мамедов Агамали Куламов

Гезалов Ариз Авяз оглы - доктор философии, заместитель вице-президента Российского философского общества Российской академии наук по международным делам (Азербайджан-Россия, Баку-Москва). Адрес: 109240, г. Москва, ул. Гончарная, д. 12, стр. 1.

Мамедов Агамали Куламович - доктор социологических наук, профессор, заведующий кафедрой социологии коммуникативных систем социологического факультета МГУ имени М.В. Ломоносова (Россия, Москва). Адрес: 119234, Россия, Москва, Ленинские горы, МГУ, д. 1. стр. 33.

АНДАТПА

Отсутствие смысла, значимых проектов и символов дорого обходится народам. Незнание или сознательное игнорирование подлинной и единой истории тюркских народов больно отражается на благополучии этих народов. Немецкий исследователь Ф.Шлегель отмечал, что история- это пророк, смотрящий в прошлое. XXI век, непонятый еще и не оторефлексируемый в социальной науке, показал несостоятельность многих социальных теорий, в том числе и деидеологизации. События на Ближнем Востоке подтвердили тезис, что в наше время лишь идеологически обранные политические движения, имеющие таргетированные ориентиры и внятные лозунги имеют шанс в конкурентном мире. Идеологическое оформление придает не только маркировку, стигму, но и завершенность, устойчивость политическим проектам. Панорама оценок событий на Ближнем Востоке весьма широка: от исламских революций до заговора (как всегда) неких внешних сил. Хотя, на наш взгляд, мир уже давно и обреченно шел к великому цивилизационному переделу, ибо прежняя (когда- то устойчивая) схема мироустройства в силу множества причин, неадекватна современным трендам. Появились новые вызовы, прежде всего - демографические, экономические, религиозные, решение которых поневоле приводит к цивилизационной драме. Появились новые акторы с серьезным экономическим и политическим потенциалом (Турция, Иран, Азербайджан, страны Залива и т.д.) Неравномерность в мировом развитии не укладывается в прокрустово ложе международных договоров, особенно заключенных без учета интересов третьего мира. Договоры, заключенные по принципу «за них, но без них» не устраивают большинство стран. Рукой «бывших патронов», произвольно проведенные границы в новой «текущей цивилизации» и «быстрой истории» стали барьером региональных проектов. Мир столкнулся с непрогнозируемой стороной глобализации, когда в рамках «глобальной деревни» социальные катаклизмы на обочине мирового мейн-стрима, в странах «третьего мира» грозят новой гоббсовской тотальной (всех против всех) войной с немыслимыми последствиями. И это не только в наивном «столкновение цивилизаций» С. Хантингтона, хотя, наверное, кому-то и хочется все свести к такого рода упрощенным рецептам. Любая односторонняя схема будет неверной, даже опасной, т.к. не раскроет всей системности, полноты и масштаба событий на Ближнем Востоке. А они, на наш взгляд, отнюдь не имеют благостных социальных перспектив. Во всяком случае в ближайшее время. В богатейшем (не только энергетическими ресурсами, но и человеческим капиталом)) регионе никак не сформируются легитимные институты власти; не определены новые идейные

ориентиры, какова судьба нефтяных контрактов. Где же обещанная Западом «манна» в виде помощи извне и мифические счета диктаторов? И где же эффективное гражданское самоуправление? Подтверждается тезис, что революция как гидра пожирает собственных детей. Боролись одни, а к власти «прицепом», как всегда, пришли совершенно иные политические силы. Причем, это наблюдается не только в Арабской весне, но и на киевском Майдане, где никак не осознают всего трагизма произошедшего. Субъекты (кукловоды) описанных событий имели свои диаметрально противоположные цели. А впрочем, ведь предупреждали классики, что революции в целом успешными не бывают, они всегда приводят к противоположности (Н. Бердяев). Уход социализма (наверное, неокончательный) с мировой арены породил в умах западной элиты наивную модель линейного развития мировой цивилизации, без конвергенции и диффузии инновационных социальных технологий. Весьма неглупые теоретики размышляли и вовсе о конце истории (Ф. Фукуяма и К), ибо либерализм казалось одержал «полную и окончательную победу». И задача заключается лишь в переносе (простом и безоговорочном) либеральных (читай атлантических) ценностей на иной мир. Но западный мир и сам не заметил, что вместо социализма в качестве альтернативы появились (а они должны были появиться, ибо капитализм есть двигатель и результат конкуренции) иные «молодые» идеологические антиподы в лице агрессивного сепаратизма, фундаментализма, нового национального радикализма, экстремизма и т.д. Постсоветское пространство, уже или еще (все надеемся), не может дать идейную альтернативу Западу, оно не стала идейно притягательной. К нам не тянутся, в отличие от середины прошлого века, когда в орбите нашего социального проекта вращались десятки стран. Лучшие умы Европы разделяли наши идеи или полемизировали с ними. Понятные и востребованные идеи всегда были актуализированы в общественном мнении. Наши символы и идеи принимались или опровергались, но они были на повестке дня. Мы в силу разных причин с 70-х годов не стали центром Новой Мысли, а попытались с упоением влезть в «последний вагон» гедонистической цивилизации. В чем-то даже опередив Запад, став его чуть ли не самым прилежным эпигоном. Аналогичные процессы происходили и по периметру России. И дело здесь даже не в заполнении «идейного вакуума», а в том, что гедонистическая цивилизация, ставящая во главу угла удовольствие, комфорт и наслаждение, не может не породить свой антипод-фундаментализм, экстремизм, радикализм и т.д., которые возникают, в первую очередь, как естественные реакции на «усталую цивилизацию». Чувственная цивилизация поневоле оканчивается наведением порядка, социального или внутреннего, культурного. Но, сложность в том, что современная (чувственная) цивилизация сталкивается и с иными, не менее острыми, ограничителями: сужение рынков сбыта, «кадровый голод», появление новых «номадов», истощаемость ресурсов, прежде всего, сырья. Современный этап истории все более напоминает американские горки с непредсказуемыми виражами. А кризисы превращаются в кризис-матрешку, когда каждый этап вскрывает новый виток. Итак до бесконечности, пока мы не поймем, что наступил системный цивилизационный кризис. Кризис всей ценностной системы, порожденной идеологией «одномерного праздного человека», навязанной западной либеральной культурой. И вот сейчас на Ближнем Востоке, по сути, решается вопрос о конце нефтяной эры (Р.Барнет), нефтяной цивилизации. Цивилизации, где нефть и иные богатства воспринимаются как априорно принадлежащее лишь элите. Идея о ближайшем в историческом плане конце нефтяной эры, что, разумеется, не является

«секретом полишинеля», будоражит не только европейские умы, но и местный весьма обеспеченный ближневосточный истеблишмент, который требует (а он должен что-то требовать уже по статусу) «иногo справедливого» передела существующего нефтяного богатства. Возникает насущная социальная потребность в переменах. А мы помним из истории, что точки бифуркации возникают, как правило, при переделе собственности. Так в царской России передел земельных участков происходил каждые 12 лет (1905, 1917гг), что привело к социальному взрыву именно в эти годы. Как следствие, на фоне девальвации идей левого дискурса возникают альтернативные идейно оформленные парадигмы перераспределения, которые в большинстве своем, парадигмы опираются на фундаментальные ценности - равенство и справедливость, как маркеры новой надежды и нового социального порядка. Пока же весь мир социальными потрясениями расплачивается за научно-технический застой (который, в первую очередь, выгоден нефтедобывающим корпорациям), приведший, в том числе, и к архаизации всей политической жизни. Динамизм экономической сферы удивительно долго соседствует с трайбализмом, клановостью и закостенелостью социума. Появилась колоссальная диспропорция в творческом потенциале молодежи (что составляет значительное большинство населения на Ближнем Востоке. Так в Палестине - 45% от общего населения) и возможностями ее творческой, но легальной самореализации. (ВСТАВКА О КЛИЧЕСТВЕ МОЛОДЕЖИ-Я ПРИСЛАЛ НА ВАТСАПП) Аналитики прогнозируют, что в ближайшие 30 лет количество безработных в данном регионе подойдет к 100 миллионам человек, вместе с тем дефицит в кадрах высшей квалификации превысит 30 млн. Количество молодежи, приобщенной к Интернет-пространству в Тунисе, Ливане, Сирии превысило пороговые 60%. Помимо этого, часть молодежи получила хорошее западное образование и приобщилась к иным культурным ценностям, Интернет расширил жизненный мир, ввел в некий межкультурный глобальный диалог, который, не стыкуется; с косной системой социального управления. Немецкий исследователь Г.Хайнзон вывел формулу социальной нестабильности на основе простого подсчета-определяется процент мальчиков от 0 до 4 лет к мужчинам 40-44 лет. Если меньше 80%начинается демографический сбой как в Европе, Японии, России. Но при этом в Афганистане -403%,Ирак -351%, Сомали-364%. И социальный драйв начинается в странах, где юноши от 15 до 29 составляют более трети населения. И причины драйва (религия, национализм, маоизм, троцкизм или сепаратизм), то есть то во имя чего вершится насилие вовсе несущественно. Социум «кипит», зачастую не зная настоящих причин этого. «Вторые или третьи» сыновья требуют справедливого распределения, а десятки просто выходят на баррикады, не понимая даже причин. Политическая же элита стран Ближнего Востока не учла этого драйва, изменившиеся тренды в общественном сознании не были отрефлексированы; незыблемость диктаторских режимов казалась лучшей гарантией от «ветров перемен», аваркия противостояла динамике, как единственная ценность, «покой им снился как вечность». Но, основным носителем, формой и кодом трансляции драйва является исламский фундаментализм, который долго пребывал под таким же прессингом авторитарных режимов, как и сами демократические движения. Они оказались в одной и той же матрице маргинальных течений. Так, демократия и фундаментализм, как ни парадоксально, на Ближнем Востоке идут рука об руку в свержении авторитарных консервативных диктаторов, по принципу-вместе биться, врозь идти. Что интересно, Запад, находясь в плену своих однобоких «исторических заблуждений», ставит зачастую лишь только на одну из этих

составляющих. Запад надеется, что в результате «демократических выборов» (???) на место, скажем, диктаторской власти придет более «народная» мобильная демократия, более (понимаемая как европейская) современная, менее коррумпированная, менее клановая. Но все более «зеленеет парус арабской весны», начальные демократические лозунги сменяются фундаменталистскими. Появление ИГИЛ и иных подобных экстремистских течений есть результат целого комплекса причин. Запад, убежденный своим экспертным сообществом и СМИ, ожидает реальных (в своем понимании) демократических перемен в арабском мире, с этим связано общее «мейнстримовое» ожидание, а на самом деле мы вначале сталкиваемся с очень необычным симбиозом демократических и религиозных движений, что наводит на некие параллели с крестьянскими войнами в Европе 16-17 вв. (прав же был Ф.Энгельс) Как правило, даже принципиально новые социальные движения обрамляются в «старые тоги». Религиозные идеи доступнее, они институционализированы в общественном сознании и приняты социумом. Дело в том, что вследствие особенностей истории, имманентные (зачастую и архаичные) религиозные институты в этих странах гораздо сильнее и понятнее, чем привнесенные и зачастую навязанные структуры западного демократического гражданского общества. Как отметил видный французский теоретик левого дискурса Р.Гароди, они не модернизируют ислам, они исламизируют модерн. Но как только открываются «шлюзы» и барьеры на пути к свободе, мы становимся свидетелями острой конкуренции двух сил - исламской и прозападной. Но Запад забывает, что зачастую ислам, помимо традиционных религиозных функций, является единственным для этих стран коммуникативным каналом и полем социального диалога в этом регионе. Неразвитость институтов гражданского общества с необходимостью порождает религиозную монополию на все формы выражения социальных ожиданий. Помимо этого, мы являемся свидетелями слияния двух идейных потоков: становление национальной идентичности и нового исламского цивилизационного пространства. Идут титанические интеллектуальные поиски (порой весьма мучительные) сочетания национальной и религиозной идентичности, поиски «особого» пути развития, иной «неевропейской» демократии в рамках большой исламской цивилизации. Исламская цивилизация предложила принципиально отличную от Европы модель социального порядка, основанную на трансцендентной воле, подчиняющей человека. Коллективистская ценность семьи, рода, племени, общественная солидарность и индивидуальное самоограничение здесь ставятся и ценятся гораздо выше прав и интересов отдельной личности. И если до иранской революции это казалось анахронизмом, то сейчас чуть ли не глобальным ответом Западу. На мусульманском Востоке интуитивное восприятие мира доминирует над рационалистическим подходом, им присуща имманентная любовь к действенному и обязательно сильному отцу - вождю, способному удержать «молодой и бурлящий» народ в этническом «лоскутном» котле. Если на Западе президента избирают на основе устоявшейся правовой демократической процедуры, то на мусульманском Востоке считают, что правителем может быть избран тот, кто принят, признан и призван народным волеизъявлением, причем процедуры этого волеизъявления могут варьироваться весьма широко. По сути идут выборы выбранных. Надо помнить, что ислам на Ближнем Востоке как правило воспринимается населением как форма, причем безальтернативная, сохранения своей самобытной идентичности в условиях «мерцающей реальности» глобализирующегося мира. В связи с этим, меняется и расклад новых геополитических факторов, где вместо ставших уже традиционными

США и Европы активную роль играют (или должны уже играть) Россия, Китай, Иран, Турция и другие новые акторы, недовольные или хотя бы несогласные с однополярным миром, отстаивающие свое цивилизационное право быть Иными. В результате, существенно меняется и геополитическая расстановка сил, сильное влияние на регион оказывают страны не обремененные «колониальной памятью» (например, Россия, Китай), проявляющие антиглобалистскую солидарность (Россия, Китай, Иран), а также декларирующие единство исламских геополитических ориентиров (Азербайджан, Казахстан, Турция, Иран). Обобщая вышесказанное, можно констатировать, что ближневосточные события (революция, беспорядки, волнения и т.д.) имеют системный масштабный характер, отражающий новые цивилизационные сдвиги. 1) мир все больше осознает (иногда подсознательно) ущербность гедонистической цивилизации, идут поиски контуров идеократических обществ. Все более настойчивым становится востребованность Новой Идеи. общество становится все более сложным, оно принципиально несводимо к каким-то простым одномерным технологиям и требует другого системного управления, нежели элиты с их коррупцией и закрытостью. Не только глобальный мир, но и сами страны нуждаются в социальном диалоге. 2) однополярный мир утрачивает свой ресурсный потенциал, ибо не отвечает динамике современных процессов, появляется «новая дорожная карта» мира, широкая палитра вариантов развития. Возникают новые центры идейного притяжения, в первую очередь, страны с собственной идентичностью. 3) бурный демографический рост, появление значительного молодежного слоя, не может долгое время ужиться с отжившими, устаревшими политическими структурами. «глобальная деревня» управляется совершенно иными коммуникационными институтами. Интернет-пространство создает новое поле для социальных технологий, возникает технология «опосредованной виртуальной агрессии», «твиттер - революции» и т.д. Социальная справедливость, вернее, ее требования, всегда будет катализатором социальных волнений, будь-то Триполи, окраина Парижа или Луизианы. Поэтому мир должен находить альтернативные, принципиально иные социальные технологии проживания в новой глобальной цивилизации.

EBELERDE DİSTRES DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ

*Meltem AKBAŞ **Şirin ÇELİKKANAT ***Şule GÖKYILDIZ SÜRÜCÜ

*Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Ebelik Bölümü Dr. Öğretim üyesi

**Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Ebelik Bölümü Doç. Dr

ÖZET

Amaç: Çalışma gebelerde distres düzeyini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırma Adana İli Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi NST biriminde 1-31 Mart 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini belirtilen tarihler arasında NST birimine başvuran tüm gebeler oluşturmaktadır. Çalışmaya alınma kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 250 gebe ise araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Tilburg Gebelikte Distres Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; Yüzde, Ortalama, standart sapma, medyan, minimum, maximum, Student t testi ve One-way ANOVA testi kullanılmıştır.

Bulgular: Gebelerin, yaş ortalamasının $26,94 \pm 5,73$ olduğu, % 52,2’sinin İlkokul mezunu olduğu, %93,5’inin çalışmadığı, %79,6’sının sosyal güvencesinin olduğu, % 43,3’ünün eşinin işçi olduğu, %74,7’sinin ekonomik durumunun orta düzeyde olduğu, %79,6’sının çekirdek aileye sahip olduğu, %66,1’inin ilk gebeliği olmadığı, %90,6’sının isteyerek gebe kaldığı, %64,9’unun yaşayan çocuğu olduğu saptanmıştır. Gebelerin toplam ölçek puan ortalamasının $23,54 \pm 7,590$, olumsuz duygulanım ölçek puan ortalamasının $20,81 \pm 6,560$, eş katılımı ölçek puan ortalamasının $2,73 \pm 2,967$ olduğu saptanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayıları toplam ölçek puanı için 0.83, eş katılım alt boyutu için 0.72, olumsuz duygulanım alt boyutu için 0.83’tür. Kesme noktasına göre % 25.3’ünün distresde olduğu saptanmıştır. Gebelerin Tilburg Distres Ölçeği toplam puan, olumsuz duygulanım ve eş katılımı puan ortalamaları, eğitim durumu, çalışma durumu, aile tipi, eşinin mesleği ve ekonomik durum arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > 0,05$). İlk gebelik durumu ve isteyerek gebe kalma durumu, toplam puan ve olumsuz duygulanım arasında anlamlı ilişki bulunmazken ($p > 0,05$), eş katılımı puan ortalaması ile anlamlı ilişki bulunmuştur ($p > 0,05$). Yaşayan çocuk olma durumu, toplam puan ve eş katılımı puan ortalaması arasında anlamlı ilişki bulunurken olumsuz duygulanım puan ortalaması arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Sonuç: Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, gebelerin yaklaşık dörtte birinin distreste olduğu görülmektedir. Gebelikte depresif ruh halinin; gebenin, fetüsün, yenidoğanın ve ailenin sağlığını olumsuz etkilediği düşünüldüğünde; gebeler sadece fizyolojik ve biyolojik gereksinimler açısından değil psikolojik gereksinimleri de göz önüne alınarak, gebelik takiplerine bütüncül yaklaşılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Gebelik, Distres, Anksiyete, Depresyon

YETİŞKİN KADINLARIN SAĞLIK ALGISI VE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

*Meltem AKBAŞ **Şirin ÇELİKKANAT ***Şule GÖKYILDIZ SÜRÜCÜ

*Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Ebelik Bölümü Dr. Öğretim üyesi

**Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Ebelik Bölümü Doç. Dr

ÖZET

Amaç: Çalışma, yetişkin kadınların sağlık algısı ve sağlık okuryazarlığı düzeyini ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılacaktır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırma 01-28 Şubat 2017 tarihleri arasında Adana Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi polikliniklere başvuran 20-29 yaş arasında yetişkin kadınlarla yapılmıştır. Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; Yüzde, Ortalama, Student t testi, ANOVA ve Post-Hoc testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamalarının 37.51 ± 10.84 olduğu, % 82.2’sinin evli olduğu, % 88.1’nin sağlık güvencesinin olduğu, % 43.9’unun ilköğretim mezunu olduğu, % 66.7’sinin çalışmadığı, % 67.8’inin orta gelirli olduğu, % 66.2’sinin sigara kullanmadığı, % 71.1’inin kronik hastalığı olmadığı, % 52’si sağlık durumunu iyi bulduğu, % 52.6’sı hekime ara sıra başvurduğu, % 50.2’si öncelikle hastanelere başvurduğu, % 54.8’i sağlık dökümanlarını okumadığı, % 53.3’nün sağlık haberlerini takip etmediği, %50.2’si kitapçık ve broşürleri ara sıra okuduğu, 79.9’u hastaneden radevu almayı bildiği, % 55.4’ünün hasta haklarını bildiği, %57.9’u kilonun boya göre normal olup olmadığını bildiği, % 79.2’sinin başvuracağı birimi bildiği saptanmıştır. Katılımcıların toplam ölçek puan ortalaması 79.13 ± 17.45 , erişim alt boyut puan ortalaması 18.51 ± 5.48 , anlama alt boyut puan ortalaması 21.30 ± 5.69 , değerlendirme alt boyut puan ortalaması 22.96 ± 5.15 , uygulama alt boyut puan ortalaması 16.35 ± 3.72 olduğu saptanmış Cronbach alfa değeri 0.70’in üzerinde bulunmuştur. Katılımcıların toplam ölçek puan ortalaması ve alt boyut puanları ile medeni durum, eğitim durumu, genel sağlık durumu, kronik hastalık varlığı, sağlık dökümanlarını okuma, öncelikli başvurduğu kurum, başvuracağı kurumu bilme, sağlık haberlerini takip etme, randevu almayı bilme, hasta haklarını bilme ve form doldurma becerisi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Katılımcıların toplam ölçek puan ortalaması ve alt boyut puanları ile sigara kullanma ve başvurduğu kurum arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Sonuç: Kişilerin sağlık okuryazarlığı puanı orta düzeyde bulunmuştur. İnsanların sahip olduğu kültürel ve toplumsal faktörler, eğitim sistemi, sağlık sistemi sağlık okuryazarlığını etkilediği düşünülürse toplumun sağlık okuryazarlığı düzeyini yükseltmek bireylere daha kaliteli bir yaşam sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okuryazarlık, Sağlık Okuryazarlığı, Sağlık bilgisi

GEBE KADINLARIN AKILCI İLAÇ KULLANIMINA YÖNELİK BİLGİ VE TUTUM DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Dr. Öğr.Üy. Vasfiye Bayram Değer

Dr.Öğr. Gör. Sema Çifçi

Dr. Öğr.Üy. Hediye Utli

SYO Hemşirelik 3. Sınıf Öğrencisi Dilan Acar

GİRİŞ

Uygun olmayan ilaç kullanımı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir sorundur. Akılcı ilaç kullanımını Dünya Sağlık Örgütü tarafından “hastaların ilaçları klinik ihtiyaçlarına uygun şekilde, kişisel gereksinimlerini karşılayacak dozlarda, yeterli zaman diliminde, kendilerine ve topluma en düşük maliyette almalarını gerektiren kurallar bütünü” olarak tanımlamıştır. Dünya Sağlık Örgütü, dünya çapında ilaçların %50’sinden fazlasının uygun olmayan biçimde reçete edildiğini, hazırlandığını veya satıldığını; hastaların %50’sinden fazlasının da ilaçlarını doğru şekilde kullanmadığını bildirmiştir. İlaçların yanlış, gereksiz ve yüksek maliyetli şekilde akılcı olmayan kullanımı birçok sorunun oluşmasına neden olmaktadır. Gereği dışında ve fazla miktarda ilaç kullanımları yan etki riskinde artışa, hastalık hatta ölümlere neden olmaktadır. Küresel açıdan bakıldığında da akılcı olmayan ilaç kullanımı ile kaynaklar yanlış tüketilmekte ve bunun sonucunda da temel ilaçlara bile ulaşılabilir azalabilmekte, tedavilerin ekonomik ve sosyal maliyetinde artışlar olabilmektedir. Yapılan literatür taraması sonrasında gebe kadınların akılcı ilaç kullanımına yönelik bilgi ve tutum düzeyini gösteren çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum çalışmamızın özgünlüğünü göstermektedir. Bu araştırmada da akılcı ilaç kullanımına yönelik diğer farklı örneklem gruplarıyla yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından gebe kadınların akılcı ilaç kullanımına yönelik bilgi ve tutumlarının incelenmesi planlanmıştır.

Gereç Yöntem:

Araştırmamız tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini 01.12.2018 ile 01.02.2019 tarihleri arasında Mardin ilinde bulunan Mardin Devlet Hastanesi ve Kızıltepe Devlet Hastanesi’nde Kadın-Doğum Klinikleri’ ne yatış yapan tüm gebe kadınlar oluşturmuştur, araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışmaya katılmayı kabul eden tüm gebe kadınlara yüz yüze görüşme tekniğiyle anket uygulanmıştır. Veriler uygulama günlerinde haftanın 3 mesai günü araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Verilerin toplanmasında kullanılan anketimiz 3 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümde gebelerin sosyo-demografik özellikleri ve obstetrik öyküyü içeren “Birey Tanıtım Formu”, 2. bölümde akılcı ilaç kullanımı bilgi düzeyini değerlendirmek için “Akılcı İlaç Kullanımı Ölçeği”, 3.bölümde tutum düzeyini belirlemek için “İlaç Kullanımına Yönelik Tutum Formu” yer almaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça akılcı ilaç kullanımı bilgi düzeyi artmaktadır. Ölçek için kestirim değeri 34 puan olup, 35 puan üzeri akılcı ilaç kullanımı bilgisine sahip olarak değerlendirilecektir. Elde edilen veriler istatistiksel paket programına kaydedilerek değerlendirilmiştir. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare testi kullanılmıştır, ($p < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Etik Kurul’undan etik kurul izni, çalışmanın yapılacağı kurumlardan da kurum izni alınmıştır.

Bulgular:

Araştırma kapsamına alınan gebelerin yaşları; 15-19, 20-24, 25-29, 30-34, 35-39, 40-44, 45-

49 ve 49 yaş üstü şeklinde gruplandırılmıştır. Gebe kadınların daha çok %30.2 ile 25-29 yaş grubunda toplandığı görülmüş olup 20 yaş altı gebelik oranı %6.0, 35 yaş üstü gebelik oranı %20.1 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden okur yazar olmayan gebelerin oranı %17.4, sadece okur yazar olan gebe oranı %17.4, ilköğretim mezunu oranı %41.1 olarak tespit edilmiştir. Gebelerin çalışma durumu %9.9 olup, gebelerin %90.1' i ev hanımı olduğunu bildirmiştir. Araştırma kapsamına alınan gebelerin eşlerinin çalışma oranı ise %81.1 olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan kadınların %39.1' inin gelir düzeyi asgari ücretin altı, %37.4'ünün gelir düzeyi asgari ücret seviyesi, %23.4' ünün gelir düzeyi ise asgari ücret üstündeydi. Araştırma kapsamına alınan gebelerin %30.2' si geniş aileye sahipken, %67.4'ü çekirdek ailede yer almaktaydı. Ayrıca yaşanan yer açısından incelediğimizde %35.5'i il' de, %42.3'ü ilçede, %21.5'i köyde yaşamaktaydı. Gebelerin %41.3' ünün sosyal güvencesi olmayıp, %3.6'sı bağkur, %55.1'i sgk güvencesindeydi. Gebelerin %5.8' inin kronik bir hastalığı vardı. Kronik hastalığı olanlarda en çok kullanılan ilaç grubu ise %1.7 ile astım ilaçlarıydı. İkinci sırada en çok kullanılan ilaç %0.7 ile migren ilaçlarıydı. Sürekli ilaç kullanan gebe oranı %5.6 olarak bulundu. Gebelerin yaşadığı hanede ilaç kullanım oranı %34.8 olarak bulunmuştur, yine gebelerin yarısından fazlasının (%51.0) yaşadığı yer sağlık kuruluşuna 1 km.' den daha uzaktı. Araştırma kapsamına alınan gebelerin yarıya yakını (%47.3'ü) ilk gebeliklerini 20 yaş ve altında deneyimlemişti. Toplam gebelik sayısı 1-3 arası olan gebe oranı %60.2 iken, 4-6 arası %31.2, 7-9 arası %6.7 olarak bulunmuştur. Toplam gebelik sayısı 10 ve üzeri olan gebe oranı ise %1.9 olarak bulunmuştur. Gebelerin %90.8' i doğumlarını hastanede, %5.3' ü evde sağlık personeli ya da ara ebesi ile yapmıştı. Araştırmaya katılmayı kabul eden gebelerin %45.2' sinin evinde hiç kullanılmamış ya da yarım kalmış ilaç kutusu sayısı 1-5 arasında iken, %32.6' sında 5' in üstündeydi. İlaçlarını sakladığı yere dikkat eden gebe oranı %72.9 iken, bazen ve hayır cevabını veren gebe oranı %27.0 olarak tespit edilmiştir. Gebelerin %46.6' sı ilaçlarını buzdolabında, %28.3' ü serin bir yerde, %21.5'i ilaç dolabında, %2.4' ü ise yüksek bir yerde saklamaktadır. Gebelerin %36.0'ı evdeki ilaçları tekrar kullanırken son kullanma tarihinin geçip geçmediğine, %11.1'i hastalığa uygunluğuna, %17.9' u ise hastalığa uygunluk, son kullanma tarihi, prospektüsteki kullanma talimatı, ambalajın bozulmamış olmaması gibi kriterleri kombine kullandığını ifade etmiştir. Gebelerin %36.7'si evdeki ilaçları kullanmak istediklerinde hekimden bilgi aldıklarını, %17.6'sı hiç kimseye danışmadığını, %15.2' si eczacıya danıştığını dile getirmiştir. Evde bulunsun diye ilaç yazdırır mısınız? Sorusuna gebelerin %33.6 sı evet yanıtını verirken, %30.2' si bazen yanıtını vermiştir. Evde bulunsun diye en çok yazdırılan ilaç grubunu ise ağrı kesiler (%32.6) oluşturmaktadır. Gebelerin en sık kullandığı ilaç grubunda ise yine %52.7 ile ağrı kesiciler yer almaktadır, ikinci sırada vitaminler (%6.8), ardından hem ağrı kesici hem soğuk algınlığı kullanımı (%6.3) gelmektedir. Antibiyotiği kontrolsüz kullandığınızı düşünüyor musunuz? Sorusuna gebelerin %65.5' i hayır yanıtını vermiştir. Analjezikleri kontrolsüz kullandığınızı düşünüyor musunuz? Sorusuna ise gebelerin yarısı (%50.0'ı) hayır, %22.9' u evet, %27.1' i evet yanıtını vermiştir. Antibiyotik ve analjezik kullanımında kimlere başvurursunuz sorusuna gebelerin %70.3' hekime danıştığını, %3.9'u kimseye danışmadığını, %3.1' i ise evdeki ilaçlarla tedavi olmaya çalıştığını dile getirmiştir. İlaç kullanımı, ilaç ile ilgili bilgi ve yan etkilerini kimlerden öğrenirsiniz sorusuna gebelerin %29.5' hekimden, %23.4' ü prospektüsten, %19.8' i eczacıdan, %9.4'ü ise tanıdık-komşu-akrabalardan cevabını vermiştir.

Şimdiki gebeliğinde çevrenin tavsiyesi ile ilaç kullanım oranı %7.0 iken, önceki gebeliklerinde ilaç kullanım oranı %6.5 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda gebelerin yaşadığı hanede ilaç kullanım oranı ile sağlık kuruluşuna olan uzaklık arasında istatistiksel anlamlılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Ayrıca gebelerin Akılcı ilaç kullanım (AİK) ölçek toplam puan ortalaması 32.43 ± 6.37 (Min:16.0, Max:42.0) olarak bulunmuş olup, araştırma kapsamına alınan gebelerin AİK bilgisinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç:

Araştırmamız daha ileri ve detaylı analiz gerektirmektedir. Bununla birlikte Akılcı ilaç kullanımı her grup için önemli olmakla birlikte özel grup olan gebelerde daha büyük önem arz etmektedir. Araştırmamızda gebelerin AİK konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Bu durum akılcı ilaç kullanımı konusunda özellikle özel gruplarda daha çok iletişime geçmek, bu konuda eğitimler planlamak, gerekirse ev ziyaretleri yapmak gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla toplumun her kesiminin akılcı ilaç uygulamaları açısından doğru ve yeterli bilgiye sağlık profesyonelleri tarafından ulaştırılması gerekmektedir.

ÇOCUK POLİKLİNİĞİNE BAŞVURAN EBEVEYNLERİN AKILCI İLAÇ KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dr. Öğr.Üy. Hediye Utli
Msc. Mensure Turan

ÖZET

Akılcı İlaç Kullanımı (AİK); hastaya doğru tanının konması, sorunun dikkatlice tanımlanması, tedavi amaçlarının belirlenmesi, değişik seçenekler içinden etkinliği kanıtlanmış (güvenilir) tedavinin seçilmesi, uygun bir reçete yazılması, hastaya açık bilgiler ve talimatlar vererek tedaviye başlanması, tedavinin sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesini kapsayan sistematik bir yaklaşım biçimidir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), AİK'nı hastaya kendi klinik gereksinimlerine en uygun ilacın, uygun endikasyonda, uygun dozda/sürede ve maliyeti en düşük olanın verilmesi olarak tanımlamıştır. WHO raporuna göre, tüm ilaçların % 50'den fazlası reçete edildi, dünya çapında uygunsuz satıldı ve hastaların % 50'si ilaçlarını doğru bir şekilde alamadı. Akılcı olmayan ilaç kullanımı ile ilgili yapılan araştırmalarda tespit edilen temel problemler arasında; gereğinden fazla ilaç reçete edilmesi, ilaçların yanlış şekilde kullanılması, gereksiz olarak pahalı ilaçların kullanımı, gereksiz antibiyotik tüketimi ya da gereksiz enjeksiyon önerilmesidir. Avrupa ülkelerinde sağlık harcamalarının %10-15'i ilaç harcamalarına ayrılırken, Türkiye'de bu oran %40'ın üzerindedir. Türkiye'de akılcı olmayan ilaç kullanımı olarak aşırı ilaç yazılması, sağlık personelinin bilgi eksikliği, hasta eğitimlerinin eksik olması ve kendi kendine ilaç kullanımı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Çocuklarda ilaç uygulamaları yetiştikçe göre farklılık göstermekte ve birçok sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Çocukluk çağında hastalıkların tedavisi ve vitamin/mineral desteği için ilaçlar çok fazla tüketilmektedir. Bu nedenle akılcı ilaç kullanımı tüm bireylerde önemliyken çocuklarda çok daha önemli hale gelmektedir. Bu çalışma ile çocuk polikliniğine başvuran ebeveynlerin akılcı ilaç kullanımına yönelik tutumlarını belirlemek ve etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Akılcı, İlaç, Çocuk.

SAĞLIK ALANINDA MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİ MODELLERİ

Yasemin SEZGİN

Dr. Öğr Üyesi

Başkent Üniversitesi

ÖZET

Her insan özünde değerlidir. İnsana hak ettiği değeri vermek aynı zamanda insan haklarına saygının gereğidir. En temel hak ise yaşama hakkıdır ve bu hakkın gereği sağlıklı olmak ve sağlığı koruyabilmektir. Sağlık alanında eğitim denince akla gelen hekimlik ve hemşirelik olmasına karşın sağlık eğitimi çok daha geniş bir alana yayılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2006 yılında yayınladığı rapora göre sağlıkla ilgili hizmet veren “Temel amacı sağlığı geliştirmek olan eylemlere katılan bütün insanlar sağlık çalışanları olarak tanımlanmıştır.” Mesleki teknik eğitimin sağlık alanına uzanan kolu olan “Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları” sağlıkta hemen hemen her alanda öğrenci yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır. Bu teknik eğitim ile yetiştirilen nitelikli sağlık iş gücünün, sağlık alanının sağlam omurgasını oluşturmak açısından önemi çok büyüktür. Ancak sayıları her geçen gün üssel olarak artan bu okulların karşı karşıya kaldığı çok ciddi sorunlar bulunmaktadır. Mesleki teknik eğitimde en önemli nokta sağlam temel teorik eğitim prensiplerinin üzerine kurulan, alanda tecrübe sahibi, uzman kişilerce gerçekleştirilen pratik eğitimlerdir. Sayıları hızla artan bu okulların çoğunda alanda tecrübe sahibi eğiticilerin sayısının oldukça az olduğu, öğrencilerin pratik yapma imkânının sınırlı olduğu, alanda kendisini geliştirmek isteyen öğrencilere her zaman imkân sağlanamadığı, mezun öğrencilerin yaşadığı ciddi istihdam sorunları bir büyüteç altında incelenmeli ve ivedilikle çözüm önerileri tartışılmalıdır. Sağlık alanında mesleki teknik eğitimde öğrencilerimize temel sağlık dersleri verilerek bir alt yapı hazırlanmaktadır. Ancak bunun öncesinde yapılması gereken en önemli şey öğrenciye çalışacağı alanın çok iyi tanıtılmasıdır. Öğrencilerin öğretim için hazır olmaları durumunda öğretim konuları ve etkinliklerinden üst düzeyde yararlanabildiği bildirilmiştir. Alanında uzman eğiticilerin ise iki yıl gibi bir sürede öğrencinin uygulama, düşünme, problem çözme konusunda becerilerini geliştirmeye yönelerek, yetkinlik ve mesleki becerilerini artırabileceği düşünülmektedir. 2014 yılında Sağlık Bakanlığı'nca hazırlanan Sağlıkta İnsan Kaynakları 2023 Vizyonu ve Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde yer alan özellikler doğrultusunda üniversitelerdeki programlar ve kontenjanlar bu verilere uygun olarak düzenlenmelidir.

Anahtar kelimeler: Yükseköğretim, Sağlık Eğitimi, Mesleki Eğitim

DEPRESYON: ÇAĞIMIZIN EN ÖNEMLİ HALK SAĞLIĞI SORUNU

Şeyda ÖKDEM

Dr. Öğr. Üyesi

Başkent Üniversitesi

ÖZET

Bir sorunun organik mi yoksa ruhsal mı olduğunun ayrımını yapmak ve bunları kesin sınırlarla belirlemek olanaksızdır. Organik hastalıkların ruhsal, ruhsal hastalıkların da organik yanları ve yansımaları bulunabilir. Depresyon keder, umutsuzluk ve karamsarlık duyguları ile ortaya çıkan bir duygudurum değişimidir. İnsanda duygudurum değişkenlik gösterebilir. Sevinçli ya da kederli olmak, kısa süreli ve yaşanan bir olaya bağlı olduğunda normal kabul edilir ancak bu duygusal tepkilerin uzaması ve gerçek duruma uygun olmaması duygulanım bozukluğu olarak değerlendirilmektedir. Depresyon terimi majör depresif evre, yas süreci, motivasyon kaybı ve ikincil beyin hastalıkları gibi birçok durumu içeren bir anlam taşımaktadır. Günlük yaşamdaki her hüznü durum ise depresif bozukluk olarak tanımlanamaz. Herkes kendisini zaman zaman üzgün ya da çökkün hissedebilir. Bu hisler genellikle bir iki haftadan uzun sürmez. Genellikle de bu hislerle baş edilebilir. Fakat depresyonda bu hisler günler içinde düzelmez ve haftalar ya da aylar boyunca sürerek yaşamın akışını değiştirebilir. Depresyon, bazı grupların diğerlerine göre daha hassas olmalarına rağmen bütün ırklar ve her yaştaki insanlar tarafından yaşanabilecek bir duygudurumu olarak ifade edilmektedir. Depresif bozukluklar yaşamları süresince erkeklerin %5-12'sini, kadınların ise %10-25'ini etkilemektedir. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) depresyonu, kederli bir ruh hali, kişinin daha önce ilgi duyduğu ve zevk aldığı etkinliklerden kaçınması şeklinde tanımlamakta ve bunun kişinin çeşitli duygusal ve fiziksel sorunlar yaşamasına neden olan ve günlük yaşamı ile iş yaşamına ilişkin etkinliklerini azaltan bir durum olduğunu belirtmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre depresyon dünya çapında sağlıksızlığın ve sakatlığın önde gelen nedenidir ve günümüzde 300 milyondan fazla insan depresyon sorunu yaşamaktadır. Dünya'da en çok fonksiyon kaybına neden olan hastalıklardan biri olan depresyon somatik semptomların da eşlik ettiği çok eskiden beri bilinen ve hala da en sık tanılanan psikiyatrik hastalıklardandır. Depresyon intihara yol açabilir. Doğru tanınması önemlidir. Depresyon tedavisinde farmakolojik yöntemler, psikoterapi ve nonfarmakolojik yöntemler kullanılır. Depresyon erken ve doğru tanılama ile önlenabilir ve tedavi edilebilir bir ruhsal bozukluktur. Sağlık eğitimi ile bilinçlendirme ve önleme çalışmalarına katkıda bulunmak önemli bir girişimdir.

Anahtar Kelime: Duygudurum, depresyon, tanı, tedavi.

Sedat COŞKUNSU 1* ve Şükrü AKMEŞE 2

1 Mardin Artuklu Üniversitesi,

Beslenme ve Diyeteti Bölümü, Artuklu/Mardin

2 Mardin Artuklu Üniversitesi,

Hemşirelik Bölümü , Artuklu/Mardin

ÖZET

Kanabis sativa ,“kanabinoid” adı verilen ve kimyasal olarak 21 karbonlu bir alkaloid içeren bir bitkidir. Kanabis sativanın iştah açıcı özelliği bulunmakta olup, tatlı ve lezzetli yiyeceklere olan iştahı artırdığı uzun süredir bilinmektedir. Kannabinoid terimi, kannabinoid reseptörlerini aktive edebilen bütün maddeler için kullanılır. Endokannabinoid sistem, son yıllarda tanımlanan fizyolojik bir sistemdir. Endokanabinoidler; kanabinoid reseptörlerine (KB) bağlanabilen endojen yağlardır. Enerji dengesi ve vücut ağırlığını kontrol eden hipotalamik nükleustaki nöronlarda ve besin isteğinin oluşmasına aracılık ettiğine inanılan mezolimbik sistemdeki nöronlarda bulunmaktadır. KB1 sinyalleşmesinin, hem dopaminerjik hem de opioid mekanizmalarla etkileşimleri içeren, hem hedonik hem de teşvik edici motivasyonu besin ödülü için önemli olduğu görülmektedir. Endokannabinoid sinyalleme, lezzetli yiyeceklerin alımı için özellikle önemlidir. Endokanabinoid sistem vücut ağırlığı kazanımı neden olan yeme mekanizmalarını ve enerji dengesini etkiler. Ayrıca yeme davranışını, enerji dengesini, karaciğer yağ üretimini ve glikoz homeostazını değiştirdiği gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Endokanabinoid, Lezzet**ENDOCANNABINOID SYSTEM AND OBESITY****ABSTRACT**

Kanabis sativa is a plant called cannabinoid ve which contains chemically 21 carbon alkaloids. Kanabis sativa has an appetizing feature and has long been known to increase appetite for sweet and palatable foods. The term cannabinoid is used for all substances that can activate cannabinoid receptors. Endocannabinoid system is a physiological system described in recent years. Endocannabinoids; endogenous fats that can bind to cannabinoid receptors (KB). It is found in neurons in the hypothalamic nucleus that control energy balance and body weight, and in neurons in the mesolimbic system believed to mediate the formation of nutrients. KB1 signaling appears to be important for the food reward, with both hedonic and stimulating motivation, including interactions with both dopaminergic and opioid mechanisms. Endocannabinoid signaling is particularly important for the intake of palatable food. The endocannabinoid system affects the eating mechanisms and energy balance that cause body weight gain. It has also been shown to alter eating behavior, energy balance, liver fat production and glucose homeostasis.

Key words: Obesity, Endocannabinoid, Palatable

NÖROTRANSMİTTER DOPAMİN VE OBEZİTE**Sedat COŞKUNSU 1* ve Şükrü AKMEŞE 2**

1 Mardin Artuklu Üniversitesi,

Beslenme ve Diyeteti Bölümü, Artuklu/Mardin

2 Mardin Artuklu Üniversitesi,

Hemşirelik Bölümü , Artuklu/Mardin

ÖZET

Son yıllarda ortaya çıkan yeme tarzındaki değişiklikler, obezitenin önemli bir nedenidir. Son derece lezzetli ve enerji yoğunluklu yiyecekler iştahı düzenini bozar. Ancak, lezzetli yiyecekler zevk ve ödüllendirmeye neden olur. Bu tür yeme davranışlarının obezite modellerinde vücut ağırlığını artırdığı ve hiperfajiye neden olduğu tutarlı bir şekilde gösterilmiştir. Dahası, lezzetli yüksek yağlı, şekerli ve tuzlu yiyecekler beyin ödülleriyle bağımlılık benzeri bozukluklara yol açabilir ve aşırı yeme ve obezitenin gelişimine katkıda bulunabilecek önemli bir isteklendirme kaynağı olarak kabul edilmektedir. Lezzetli yiyecekler nükleus akumbens'te bulunan dopaminin salınımını uyarmaktadır. Alınan besinin algılanan ödül değerine (zevk) bağlı olarak, beyinde kortikal ve limbik alanları aktive edilmekte ve nükleus akumbens'te dopamin artışı gözlenmektedir. Dopamin, özellikle orta beyindeki ventral tegmental alandan (VTA), nükleus akumbens'e (NAc) ve aynı zamanda prefrontal korteks, amigdala ve hipokampus içeren nöronal bir ağ üzerinden besin ödülü için birincil öneme sahiptir. Mezőlimbik dopaminerjik nöronlar, bağımlılık yapan maddeler kadar yiyeceklerin de ödül ve bağımlılığında önemli rol oynamaktadırlar. Obezite ile dopamin ilişkisine dair ödül fazlalığı ve ödül eksikliği teorileri mevcuttur. Ödül fazlalığı modeline göre; yiyecek alımına ödül bölgesinde aşırı cevap veren bireyler, aşırı yeme için yüksek bir riske sahiptir. Ödül bölgesinin artmış cevabına lezzetli yiyeceklerin tekrarlayan alımlarının neden olduğunu, bunun da yiyecek alımını artırdığı ileri sürülmektedir. Ödül eksikliği modeli ise, dopamin bazlı ödül bölgelerinde duyarlılıkta azalma olan bireylerin, aşırı yiyerek bu eksikliği bastırmaya çalıştığını varsaymaktadır. Dopamin D2 reseptörünün azalması, ödül devrelerindeki aktivasyonu düşürmektedir. Bu durum, obez bireylerde kontrolsüz yemek yeme davranışını tetiklemektedir.

Anahtar kelimeler: Obezite, Lezzetli Besin, Dopamin**NEUROTRANSMITTER DOPAMIN AND OBESITY****ABSTRACT**

Today, changes in eating style are an important cause of obesity. Extremely palatable and energy-intensive foods disrupt their appetite. However, they enjoy palatable food and cause reward. It has been shown in a consistent manner that such eating behaviors increase body weight and cause hyperphagia in obesity models. Moreover, delicious high-fat, sugary and salty foods can cause addiction-like disorders in brain rewards and are considered as an important source of motivation to contribute to the development of over-eating and obesity. Tasty foods stimulate the release of dopamine in the nucleus akumbens. Depending on the perceived reward value (pleasure) of the nutrient taken, cortical and limbic areas are activated in the brain and

dopamine increase in nucleus akumbens is observed. Dopamine is of primary importance for the nutritional reward over a neuronal network including the ventral tegmental area (VTA), nucleus accumbens (NAc), as well as the prefrontal cortex, amygdala, and hippocampus, especially in the midbrain. Mesolimbic dopaminergic neurons play an important role in the reward and dependence of foods as well as addictive substances. There is a lot of reward and lack of reward theories on the relationship between obesity and dopamine. According to the reward surplus model; Individuals who are overly responsive to food intake in the reward area have a high risk for over-eating. It has been suggested that the repetitive intake of delicious foods is caused by the increased response of the prize region, which in turn increases food intake. The lack of reward model assumes that individuals with reduced sensitivity in dopamine-based reward regions try to suppress this deficiency by over-eating. Reduction of dopamine D2 receptor decreases activation in reward circuits. This situation triggers uncontrolled eating behavior in obese individuals.

Key words: Obesity, Palatable Food, Dopamine

OBEZİTE TEDAVİSİNDE YENİ BİR PEPTİD (HORMON) : OBESTATİN**Şükrü AKMEŞE 1* ve Sedat COŞKUNSU 2**1 Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu
Hemşirelik Bölümü, Artıklu/Mardin2 Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu
Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Artıklu/Mardin**ÖZET**

Obezite, çevresel ve genetik nedenleri olan tüm dünya için ciddi ve kronik bir hastalıktır. Yağ dokusunun vücutta normalden fazla birikmesi ile gelişir, tıbbi ve psikolojik tedavi gerektirir. Obezitenin en önemli risk faktörleri; beslenme alışkanlıkları, fiziksel aktivitede azalma, genetik, eğitim düzeyi, doğum sayısı, yaş ve cinsiyet oluşturmaktadır. Obezite gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hızla yayılmaktadır. Birçok kronik hastalığın obezite nedeni olduğu bilinmektedir. Bu nedenle obezitenin tedavi yöntemlerinin iyi bilinmesi ve yeni tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. 23 amino asitlik bir peptid olan obestatin, preproghrelinin öncüsünden elde edilir. Obestatin, 2005 yılında gıda alımını ve enerjisini düzenleyen ve ghrelininkilerle zıt etkilere sahip bir hormon olarak tanımlandı. Ghrelin en iyi bilinen oreksijenik bir hormondur. Obestatin ise anoreksijenik bir hormon olduğu ileri sürülmektedir. Ancak, çalışmalar ilerledikçe obestatinin fizyolojik fonksiyonu ile ilgili birçok anlaşmazlık ortaya çıkmıştır. Obestatinin gıda alımını baskılayıcı etkileri birçok çalışmada gösterilmiştir. Obestatinin birçok biyolojik rolü ortaya çıkmıştır ve beslenme, içme, atılım, hafıza, uyku ve nöropsikiyatrik belirtilerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Obeziteyi engelleyebileceğine dair çalışmalar bulunmaktadır ama gıda alımını azaltmadığını gösteren çalışmalarda vardır. Obestatinin tam olarak iştah ve enerji metabolizmasındaki rolü aydınlatılmamıştır. Daha fazla bilimsel araştırma ve deneyler yaparak obestatinin obezite tedavisinde kullanılabilecek bir yöntem olduğu ispatlanabilir.

Anahtar kelimeler: Obezite, Obestatin, Ghrelin**A NEW PEPTIDE (HORMONE) IN OBESITY TREATMENT: OBESTATİN****ABSTRACT**

Obesity is a serious and chronic disease for the whole world with environmental and genetic causes. It develops with the accumulation of adipose tissue in the body more than normal, requires medical and psychological treatment. The most important risk factors of obesity are; dietary habits, decrease in physical activity, genetics, education level, number of births, age and gender. Obesity is rapidly spreading in developed and developing countries. It is known that many chronic diseases are caused by obesity. Therefore, treatment methods of obesity should be well known and new treatment methods should be developed. Obestatin, a 23 amino acid peptide, is obtained from the precursor of preproghrelin. Obestatin was defined as a hormone that regulates food intake and energy in 2005 and has opposite effects with those of ghrelin. Ghrelin is the most well known orexigenic hormone.

Obestatin is suggested to be an anorexigenic hormone. However, as the studies progressed, many disagreements have arisen about the physiological function of the obestatin. Many studies have shown the effects of obestatin on food intake. Many biological roles of obestatin have emerged and are thought to be associated with nutrition, drinking, excretion, memory, sleep, and neuropsychiatric symptoms. There are studies suggesting that obesity may be obstructed, but there are studies showing that it does not reduce food intake. The role of obestatin in the appetite and energy metabolism is not elucidated. By conducting more scientific research and experiments, it can be proved that obestatin is a method that can be used in the treatment of obesity.

Keywords: Obesity, Obestatin, Ghrelin

HEDONİK AÇLIK, OBEZİTE VE GRELİN ARASINDAKİ İLİŞKİ**Şükrü AKMEŞE 1* ve Sedat COŞKUNSU 2**1 Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu
Hemşirelik Bölümü, Artıklu/Mardin2 Mardin Artuklu Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu
Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Artıklu/Mardin**ÖZET**

Küresel obezitenin artan prevalansının gösterdiği gibi, insan gıda tüketiminin artan bir oranının yalnızca kaloriye olan ihtiyaçtan değil, zevkten kaynaklandığı görülmektedir. Homeostatik açlık, biyolojik olarak enerji ihtiyacı sonucu oluşan açlık durumu olarak tanımlanır. Hedonik açlık ise lezzetli besinlerin enerji ihtiyacı olmaksızın haz amacıyla besin tüketim durumudur. Obezite salgını gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Obezite diyabet, hipertansiyon, kardiyovasküler hastalıklar, hiperlipidemi, osteoartrit ve birkaç kanser riskini artırmaktadır. Obezitenin etkin kontrolü, bu hastalıkların önlenmesinde ve tedavisinde büyük öneme sahip olacaktır. Ghrelin, ilk 1999 yılında açıklanan 28 amino asitlik bir peptid hormonudur. İlk keşfedildiğinde gastrik nöroendokrin hücreler tarafından sentezlendiği biliniyordu, ilerleyen zamanlarda bağırsaklar, böbrek, tiroid, akciğer, lenfatik doku, plasenta, hipotalamus ve hipofiz gibi çeşitli organlarda da tanımlandı. Ghrelinin salınımı, hem insanlarda hem de kemirgenlerde gıda alımını, vücut ağırlığını ve iştahı artırır. Ghrelin nöropeptid Y ve Agouti ile ilişkili protein salgılayan nöronları aktive eder, bu da yiyecek alımının artmasına ve kilo alımının artmasına neden olur. Özellikle, klinik araştırmalar sağlıklı doymuş bireylerde zevk almak için yiyecek tüketimini takiben ghrelin düzeyinin önemli ölçüde arttığını göstermiştir. Ghrelin, lezzetli yiyeceklerin ödüllendirici değerini artırır ve bu hormonun salınımı, bu yiyeceklerin tüketimi ile zayıflamazsa, ghrelin, lezzetli yiyeceklerin fazla tüketilmesini teşvik etmek için beyin ödül sistemleri ile birlikte hareket edebilir. Temel olarak, ghrelin, insanların ihtiyaç duyduklarından daha fazla yemek yemelerine neden olur, aşırı kalorileri yağ olarak depolar ve diyetle bağlı kilo kaybını sürdürmeyi çok zorlaştırır.

Anahtar kelimeler: Hedonik Açlık, Obezite, Ghrelin**THE RELATIONSHIP BETWEEN HEDONIC FASTING, OBESITY AND GHRELIN****ABSTRACT**

As the increasing prevalence of global obesity indicates, an increasing proportion of human food consumption appears to be caused not only by the need for calories, but by pleasure. As the increasing prevalence of global obesity indicates, It is seen that an increasing proportion of human food consumption arises from pleasure rather than just calorie need. Homeostatic starvation is defined as the state of hunger due to biological energy needs. Hedonic fasting is the nutrient consumption situation for the purpose of food without energy need of delicious foods. The obesity epidemic has become an important public health problem in many developed

and developing countries. Obesity increases the risk of diabetes, hypertension, cardiovascular diseases, hyperlipidemia, osteoarthritis and several cancers.

Effective control of obesity will be of great importance in the prevention and treatment of these diseases. Ghrelin is a 28 amino acid peptide hormone first described in 1999. When first discovered, it was known that it was synthesized by gastric neuroendocrine cells, later it was defined in various organs such as intestines, kidney, thyroid, lung, lymphatic tissue, placenta, hypothalamus and pituitary gland. The release of ghreline increases food intake, body weight and appetite in both humans and rodents. Ghrelin activates neuropeptide Y and Agouti-associated protein-secreting neurons, resulting in increased food intake and increased weight. In particular, clinical trials have shown that ghrelin levels are significantly increased following food consumption to enjoy healthy not hungry individuals. If the release of ghrelin hormone is not attenuated by the consumption of these foods, ghrelin can act together with brain reward systems to promote the over-consumption of delicious food and enhances the rewarding value of delicious food. Basically, ghrelin causes people to eat more than they need, stores excess calories as fat, and makes it very difficult to maintain diet-related weight loss.

Keywords: Hedonic Hunger, Obesity, Ghrelin

KARBAMAZEPİN VE VALPROİK ASİT İLE TEDAVİ EDİLEN EPİLEPSİLİ ÇOCUKLARDA, SERUM LİPİDLERİ VE KARACİĞER FONKSİYON TESTLERİNİN İNCELENMESİ

Nilüfer Matur Okur

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: İlaç tedavisi nöbetli hastalığı olan çocukların çok büyük bir çoğunluğu için esas tedavi biçimidir. Çocukluk çağı epilepsilerinin tedavisinde ilk tercih edilen ilaçlardan biri valproik asit (VPA), diğeri de karbamazepindir (CBZ). Çünkü kullanmakta olduğumuz antiepileptik ilaçlar birçok endojen maddede olduğu gibi karaciğerde metabolize edilirler ve karbamazepin, fenobarbital, difenilhidantoin gibi bazı antiepileptik ilaçlar aynı zamanda karaciğerde enzim aktivasyonu yaparlar. Karbamazepin de enzim aktivasyonu yaparak başta kendi metabolizması olmak üzere karaciğerde safra asitleri, kolesterol, lipidler, bilirubinler, glukokortikoid hormonlar, D ve K vitamini gibi bu enzimlerle aktive olan pek çok endojen maddenin metabolizmasını etkiler. Bu çalışmanın amacı; epilepsili çocuklarda mikrozomal enzim indüksiyonu yapan CBZ ile indüksiyon yapmayan VPA serum lipidlerine ve karaciğer fonksiyon testlerine etkisinin prospektif olarak araştırılmasıdır.

Materyal ve Metod: Bu çalışmaya 1 Eylül 2000–1 Eylül 2008 tarihleri arasında Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Nöroloji Polikliniği'nde epilepsi tanısı ile izlenen, 1 -15 yaş arasında ,CBZ veya VPA tekli ilaç tedavisi alan hastalar prospektif olarak alındı. Tüm hastalar interiktal dönemde, rutin kontrol döneminde iken incelendiler.

Bulgular: Toplam 128 hastanın serum lipid ve karaciğer fonksiyon testlerinin karşılaştırıldı. Hastaların %55,47'i VPA ile ,%44,53'i CBZ ile tedavi edilmiştir. Bu antiepileptik ilaçları alan hastalar ilaçları kısa süre (3 ay>) ve uzun süre (1 yıl<) kullananlar olmak üzere ikiye ayrıldı. Vakaların %57,8'i erkek, yaşları 18 ay ile 15 yaş arasında değişmektedir. Uzun süreli VPA alan grupta; VLDL seviyeleri daha düşük, GGT seviyeleri daha yüksekti. Uzun süreli CBZ alan grupta; VLDL seviyeleri düşük, KCFT karşılaştırıldığında GGT seviyeleri yüksekti. Çalışmaya katılan hastalar, kullandıkları ilaçların potansiyel yan etkilerinin daha önce görülüp görülmedikleri konusunda sorgulanmışlardır. Bu yan etkilerden bazıları; bulantı, kusma, karın ağrısı, iştahsızlık, kilo değişiklikleri, sedasyon, ataksi, vertigo, nistagmus, cilt döküntüleri, ajitasyon, akut psikotik reaksiyonlar, tremor, alopesi, kanama, trombositopeni, diplopi, osteoporoz, hipokalsemi, karaciğer fonksiyon bozukluğu, toksik hepatit...

Buna göre VPA ile tedavi edilen hastaların 3'ünde (%4,2) bulantı, 2'sinde (%2,8) kusma, 7'sinde (%9,86) iştahsızlık, 2'sinde (%2,8) karın ağrısı, 6'sında (%8,5) kilo değişiklikleri, 1'inde (%1,4) ataksi, 1'inde (%1,4) vertigo, 2'sinde (%2,8) nistagmus, 2'sinde (% 2,8) cilt döküntüleri, 5'inde (%7,04) ajitasyon, 3'ünde (%4,2) tremor ve 2'sinde (%2,8) burun kanaması öyküsü vardı. Karbamazepin ile tedavi edilen hastaların 4'ünde (%7) bulantı, 4'ünde (%7) kusma, 4'ünde (%7) karın ağrısı, 4'ünde (%7) cilt döküntüleri, 3'ünde (%5,3) hafif karaciğer fonksiyon bozuklukları, 4'ünde (%7) iştahsızlık, 3'ünde (%5,3) diare, 2'sinde (%3,5) ataksi, 1'inde (%1,7) diplopi görülmüştür.

Sonuç: Bu çalışma VPA ve CBZ tedavisi sırasında serum VLDL seviyelerinde azalma ve GGT seviyelerinde artma olduğunu göstermiştir. Antiepileptik tedavisi alan çocuklarda ateroskleroz riskini değerlendirebilmek için uzun süreli prospektif çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Epilepsi, karbamazepin, valproik asit

AMİTRİPTİLİN ZEHİRLENMESİ NEDENİYLE YATAN OLGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurettin Okur 1 Nilüfer Matur Okur 2

1 Diyarbakır Çocuk Hastalıkları Hastanesi

2 Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi

ÖZET

Amaç: Amitriptilin etkin, ucuz ve reçetesiz olarak kolaylıkla satın alınabilen trisiklik antidepresan ilaç olması nedeniyle Türkiye’de oldukça fazla kullanılmaktadır. Çocukluk yaş grubu zehirlenmelerinde gerek kaza sonucu gerekse intihar amaçlı amitriptilin zehirlenmeleri; son yapılan çalışmalarda sayısının gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu çalışmada hastanemiz çocuk acil servisine başvuran ve yatırılarak takip edilen amitriptilin zehirlenmesi olgularının klinik epidemiyolojik ve prognostik özellikleri geriye dönük gözden geçirilerek gün geçtikçe artan bu sağlık sorununu gündeme getirerek çözüm önerilerine dikkat çekmektir.

Materyal ve Metod: Bu çalışmada Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Büyük Çocuk, Süt Çocuğu Servisine ve yoğun bakım ünitesine 01/01/2006 ile 01/06/2007 tarihleri arasında Amitriptilin zehirlenmesi nedeniyle yatırılan 41 olgu demografik özellikleri, ilaç alım nedeni, ilacı kullanan kişi, hastaneye geliş süresi, başvurduğu ilk sağlık merkezi, ilk şikayeti, başvurduğu sağlık merkezinde yapılan tedavi, Glaskow Koma Skalaları, klinikte yattığı süre ve tedavi, klinik bulgular ve prognoz retrospektif olarak incelendi.

Bulgular: Çalışmaya alınan 41 hastanın %56,2’si kız, %43,9’u erkek, yaş ortalaması 4.34 ± 3.19 (minimum 1 yaş maksimum 14 yaş) idi. Olguların % 88’i şehir merkezinden %22’si kırsal kesimden başvurmuş olup, %82,9’si kaza ile %17,1’i intihar amaçlı ilaç almışlardı. Olguların %78’i ebeveynlerin kullandıkları ilaçları almış olduğu, %14,6’sı ilacı sokakta bularak aldığı, %7,4 ’ü misafirlikte aldıkları tespit edildi. Hastaneye başvuru süresi minimum 10 maksimum 720 dakika ortalama $131,92 \pm 149,06$ ve aldıkları dozu bilinen 31 hastada ortalama dozu 5.20 ± 4.19 mg/kg idi. İlk başvurduğu sağlık merkezinde %12,2 olguya mide lavajı yapılmadığı %22 olguya aktif kömür verilmediği tespit edildi. Olguların Glaskow Koma Skalaları ortalama 11.66 ± 3.90 ve en sık ilk görülen şikayet %51,3 ile uykuya meyil idi. Olguların %34.1’inde aritmi, %19.5’inde konvülsiyon, %17.1’inde metabolik asidoz, %17.1’inde hiponatremi, %14.6’sında solunum arresti, %12.2’sinde hipotansiyon görüldü, en sık görülen aritmi ise %50 oranında sinüs taşikardisi idi. Klinikte hastaların %8.9’unu mide lavajı yapıldı, %17.1’ine aktif kömür , %46.9’una seri aktif kömür verildi. %53.7’sine idrar alkalizasyonu uygulandı. Hastaların %14,6’sının mekanik ventilatör gereksinimi oldu, %66.1 hasta yoğun bakımda takip edilmiş olup, yoğun bakımda ortalama yatış süresi 2.26 ± 1.27 serviste ortalama yatış süresi 1.85 ± 0.79 gün idi. 1 hasta aritmi ve solunum yetmezliği nedeniyle kaybedildi.

Sonuç: Olguların büyük çoğunluğu 0–5 yaş arasındadır. 10 yaş üzeri kızlarda intihar amaçlı amitriptilin zehirlenmesi oranı yüksektir. Diğer çalışmalara oranla solunum yetmezliği ve konvülsiyon daha yüksek oranda görülmüştür. Amitriptilin zehirlenmesi bir çok çalışmada görüldüğü gibi sıklığı giderek artmakta, bazı çalışmalarda ise çocukluk çağında en sık zehirlenme nedeni olarak karşımıza çıkmakta ve yoğun bakım tedavisi gerektirdiği, mortalite ile sonuçlanabildiği görülmüştür. Güvenli kapak uygulamasının hayata geçmesi için mutlaka sağlık bakanlığı nezlinde girişimlerde bulunulmalı, sadece uzman hekimler tarafından reçete edilmesi sağlanmalı, yeşil reçete kapsamına alınmalı, reçete edilen ailelere ilacın çocuklar için tehlikeli olduğu konusunda mutlak uzak tutulması gerekliliği anlatılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Amitriptilin, zehirlenme, çocuk

**LABORATUVAR ÖLÇEKLİ DENEYSEL ÇALIŞMALARDA ÖLÇÜM
BELİRSİZLİĞİNİN ÖNEMİ****Gediz Uğuz 1 , Abdülkadir Ayanoğlu 2**

1 Ondokuz Mayıs Üniversitesi,

Kimya Mühendisliği Bölümü, Samsun, Türkiye

2 Mardin Artuklu Üniversitesi,

Kimya Mühendisliği Bölümü, Mardin, Türkiye

ÖZET

Laboratuvar, araştırma, inceleme ve deneylerin yapıldığı, bunlar için gereken araç, madde ve aygıtların bulunduğu yer olarak tanımlanmaktadır. Laboratuvarlarda, buharlaştırma, çözme, çöktürme, damıtma, kurutma, yakma, ekstraksiyon gibi birçok fiziksel ve kimyasal analizler yapılmaktadır ve bu analizler sonucu elde edilen veriler ölçüm sonucu olarak sunulmaktadır. Analizlerdeki ölçümler her zaman tam ve kesin değildir ve bu kesin olmama, ölçüm belirsizliği olarak tanımlanır. Ölçüm Belirsizliği, ölçülen büyüklükteki tüm değerlerin dağılımını karakterize eden ve ölçüm sonucu ile ilgili olan bir parametredir. Bu belirsizliklerin derecesi, deney sonuçlarının güvenilirliği açısından rakamsal olarak ifade edilmesi gerekmektedir. Ölçümlerin doğruluğuna cihaz, ölçüm metodu, istatistiksel hesaplamalar, personel ve çevre koşulları gibi birçok iç ve dış faktör etki etmektedir. Bu çalışma kapsamında temel laboratuvar işlemlerinde ölçüm belirsizliğinin önemi araştırılarak incelemeler derleme olarak sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Analiz, İzlenebilirlik, Kalibrasyon, Laboratuvar, Ölçüm Belirsizliği,

MÜHENDİSLİK EĞİTİMİNDE METROLOJİ BİLİNCİNİN ÖNEMİ

Gediz Uğuz 1 , Erdal Karadurmuş 2

1 Ondokuz Mayıs Üniversitesi,

Kimya Mühendisliği Bölümü, Samsun, Türkiye

2 Hitit Üniversitesi,

Kimya Mühendisliği Bölümü, Çorum, Türkiye

ÖZET

Ölçüm bilimi olarak tanımlanan Metroloji ve uygulamaları hayatın her alanında yer almaktadır. Ölçme; günlük hayatımızda zamanın ölçülmesi, arazi boyutlarının ölçülmesi, ürün boyutlarının ölçülmesi ve tartım işlemleri gibi birçok dönemde önemli rol oynamaktadır. Teknolojinin hızla ilerlemesi, bilimsel araştırma, sanayi, ticaret, savunma, sağlık gibi alanlarda yapılan çalışmaların başarıyla sonuçlandırılması hassas, güvenilir ve doğru ölçümlere bağlıdır. Bu faaliyetlerin niteliği ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile doğrudan ilgilidir. Gelişmiş ülkeler metroloji alanında önemli mesafeler kat ederek, bu faaliyetlerin gerekliliğinin yanı sıra anlamı konusunda da toplumda yeterli bilinç oluşturmuş ve önemini anlatmıştır. Ülkemizde mevcut duruma bakıldığında metroloji ile ilgili kesimin sınırlı olduğu ve bu sınırlı kesiminde metroloji ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Endüstrideki bu bilgi yetersizliği hizmet alımlarında kaliteli kalibrasyon hizmetlerinden ziyade ucuz hizmetlere yönelimi artırmıştır. Dolayısıyla metrolojinin öneminin anlaşılmadığı, alınan hizmetin kalitesine bakılmaksızın zorunluluk olarak görüldüğü ve bu konuda bilinç eksikliğinin yaşandığını anlaşılmaktadır. Küreselleşmenin ve rekabetin arttığı günümüzde, metrolojinin önemi konusundaki bilinç eksikliği endüstride rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple endüstride bu faaliyetlerin yürütülmesi için yetişmiş personellerin olması bir ihtiyaçtır. Endüstride çalışan mühendis, metroloji biliminin literatürünü, kalibrasyonun ve ölçüm belirsizliğinin rolünü, izlenebilirliği, temel ölçüm prensipleri ve uygulamaları gibi temel bilgilere sahip olmalıdır. Bu çalışma kapsamında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde 6. Yarıyılı tamamlamış mühendislik eğitimi alan metroloji konusunda mevcut bilgi birikimlerinin ölçülerek sonuçlar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Endüstri, Kalibrasyon, Metroloji, Mühendislik eğitimi

**GENLEŞTİRİLMİŞ PERLİT TAKVİYELİ SENTETİK HİDROKSİAPATİT VE
KOYUN KEMİĞİNDEN ELDE EDİLEN DOĞAL HİDROKSİAPATİT
BİYOSERAMİK KOMPOZİTLERİN İNCELENMESİ**

Erdoğan KARİP 1,* , Mehtap MURATOĞLU 1

1 Fırat Üniversitesi

Metaller ve Malzeme Mühendisliği, Elazığ/TÜRKİYE

ÖZET

Doğal ve sentetik olarak elde edilebilen hidroksiapatit, yüksek oranda kemikle benzerlik gösterdiğinden dolayı biyomalzeme olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çalışmada; sentetik hidroksiapatit ve koyun kemiğinden sentezlenen doğal hidroksiapatit tozu matris olarak kullanılmıştır. Her iki matrise de ağırlıkça % 1, 3, 5, 7 ve 10 oranlarında genleştirilmiş perlit takviyesi ile biyoseramik kompozitler elde edilmiştir. Ayrıca tane boyutunun kıyaslanabilmesi için genleştirilmiş perlit 50, 75 ve 100 mikron tane boyutunda kullanılmıştır. Mekanik karıştırıcı ile 30 dakika karıştırılan biyoseramik malzemeler, 25 MPa basınç altında hidrolik presle preslenmiş ve 900 0 C sıcaklıkta 1 saat sinterlenmiştir. Numunelerin karakterizasyon özelliklerinin tayini için yoğunluk, mikro-sertlik, X-Ray (XRD), Taramalı Elektron Mikroskopu (SEM) ve Element Dağılım Spektrometresi (EDX) analizleri yapılmıştır. Sonuç olarak; genleştirilmiş perlit takviyesinin hem tane boyutu hem de ağırlıkça yüzde oranının arttırılması ile mikro-sertlik artmıştır. Ayrıca, koyun hidroksiapatit kullanılması ile hem daha yüksek mikro-sertlik oranları hem de daha yoğun mikro yapı görüntüleri gözlenmiştir. Biyomalzemelerde istenen bir faz olan kalsiyum silikatlı, kalsiyum fosfatlı yapılar koyun kemiğinden elde edilen doğal hidroksiapatitli numunelerde gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hidroksiapatit, Bioseramik Malzeme, Genleştirilmiş Perlit.

HİBRİT BİOSERAMİK KOMPOZİTLERİN KARAKTERİZASYONU**Erdoğan KARİP 1,* , Mehtap MURATOĞLU 1**

1 Fırat Üniversitesi

Metalurji ve Malzeme Mühendisliği, Elazığ/TÜRKİYE

ÖZET

Biyomalzeme bilimi günümüzde büyük ve önemli adımların atıldığı bilim dallarından biridir. Doğal kemik içeriğinde yaklaşık ağırlıkça % 60-70 oranlarında hidroksiapatit bulunmaktadır. Bu nedenle biyomalzeme kullanımında hidroksiapatit seramikler revaçtadır. Hidroksiapatitin biyoaktiflik özelliği yüksek olmasına rağmen mekanik gücünün az olmasından dolayı biyoinert malzemeler olan alümina, zirkonyum oksit, titanyum oksit ve biyocam gibi takviyelerle biyoseramik kompozitler elde edilmektedir. Bu çalışmada, hidroksiapatit matrise kimyasal içeriği biyocam ile benzerlik gösteren genleştirilmiş perlit ile biyoinert malzeme olan ZrO₂ , TiO₂ , MgO ve P₂O₅ takviye edilerek 2 farklı grupta hibrit biyoseramik kompozitler elde edilmiştir. Bioseramik kompozitler mekanik karıştırıcı ile karıştırılmış, hidrolik pres ile 25 MPa basınç altında preslenmiş ve 900 0 C ‘de 1 saat sinterlenmiştir. Biyoseramik kompozitlerin karakterizasyon özelliklerinin tayini için mikro-sertlik, yoğunluk, X-Ray Diffraction (XRD), Scanning Electron Microcopy (SEM) ve Energy Dispersive Spectroscopy (EDS) analizleri yapılmıştır. Deneysel sonuçlarda; genleştirilmiş perlitin takviye oranının artması ile mikro-sertlik değerleri artmıştır. Ayrıca ZrO₂ takviyeli numunelerin mikro-sertlik değerlerinde ki artış, TiO₂ takviyeli numunelere kıyasla daha fazla gerçekleşmiştir. XRD analizinde kalsiyum silikat, kalsiyum fosfatlı yapılar gözlenmiştir. TiO₂ takviyeli numunelerde mikro gözenekler gözlenirken, ZrO₂ takviyeli numunelerde daha yoğun yapılar gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hidroksiapatit, Genleştirilmiş Perlit, ZrO₂ , TiO₂ , MgO, P₂O₅ .

GENLEŞTİRİLMİŞ PERLİT, P 2 O 5, MgO VE ZrO 2 TAKVİYESİ İLE ELDE EDİLEN DOĞAL VE SENTETİK HİDROKSİAPATİT KOMPOZİTLERİN İNCELENMESİ

Mehtap MURATOĞLU 1 , Tuğçe ÖZCAN 1,*

Selin BAYDEMİR 1 , Büşra ÖNCE 1

1 Fırat üniversitesi

Metalurji ve Malzeme Mühendisliği, Elazığ/TÜRKİYE

ÖZET

Bu makalede, hidroksiapatit, doğal ve sentezlenmiş bir matris malzemesi olarak kullanılmıştır. Doğal hidroksiapatit yapısı, koyun kemikleri kullanılarak sentezlenmiştir. İlave olarak ağırlıkça % 5 ve % 10 oranında genleştirilmiş perlit eklenmiştir. Biyo-kompozit malzemenin üretilmesi için her iki matrise ağırlıkça % 1, 5, 10 ZrO 2 ilave edildi ve ayrıca tüm numunelere ağırlıkça % 5 sabit oranla MgO ve P 2 O 5 ilavesi yapıldı. . Tane boyutunun etkisini gözlemlemek için perlitler üç farklı boyutta kullanıldı: 50, 75 ve 100 mikron. Numuneler 25 MPa’da soğuk presle sıkıştırıldı ve 1 saat 900 0 C’de sinterlendi. Numunelerin karakterizasyonunu belirlemek için yoğunluk, mikro sertlik, SEM ve EDX analizleri yapıldı. Sonuçlar matris bazında karşılaştırıldı. Sonuç olarak; ZrO 2 yüzdesinin artmasıyla sertlik değerlerinin arttığı gözlemlendi. Ayrıca perlitin boyutunun artırılmasının kompozit malzemeler için gözeneklilik oranının artırıldığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Doğal Hidroksiapatit, Sentetik Hidroksiapatit, Genleştirilmiş Perlit, ZrO 2 , MgO, P 2 O 5 .

NATURAL AND SYNTHETIC HYDROXYAPATITE COMPOSITES REINFORCED WITH EXPANDED PERLITE P 2 O 5 , MgO and ZrO 2

ABSTRACT

In this article, hydroxyapatite was used as a matrix material consisted of as natural and synthesizd. Natural hydroxyapatite structure was synthesis using sheep bones Addition of 5, 10% by weight of expanded perlite added. 1,5,10% by weight of ZrO 2 were added to the both matrixes for producing biocomposite material,And also the addition of the MgO and P 2 O 5 with the constant proportion % 5 by weight was made to the all samples. . In order to observe affect of the grain size, perlites were used in three different sizes: 50, 75 and 100 microns. The samples were compacted with cold press at 25 MPa and sintered at 900 0 C 1 hour. The density, micro-hardness, SEM and EDX analyzes were performed to determine the characterization of samples. The results were compared on the basis of matrix. As a result; It was observed that hardness values increased with the increase of the percentage of ZrO 2. Also, it was observed that increasing the size of the perlite was increased the amount of porosity for composite materials.

Keywords: Natural Hydroxyapatite, Synthetic Hydroxyapatite, Expanded Perlite, ZrO 2 , MgO, P 2 O 5 .

TOZ METALÜRJİSİ YÖNTEMİ İLE FARKLI TAKVİYELER KULLANARAK HİBRİT ALÜMİNYUM KÖPÜK ÜRETİMİ

Mehtap MURATOĞLU 1 , Büşra ÖNCE 1,*

Tuğçe ÖZCAN 1 , Selin BAYDEMİR 1

1 Fırat Üniversitesi

Metalürji ve Malzeme Mühendisliği Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE

ÖZET

Çalışmamızda toz metalürjisi yöntemi kullanılarak farklı oranlarda farklı takviyelerle Al kompozit köpük üretimi yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla; matris olarak Al, takviye olarak 1-3-5 mm boyutlarında %3 oranında genleştirilmiş perlit, Al₂O₃ ve SiC (%1-3-5 oranlarında), kullanılmıştır. Köpürtücü ajan olarak ise %1 TiH₂ kullanılarak metalik köpük üretilmiştir. Bu çalışmada esas olarak perlit ilavesi ile takviye elemanlarının köpürtme karakteristiği ve mikro gözenekliliğe etkisi araştırılmak istenmiştir. Alüminyum tozlar, takviye elemanı ve köpürtücü madde tozları ile 20 dakika süreyle mekanik olarak karıştırılmış ve daha sonra 30 bar presleme kapasitesine hidrolik basınç altında soğuk preslendi. Numuneler 900 ° C 'de 30 dakika köpürme işlemine tabi tutuldu ve 550 ° C 'de 3 saat sinterlenmiştir. En iyi köpürtme kriterlerini belirlemek için birçok şart denenmiştir. Numunelere köpürtme işlemi için fırın içerisinde açık olarak ve fırın içerisinde kapalı kalıp ortamında köpürtme işlemi uygulanmış ve kapalı ortamda yapılan deneylerde daha iyi köpürtme elde edilmiştir. Elde edilen numunelerin karakterizasyonunu belirlemek için yoğunluk, SEM ve EDX analizleri yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Metal Köpük, Genleştirilmiş Perlit, Alüminyum, TiH₂

HYBRID ALUMINUM FOAM PRODUCTION USING DIFFERENT SUPPLEMENTS WITH POWDER METALLURGY METHOD

ABSTRACT

In our study, it is aimed to produce Al composite foam with different reinforcements by using powder metallurgy method in different ratios. Al as matrix, Al₂O₃ and SiC (% 1-3-5) in the range of 1-3-5 mm were used as reinforcement. Metallic foam was produced using 1% TiH₂ as a foaming agent. In this study, it was aimed to investigate the effect of foaming characteristics and microporosity of the reinforcing elements with the addition of perlite. The aluminum powders were mechanically mixed for 20 minutes with the reinforcing element and frothing powder and then cold pressed to 30 bar pressing capacity under hydraulic pressure. The samples were bubbled at 900 ° C for 30 minutes and sintered at 550 ° C for 3 hours. Several conditions have been tried to determine the best foaming criteria. For the foaming of the samples, foaming was applied in the oven in a closed mold in the furnace and in the closed environment, better foaming was obtained.

Keywords: Metal Foam, Expanded Perlite, Aluminum, TiH₂

A LITERATURE REVIEW ON ENERGY AND EXERGY ASPECTS OF HEAT PUMPS

Faraz Afshari 1 ; Bayram Sahin 2 ; Alessia Arteconi 3

Fabio Polonara 4 ; Giovanni Di Nicola 5

1 Erzurum Technical University, Department of Mechanical Engineering
Turkey. (Corresponding author).

2 Erzurum Technical Univ. Department of Mechanical Engineering

3 Università degli Studi eCampus, via Isimbardi 10, Novedrate CO

4 Università Politecnica delle Marche, Dipartimento di Ingegneria Industriale e Scienze
Matematiche, Ancona, Italy

5 Università Politecnica delle Marche, Dipartimento di Ingegneria Industriale e Scienze
Matematiche, Ancona, Italy

ABSTRACT

The task of the heat pump machine is thermal energy transfer from the cold ambient storage to the environment to be heated by means of a refrigerant. This literature review summarizes the studies done on first and second thermodynamic laws in HP systems with focus on COP value, energy and exergy aspects of the system. In this study, various applications of HP, wide range of refrigerants and heat pump cycles are also discussed. In all cases, comparative tables and diagrams are provided to compare optimal performance of suggested heat pump systems in different classifications. This study presents practical information useful to select a particular type and install a heat pump system for industrial production.

Key words: Heat pump; Performance; COP; Energy; Exergy; Refrigerants;

ҚАЗАҚ МӘДЕНИЕТІНДЕГІ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ. НҮРҒИСА ТІЛЕНДИЕВ ШЫҒАРМАЛАШЫЛЫҒЫНЫҢ

Қырықбаева Қ.С.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Астана қаласы (Қазақстан)

АНДАТПА

Мақалада қазақ дәстүрлі мәдениетінің құндылық аспектісі ретінде қазақтың көрнекті композиторы мен орындаушысы-күйші, қайталанбас тұлға Нұрғиса Тілендиевтің шығармашылығының ерекшеліктері мәдениет философиясы тұрғысынан қарастырылады. Белгілі музыка зерттеушісі Б.В. Асафьев өз еңбектерінің бірінде Нұрғиса Тілендиевтің шығармалары жайлы «Қазақтың аса бай ән-күйі шындықты көркем бейнелеуде адамгершілік нәзік сипатымен, тазалығымен, өмірге күштар көтеріңкі лебімен және тіршілікпен қойындасып жататын шынайылығымен – халық жаратылысын ерекше асқақ адамгершілікпен толғаған, терең философиялық синтезге толы әсерге бөлейді» - деп жазған жазбасы біздің зерттеуіміздің тақырыбына негіз болып отыр. Оның күй мұрасын зерттей келе терең түсінуге, оның орындаушылық, композиторлық, адами мәндік қырын философия тұрғысынан рефлексиялауға болады. Нұрғиса Тілендиевтің музыка әлеміндегі кеңістік, қозғалыс, уақыт, қашықтық, шу, тыныштық секілді ұғымдары анықталып, оның барлық музыкасы қазақ халқының тынысымен ерекшеленетін қазақтың интонациялық әлемін түсінуге бағытталады. Мәдениеттің жаһандану заманында композитордың шығармаларының әр түрлілігі қоғамдық санаға, сезімге және талғамға, болмысқа эстетикалық көзқарасты қалыптастыруға, тұлғаны рухани құндылыққа тәрбиелеуде үлкен әсер ететіні сипатталады.

Түйін сөздер: Нұрғиса Тілендиев, композитор, орындаушысы-күйші, қазақ мәдениеті, мәдениет философиясы, шығармашылық.

PHILOSOPHICAL FEATURES OF THE KAZAKH CULTURE IN THE COMPOSER'S WORKS OF NURGISA TLENDIEV

ABSTRACT

The article discusses the features of the work of the outstanding Kazakh composer and performer-kuishi, unique personality Nurgisa Tlendiev as a value aspect of the Kazakh traditional culture. Well-known music researcher B. V. Asafiev in one of his works told about the works of Nurgisa Tlendiev: «Rich Kazakh song state gives a deep philosophical synthesis impression, which in the artistic image of the truth is accompanied by a moral subtle character, purity, elevated love of life and act of life». The study of his kui heritage can be deeper understood and reflected from the point of view of the philosophy of performing, composing, human beings. In the musical world of Nurgisa Tlendiev, such concepts as space, movement, time, distance, noise, calmness are defined, all his music is aimed at understanding the Kazakh intonation world, characterized by the breath of the Kazakh people. In the globalization of culture, it is described that the diversity of the composer's works has a great influence on the formation of aesthetic attitude to public consciousness, sense and taste, being, education of the individual to spiritual values.

Key Words: Nurgisa Tlendiev, composer, performer-kuishi, kazakh culture, philosophy of culture, creativity.